

T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**CİNSEL YÖNELİME GÖRE BAĞLANMA STİLLERİ İLE ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMATİK YAŞANTI DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Nurcan YİĞİT GÜDEN

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Sema GÜRKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMMUZ 2019

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Nurcan YİĞİT GÜDEN tarafından hazırlanan “Cinsel Yönelime Göre Bağlanma Stilleri ile Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma 22/07/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Psikoloji Ana Bilim Dalı’nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı
Prof. Dr. Kamuran ELBEYOĞLU

Jüri Üyesi
Doç. Dr. Turhan TOROS
(Mersin Üniversitesi)

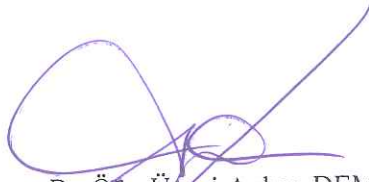
Jüri Üyesi
(Danışman)
Dr. Öğr. Üyesi Fatma Sema GÜRKAN

Savunma Sınav Jürisi Tarafından Tezin İmzalı Nüshasının Teslim Tarihi :

19.08/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Dr. Öğr. Üyesi Ayhan DEMİRCİ
Enstitü Müdür V.

ETİK BEYAN

Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmada;

- Sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

22/07/2019

Nurcan YİĞİT GÜDEN

**CİNSEL YÖNELİME GÖRE BAĞLANMA STİLLERİ İLE ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMATİK YAŞANTI DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Nurcan YİĞİT GÜDEN

**TOROS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

2019

ÖZET

Bu araştırmada cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. İlişkisel tarama modeli çerçevesinde düzenlenen araştırmanın örneklemini kartopu örnekleme yöntemi ile cinsel yönelimini heteroseksüel (n=100), homoseksüel (n=51) ve biseksüel (n=32) olarak belirten toplam 183 kişi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, bağlanma stillerini tespit etmek üzere İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA); çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerini ölçmek için Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ) ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 20.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Farklılıkların belirlenmesinde Tek Yönlü ANOVA ve İki Yönlü ANOVA testleri uygulanmıştır. Ayrıca ölçekler arasındaki ilişkilerin düzeyleri Pearson Korelasyon Analizi ile belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda katılımcıların cinsel yönelimine göre bağlanma stillerinin farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stilleri, eğitim düzeyine, anne eğitim düzeyine ve anne sütü alma süresine göre farklılık gösterirken, cinsiyete, baba eğitim düzeyine, kardeş sayısına, ebeveynlerin birliktelik durumuna, bakım veren kişiye ve cinsel istismara uğrama durumuna göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsel yönelime göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, katılımcıların cinsel yönelimine bağlı olarak çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile kardeş sayısı, ebeveynlerin birliktelik durumu, bakım veren kişi, cinsel istismara uğrama durumu değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmuşken, cinsiyet, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve anne sütü alma süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık saptanmamıştır. Ayrıca katılımcıların cinsel yönelimine göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı ilişki vardır. Elde edilen bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Yönelim, Bağlanma Stilleri, Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyleri

**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIPS BETWEEN ATTACHMENT
STYLES AND TRAUMATIC CHILDHOOD EXPERIENCE LEVELS
ACCORDING TO SEXUAL ORIENTATION**

(M. Sc. Thesis)

Nurcan YİĞİT GÜDEN

TOROS UNIVERSITY

SOCIAL SCIENCE INSTITUTE

2019

ABSTRACT

In this study, the relationship between attachment styles and traumatic childhood experience levels was investigated according to sexual orientation. The sample of the study, which was organized within the framework of the relational screening model, consisted of 183 individuals who stated their sexual orientation as heterosexual (n = 100), homosexual (n = 51) and bisexual (n = 32) by snowball sampling method. As data collection tool, the Relationship Scales Questionnaire for detecting attachment styles, Childhood Trauma Scale for childhood traumatic experience levels and Personal Information Form were used. The collected data has analyzed using SPSS 20.0 program. One-way ANOVA and Two-Way ANOVA tests were used to determine the differences. In addition, the relationships between the scales were determined by Pearson Correlation Analysis.

As a result of the study, the attachment styles varied according to the sexual orientation of the participants. In addition, according to sexual orientation, attachment styles of participants differed according to education level, maternal education level and duration of breastfeeding; it was determined that the attachment styles of the participants did not differ according to gender, father education level, number of siblings, togetherness of parents, caregiver and sexual abuse. Childhood traumatic experience levels of the participants are also differed according to sexual orientation. On the other hand, there was a significant difference between the childhood traumatic experience levels and the number of siblings, togetherness of the parents, the caregiver and sexual abuse. There were no significant differences according to gender, education level, maternal education level, father education level and duration of breastfeeding. According to this study's results, both attachment styles and childhood traumatic experience levels were significantly depended on sexual orientation of the participants. The findings were discussed throughly and suggestions were made in the context of the related literature.

Key Words: Sexual Orientation, Attachment Styles, Traumatic Childhood Experience Levels

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren, karşıma çıkan her sorunun çözümünde beni aydınlatan, destek veren, bilgisi, deneyimi ve sonsuz anlayışı ile bana yol gösteren sevgili danışman hocam Doktor Öğretim Üyesi Fatma Sema GÜRKAN'a şükranlarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve vizyonumu genişleten saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Kamuran ELBEYOĞLU, Prof. Dr. Banu YAZGAN İNANÇ, Prof. Dr. Meral ATICI, Dr. Öğretim Üyesi Yalçın ORTAKALE, Dr. Öğretim Üyesi Ercüment YERLİKAYA, Öğretim Görevlisi Demet BUYURGAN YAMAÇ ve Dr. Bülent TANSEL'e teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamı destekleyen, çalışmama inanan ve güvenen, tez çalışma sürecinde büyük bir sabır gösteren ailem, hayatta birlikte yol aldığım eşim Levent GÜDEN ve varlığıyla bana güç veren canım kızım Ekin Nora'ya; her daim yanımda oldukları ve destek verdikleri için sevgili dostlarım Ümran SATICI, Koray ÖZHAN, Fidan SÖĞÜT, Özlem KEKLİK ve yeğenlerim Açelya, Aleyna, Meryem ile kuzenim İtir'a; tez yazım sürecinde sorularımı sabırla cevaplayan sevgili arkadaşım Esra ÖZBEK'e teşekkür ederim.

Ayrıca örneklem grubuna ulaşmamda bana yardımcı olan Mersin 7 Renk LGBT Oluşumu yönetimine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nurcan YİĞİT GÜDEN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLULARIN LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı.....	4
Araştırmanın Önemi	4
Sayıtlar.....	5
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.KURAMSAL AÇIKLAMALAR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
1.1. Cinsel Yönelim	7
1.1.1. Cinsel yönelimi açıklayan teoriler.....	10
1.2. Bağlanma Stilleri.....	14
1.2.1. Bağlanma.....	14
1.2.2. Bağlanmaya ilişkin kuramlar.....	15
1.2.2.1. Bowlby: Bağlanma kuramı.....	15
1.2.2.2. Ainsworth: Üçlü bağlanma modeli.....	19
1.2.2.3. Hazan ve Shaver: Yetişkin bağlanma modeli.....	20

1.2.2.4. Bartholomew ve Horowitz:Dörtlü bağlanma modeli.....	22
1.2.3. Bağlanma ile ilgili diğer kuramlar.....	24
1.3. Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılar	27
1.3.1. Travma türleri	28
1.3.1.1. Fiziksel istismar	28
1.3.1.2. Duygusal istismar	30
1.3.1.3. Ekonomik istismar	31
1.3.1.4. Cinsel istismar	32
1.3.1.5. İhmal (Pasif istismar)	34
1.4. İlgili Araştırmalar.....	35
1.4.1. Yurt dışında yapılan çalışmalar	35
1.4.2. Yurt içinde yapılan çalışmalar.....	38

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2. YÖNTEM.....	40
2.1. Araştırmanın Modeli.....	40
2.2. Araştırmanın Örneklemi.....	40
2.3. Veri Toplama Araçları.....	44
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu	44
2.3.2. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)	44
2.3.3. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği(ÇÇTÖ)	45
2.4. Verilerin Toplanması	46
2.5. Verilerin Analizi	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3. BULGULAR.....	48
------------------	----

3.1. Cinsel yönelimlerine göre bireylerin bağlanma stilleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi	48
3.2. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile betimleyici özelliklerine ait bulguların incelenmesi.....	49
3.3. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesi.....	61
3.4. Cinsel yönelime göre, bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile betimleyici özelliklerine ait bulguların incelenmesi	63
3.5. Cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığının incelenmesi	81

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

4.TARTIŞMA VE YORUM.....	84
4.1 Cinsel Yönelime Göre Bireylerin Bağlanma Stillere Ait Bulguların Tartışılması	84
4.2 Cinsel Yönelime Göre Bireylerin Bağlanma Stilleri İle Betimleyici Özelliklerine Ait Bulguların Tartışılması	85
4.3 Cinsel Yönelime Göre Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması	89
4.4 Cinsel Yönelime Göre Bireylerin Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyleri İle Betimleyici Özelliklerine Ait Bulguların Tartışılması	90
4.5 Cinsel Yönelime Göre Bağlanma Stilleri İle Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması	94

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
Araştırmacılar İçin Öneriler	98
Uygulamacılar İçin Öneriler	100
KAYNAKÇA	101
EKLER	116
EK 1- Kişisel Bilgi Formu	117

EK 2- İlişki Ölçekleri Anketi	119
EK 3- Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	121
ÖZGEÇMİŞ.....	123

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 2.1. Katılımcıların cinsiyet, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ebeveyn medeni durumu, anne durumu ve baba durumlarına dair betimsel istatistikler.....	41
Tablo 2.2. Katılımcıların anne yaşam durumu, baba yaşam durumu, anne sütü alma durumu, süt alma süresi ve bakım veren kişi değişkenine dair betimsel istatistikler.....	42
Tablo 2.3. Katılımcıların cinsel yönelim, cinsel istismara uğrama durumu, istismar süresi, istismarcı yakınlık durumu değişkenine dair betimsel istatistikler	43
Tablo 3.1. Katılımcıların bağlanma düzeylerinin cinsel yönelimlerine göre incelenmesi	48
Tablo 3.2. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin cinsiyete göre incelenmesi	50
Tablo 3.3. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin eğitim düzeyine göre incelenmesi	51
Tablo 3.4. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin anne eğitim düzeyine göre incelenmesi	53
Tablo 3.5. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin baba eğitim düzeyine göre incelenmesi	55
Tablo 3.6. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin kardeş sayısı değişkenine göre incelenmesi	56
Tablo 3.7. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre incelenmesi	57
Tablo 3.8. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin anne sütü alma süresi değişkenine göre incelenmesi	58
Tablo 3.9. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin bakım veren kişi değişkenine göre incelenmesi	60
Tablo 3.10. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin cinsel istismara uğrama durumuna göre incelenmesi	61
Tablo 3.11. Katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsel yönelimlerine göre incelenmesi	62
Tablo 3.12. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi	64

Tabloların Listesi**Sayfa**

Tablo 3.13. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin eğitim düzeyine göre incelenmesi	66
Tablo 3.14. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre incelenmesi	68
Tablo 3.15. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre incelenmesi	70
Tablo 3.16. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin kardeş sayısına göre incelenmesi	72
Tablo 3.27. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin ebeveynlerinin birliktelik durumu değişkenine göre incelenmesi	74
Tablo 3.18. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin anne sütü alma süresi değişkenine göre incelenmesi.....	76
Tablo 3.39. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin bakım veren kişi değişkenine göre incelenmesi	78
Tablo 3.20. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsel istismara uğrama durumu değişkenine göre incelenmesi	80
Tablo 3.21. Katılımcıların cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin karşılaştırılması	82

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1 Bartholomew ve Horowitz'in dörtlü bağlanma modeli	23

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, araştırma soruları, sayıtları, sınırlılıkları ve araştırmada kullanılan tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

İnsan kadın ve erkek olarak iki temel cinsiyetten biriyle dünyaya gelir. Ancak toplumsal yaşam içerisinde erkek ve kadının sahip oldukları cinsel kimliklerini yaşayış şekilleri, toplumun kendince doğru bulduğu cinsiyet örüntüleriyle belirlenir. Toplumsal ve kültürel yapı bağlamında birer “kadınlık” ve “erkeklik” kimliği üretilir (Tezel, 2009). Üretilen “kadınlık” ve “erkeklik” toplumsal cinsiyetin devamlılığını sağlamak üzere aile, medya, devlet, ordu, din vb. kurumlar tarafından yeniden üretilir (Butler, 1999). Toplumsal cinsiyet bağlamında inşa edilmiş olan bu iki rolün dışında kalan cinsel azınlıklar ise sosyal kabul görmekte zorlanırlar (Meyer, 2003).

Cinsel yönelimin nasıl tanımlanması gerektiği ve cinsel yönelimin ölçümünün mümkün olup olmadığı psikoloji literatüründe süregelen bir tartışma konusudur (Friedman ve ark., 2004). Günümüzde ise cinsel yönelim bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlarla tanımlanmaktadır (Bauer, 2008; Laumann, 1994). Örneğin APA’ya (2008) göre cinsel yönelim “kadına, erkeğe veya her iki cinsiyete yönelik duygusallığı, romantizmi ve/veya cinsel çekimi ifade eden kalıcı bir nitelik” olarak betimlenmektedir. Aynı zamanda cinsel yönelim, bir kişinin bu çekimlere dayanan davranışlarının oluşturduğu kimlik hissi ve bu çekimleri paylaşan diğer kişilerden oluşan topluluğa olan üyeliğini de tanımlamaktadır. Cinsel yönelim kişiyi karşı cins veya cinsiyete, hembins veya cinsiyete, her iki cinse veya birden fazla cinsiyete karşı duygusal veya cinsel çekim ya da her ikisini de hissetmeye yönlendiren kalıcı bireysel bir niteliktir. Bu çekimler genellikle 3 kategoride toplanır; heteroseksüellik (karşı cinsellik), homoseksüellik (eşcinsellik) ve biseksüellik (her iki cinsiyetten insanlara ilgi duyma); bununla birlikte aseksüellik (herhangi birine cinsel çekim eksikliği) de bazen dördüncü kategori olarak tanımlanmaktadır (Reiter, 1989). Yine kimi bireyler transseksüellere ilgi duyabilmekte ve bu durum trans-yönelimli kavramıyla tanımlanmaktadır (Eşel, 2006).

Eş seçimi cinsel yönelimin biçimlenmesinde önemli bir faktördür. Cinsel yönelimini belirlemiş, toplumsal cinsiyet rolünü kendine göre şekillendirmiş ve cinsellikle ilgili inanışlarını oluşturmuş birey çoğu zaman bir eş arayışına girer. Cinsel paylaşımda bulunacağı eşi ile kuracağı ilişkide yetişkin bağlanma stilleri ilişkinin hazzı ve kalitesini belirleyen etmenlerden biridir (Okci, 2017). Yetişkin bağlanma ile erken yaş bağlanmanın ortak yönleri vardır. Erken yaş bağlanmada bebeğin ilk bağlanma nesnesi çoğunlukla annedir. Anne, bebek için güvenli bir liman konumundadır. Yetişkin bireyde ise bağlanma nesnesi eşidir. Eşin bireye karşılık vermesi bireye güven sağlar. Bebek, bağlanma nesnesinden ayrıldığında çoğu zaman ağlama davranışı göstermektedir. Yetişkinlerde bağlanma nesnesi olan eşten ayrılma söz konusu olduğunda kimi zaman ağlama, kimi zaman kendini yalnız hissetme davranışları ortaya çıkabilir (Büyüksahin, 2001).

Çocuğun ilk deneyimlerini yaşadığı aile içinde, bireyin güven duygusunun gelişmesine yardımcı olacak olumlu deneyimler yerine bedenini, ruhunu örseleyecek yaşantılar geçirmesi, güvensiz bağlanma stiline gelişmesinde büyük etkindir (Waldinger, Schulz, Barsky, Ahern, 2006). Çocukluk çağında gelişen bağlanma stilleri, istismar gibi travmatik deneyimlerden etkilenir ve olumsuz bağlanma stillerinin oluşumuna neden olur (Deniz, 2006; Zerenoglu, 2011). Güvensiz bağlanma geliştiren çocuklar ise başkalarına daha az güvendikleri ve kendilerini daha değersiz gördükleri için yetişkin olduklarında kişilerarası ilişkilerde ve kişisel sorunlar noktasında uyum problemleri göstermektedirler (Collins ve Read, 1990).

Çocuğa kötü muamele, ebeveynler/bakım verenler veya herhangi bir yetişkin tarafından gerçekleştirilen; çocuğun fiziksel, sosyal, cinsel ya da duygusal gelişimini zedeleyen ve kabul edilebilir normlara aykırı nitelikteki eylem ya da eylemsizliklerdir (Yurdakök, 2010). Çocuk istismarı ve ihmali ise genel olarak çocuğa kötü muameleyi kapsayan bir kavramdır. Dünya Sağlık Örgütü, çocuk istismarı ya da çocuğa kötü muameleyi, “çocukla kurulan sorumluluk, güven ve güç ilişkisi içerisinde çocuğun sağlığına, yaşamına, gelişimine ve onuruna zarar veren veya verme potansiyeli içeren her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü davranış, cinsel istismar, ihmal ya da ihmalkâr davranış veya ticari olan ya da olmayan her türlü sömürü” olarak tanımlamaktadır (Yurdakök, 2010).

Eşcinsel bireylerin ebeveyn ilişkilerini ele alan çalışmaların çoğunda (Evans, 1969; Akt.: Set, 2016) eşcinsel erkeklerin kontrolcü anne ve mesafeli/reddedici baba modeline sahip oldukları belirlenmiştir. Eşcinsel erkekler ile yapılan benzer çalışmalarda, eşcinsel erkeklerin heteroseksüel erkeklere göre anne babalarını daha reddedici ve daha az sevgi dolu olarak tarif ettikleri bulunmuştur (Milic ve Crowne, 1986; Siegelman, 1981; Akt: Set, 2016). Heteroseksüel, gey ve lezbiyenlerden oluşan klinik olmayan bir başka grupta yapılan çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Thompson, Schwartz, McCandless, Edwards, 1973; Akt: Set, 2016).

Erken dönemde kurulamamış olan içsel çalışma modelleri yetişkinlikte kurulan, yoğun ve anlamlı olan arkadaşlık, romantik eş veya topluluk ilişkileri ile telafi edilebilir. Kurdek ve Schmitt (1987) ile Kippax ve arkadaşları (1993) çalışmalarında, eşcinsel kadın ve erkeklerin, gey toplumu içerisinde yüksek ölçüde destekleyici bağlantılar geliştirebildiklerini, bu sayede bağlanma stillerinin erken ebeveynlikten çok bu ilişkilerden etkilendiğini belirtmişlerdir (Akt: Set, 2016).

Günümüze kadar, yetişkin bağlanma stilleri genellikle heteroseksüel örnekleme çalışılmıştır. Bu örneklemlerde, bağlanma stili tutarlı bir şekilde ilişki kalitesi ve istikrarını belirleyen bir faktör olarak bulunmuştur (Hazan ve Shaver, 1994). Ancak homoseksüel ve heteroseksüel çiftlerin ilişkileri birbirlerinden önemli ölçüde farklıdır. Bu iki tip ilişki özellikle cinsiyet rolleri ve toplum tarafından onaylanma açılarından farklılaşırlar (Cabaj, 1988; Akt.: Set, 2016). Bu farklılığı en iyi açıklayan model azınlık stres modelidir. Azınlık stres modeli bireyin sosyal statüsüne bağlı özel stres faktörlerinin psikopatolojiye katkı sağlayabileceğini öngörür ve toplumsal olarak ötekileştirilmiş gruplarda neden daha çok akıl sağlığı sorunlarının görüldüğünü açıklamaya yardım eder. Eşcinseller azınlık stresini, özel ve toplumsal kurumlardan (evlilikler, aileler) dışlanmak ve ön yargı gibi çeşitli kaynaklardan dolayı deneyimleyebilirler (Jones ve Gallois, 1989; Akt.: Set, 2016). Kurdek ve Schmitt (1987; Akt.: Set, 2016), yaptıkları çalışmada heteroseksüel evli çiftlerin homoseksüel çiftlere göre ailelerinden daha fazla destek algıladığını bulgulamışlardır. Araştırmacılar çoğunlukla lezbiyen, gey veya biseksüel bireylerin bağlanma tarzlarının heteroseksüel bireylerinkinden farklı çalıştığı düşüncesiyle ilgili fazla destek bulamamışlardır. Ridge ve Feeney (1998) tarafından gey ve lezbiyenlerle ilgili yürütülen bir çalışmada homoseksüel ve heteroseksüeller için

bağlanma stillerinin göreceli frekanslarını yakın bulmuşlardır. Gey ve lezbiyen bireylerde güvensiz bağlanmanın çok sık görülmediği, güvensizliğin ilişki tatmininin düşük olması ve cinsel yönelimin açıklanmasına dair problemlerle ilişkili olduğunu göstermiştir (Ridge ve Feeney,1998). Ayrıca, heteroseksüel bireylerin tam tersine, lezbiyen, gey ve biseksüel bireylerin arkadaşlık, romantik ilişkiler ve toplumsal ilişkilere daha çok önem verdiği görülmüştür (Dorfman ve ark., 1995; Grossman, D'Augelli ve Hershberger, 2000).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırmanın amacına bağlı olarak aşağıdaki problemlere yanıt aranmıştır:

1. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stilleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
2. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stilleri ile betimleyici özellikleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile betimleyici özellikleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
5. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Alan yazın incelendiğinde bağlanma stilleri ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile ilgili çeşitli araştırmaların yapıldığı ancak bu iki değişkenin cinsel yönelime göre farklılaşıp farklılaşmadığının araştırılmadığı görülmüştür. Bu araştırma, çalışılan konunun yanı sıra ele alınan örneklem grubuyla ilgili az sayıda çalışmaya rastlanması yönünden de önem taşımaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çocuklara yönelik istismar davranışlarını inceleyen araştırmalar, istismarın genellikle aile içinden bir birey tarafından uygulandığını göstermektedir. İstismarın yaşandığı ailelerde hem aile-çocuk ilişkisi zarar görür hem de çocuğun ailesine ve kendisine duyduğu güven zedelenir (Akbaş, 2001). Bu güvensizlik duygusu çocuğun bağlanma davranışını da etkiler. Bu araştırmanın, çocukluk çağında oluşan travmatik yaşantıların çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin bilinmesinde ve bu etkilerden dolayı yetişkinlikte ortaya çıkabilecek sorunlar ile ilgili önlemler alınmasında yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Sayıtlılar

1. Katılımcıların uyguladığımız ölçekleri samimiyetle ve objektif şekilde yanıtlayacakları varsayılmıştır.
2. Katılımcıların çalışma evrenini temsil edici nitelikte oldukları varsayılmıştır.
3. Veri toplama araçlarının ölçülmek istenen konuyu doğru ölçebilecek nitelikte olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- 1- Araştırma örneklemini araştırmaya gönüllü olarak kartopu örnekleme yöntemi ile seçilmiş farklı cinsel yönelime sahip (homoseksüel, biseksüel) 83 kişi ile rastlantısal olarak seçilmiş gönüllü 100 heteroseksüel bireyle sınırlıdır.
- 2- Araştırma, kullanılan ölçeklerin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
- 3- Araştırma, katılımcıların kullanılan ölçeklerdeki sorulara verdiği cevapların doğruluğu ile sınırlıdır.

Tanımlar

Cinsel yönelim: Bireylerin karşı cins veya cinsiyete, hem cins veya cinsiyete, her iki cins veya birden fazla cinsiyete karşı romantik veya cinsel çekim (veya her ikisini de) hissetmeye yönlendiren kalıcı kişisel bir niteliktir (Strickland, 2001).

Bağlanma: İnsanın bakım verenine karşı geliştirdiği güçlü duygusal bağıdır (Bowlby, 1982).

Bağlanma stilleri: Bireyin kendisini ve diğer insanları nasıl gördüğünü açıklayan sosyal etkileşim durumudur (Bartholomew, 1990).

Çocukluk çağı travması: Çocukluk çağı travması; çocuğun maruz kaldığı muamele, aile bireyleri, diğer yetişkinler ya da yaşlıları tarafından, bilerek ya da bilmeyerek yapılan, çocuğun fiziksel ya da duygusal olarak zarar görmesi gibi davranışlar şeklinde tanımlanır. (Yurdakök, 2010)

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. KURAMSAL AÇIKLAMALAR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde cinsel yönelim, bağlanma stilleri ve çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile ilgili kuramsal bilgilere ve yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

1.1 Cinsel Yönelim

İnsan cinselliği ele alınırken dört kavram üzerinde durulur. Bunlar; biyolojik cinsiyet, cinsel kimlik, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelimdir.

Biyolojik cinsiyet bireyin sahip olduğu cinsel organ ile ilgili olan cinsiyettir. Bir bireyin biyolojik olarak kadın ya da erkek olduğunu belirleyen anatomik, hormonal ve genetik özelliklerin toplamıdır (Shechner, 2010). Cinsiyet kavramı doğuştan edinilen ve dolayısıyla seçilemeyen bir durum iken, toplumsal cinsiyet kavramı ise toplumsal süreç içerisinde şekillenen, değişken ve dinamik gruplar arası etkileşim örüntülerini ifade eder. Toplumsal cinsiyet, içinde bulunulan zamana, mekana, toplumsal yapıya ve kültüre göre değişen, toplum tarafından şekillendirilen, sınırları çizilen, tanımlanan, aktarılan, zorunlu kılınan farklı cinsiyetlere sahip insanlardan beklenen toplumsal davranış, rol, fiziksel görünüşün tamamını kapsayan toplumsal bir inşa birimidir (Tezel, 2009).

Dökmen'e (2017) göre, toplumsal cinsiyet kültürel yapıyı karşılayan bir terimdir. Çünkü toplum kadın ya da erkek olmaya birçok anlam ve beklenti yükler. Hatta toplumsal cinsiyet, bireyin biyolojik yapısı ile ilişkili bulunan psikolojik özellikleri de içermektedir. Daha yalın bir ifadeyle, toplumsal cinsiyet kadınlık ve erkekliğe ilişkin özelliklerin kültürel yapılanmasıdır (Rosaldo, 1980; Akt.: Kineşçi, 2018).

Cinsel kimlik, erkek veya kadın cinsiyetiyle özdeşleşme duygusudur. Birey bu duyguyu, dış görünüşünde, davranışlarında ve yaşamının diğer yönlerinde hisseder. Yani cinsel kimlik, bireyin kendi bedenini ve benliğini belli bir cinsiyet içinde algılaması, kabullenmesi, duygu ve davranışlarının buna uygun şekillenmesidir (Eser, 2008). Birey 2-3

yaşlarının sonlarına doğru cinsel kimliğini oluşturmakta ve kendini erkek ya da kadın olarak niteleyebilmektedir. Bu dönemde gelecekteki cinsiyeti ile ilgili davranışlarının temel motivasyonlarını oluşturur (Shechner, 2010). Cinsel kimlik şekillenmesinde anne-baba tutumu, kültürel özellikler, bebeğin genital organı ve genetik özellikler rol oynayarak bireyin kadınsılık-erkeksilik özelliklerinin oluşmasını sağlar (Sadock, Sadock ve Ruiz, 2016).

Bireyin cinsel kimliği oluşurken biyolojik alt yapı , aile tutumu, toplum, kültür ve cinsel yönelim etki etmektedir (Korkmaz-Çetin vd., 2008).

Cinsel yönelim ise bireyin, diğer bireylere karşı duyduğu romantik, duygusal, cinsel uyarım ve arzuyu ifade eden kalıcı bir niteliktir (APA, 2009). Cinsel yönelim, bireyin duygu, istek ve davranışlarının belli bir cinsiyete çekimidir (Öztürk 2004).

Cinsel yönelimin üç unsuru vardır. Bunlardan ilki kişinin kime veya kimlere karşı cinsel ve romantik ilgi duymasıyla ilgilidir (Eskin, 2005). Bireyin romantik ilgisini ve cinsel arzularını yönelttiği kişinin cinsiyeti, cinsel yöneliminin en önemli belirleyicisidir (Kernberg, 2000). İkinci unsur davranıştır. Cinsel davranış, cinsel yönelimin eylem boyutunu oluşturur (Kernberg, 2000). Bireyin, ilgi duyduğu diğer bireyi de içine alan ve cinsel hazzı amaçlayan tüm eylemleri ifade eder. Cinsel yönelimin üçüncü ve sonuncu unsuru kimliktir (Eskin, 2005). Kimlik hissi, cinsel yönelimin kararlı bir yapı gösterip göstermediğini belirler (Ummak, 2012). Cinsel yönelimin kabulünü ve içselleştirilmesini ifade eden cinsel yönelim kimliği, öz farkındalık, kendini keşfetme, kendini tanıma, grup aidiyeti, bağlanma ve kültür gibi faktörlerle ilişkilidir ve kendini tanımlamanın özel ve açık yollarını içerir. Bunlarla birlikte cinsel yönelim kimliği toplum, sosyal destek, rol modelleri, arkadaşlık ve partner olma biçimlerine de temel oluşturan ilişkisel ve kişiler arası kararların belirlenmesinde anahtar bir unsurdur (Amerikan Psikoloji Derneği, 2009).

Başar'a (2010) göre, cinsel yönelim kimliğinin gelişim süreci kişinin cinsel yöneliminin farkına varması ile başlar. Bu farkındalığı, zihin, duygu ve davranış dünyasının bir parçası haline getirmesi, yönelimini kişilerarası ya da genel olarak toplumsal ilişkilerinde başkalarıyla paylaşması ve yönelimi doğrultusunda sosyal bağlar kurması takip eder. Bu süreç, birey ve toplum arasında karşılıklı etkileşimlerle ilerler.

Kişinin cinsiyet, ırk, etnik köken gibi kimliğinin diğer bileşenleri, sahip olduğu gelişim özellikleri ve içinde yetiştiği-yaşadığı toplumun homofobik yapılanması ile şekillenir. Bu süreç kişinin yaftalanmayla çeşitli şekillerde baş etmeye çalıştığı, kendisine bakışı ile toplumun kendisine bakışını değerlendirdiği bir dönemdir.

Cinsel yönelim kategorilerini belirlemek amacıyla yapılan birçok araştırma sonucunda, bu kategoriler; homoseksüel, heteroseksüel ve biseksüel olarak belirlenmiştir (Bauer, 2008; Mustanski, Chivers ve Bailey, 2002; Saewyc, 2004). APA (2008), “kişinin duygusal, romantik veya cinsel çekiminin karşı cinsiyette kişilere yönelik olmasını heteroseksüellik, kendisiyle aynı cinsiyette kişilere karşı olmasını homoseksüellik, her iki cinsiyete karşı olmasını da biseksüellik” olarak tanımlamıştır.

Heteroseksüellik cinsel arzunun karşı cinse yönlendirilmesidir. Cinsel ve/veya duygusal açıdan karşı cinse ilgi duyan bireylere ise heteroseksüel adı verilmektedir (Katz, 1960; Akt.: Alkan, 2014). Heteroseksüellik, cinsel ilişki sonucunda üremenin herhangi bir dışsal müdahale olmaksızın gerçekleşebildiği tek cinsel yönelim türüdür ve bu sebeple heteroseksüel cinsel yönelim “doğal”, “normal” gibi sıfatlarla tanımlanmıştır. Bu durum heteroseksüellik dışındaki diğer tüm cinsel yönelimlerin “doğaya aykırı”, “anormal” ya da “sapkın” olarak nitelendirilmelerine sebep olmuştur (Tezel, 2009).

Homoseksüellik, kendi cinsiyetinden bireylerin cinsel obje olarak görülmesini ifade eder (Dökmen, 2017). Homoseksüel kelimesinin Türkçe karşılığı olarak kullanılan eşcinsel terimi hem kadın eşcinseller hem de erkek eşcinseller için kullanılmaktadır. Günlük hayatta ise daha çok erkek eşcinselleri ifade ettiğinden erkek eşcinseller için “gey”, kadın eşcinseller için ise “lezbiyen” isimleri kullanılır (Kaos GL, 2013).

Biseksüellik, cinsel obje olarak hem kadına hem de erkeğe yönelmesi olarak ifade edilir (Dökmen, 2017). Biseksüel ise romantik ve/veya cinsel açıdan her iki cinse yönelebilen, ilgi duyabilen kadın veya erkeği ifade eder. Bir biseksüel kimlik, her iki cinse eşit ilgi duymayabilir ve bu ilginin derecesi zaman içinde değişebilir (Güner ve ark., 2011).

APA (2009), cinsel yönelimle ilgili aşağıdaki unsurları vurgulamaktadır;

- Aynı cinsiyete yönelik cinsel çekim, davranış ve yönelim kendi başına insan

cinselliğinin normal ve olumlu çeşitleridir; bir diğer ifadeyle zihinsel veya gelişimsel bozuklukların göstergesi değildir.

- Eşcinsellik ve biseksüellik damgalanabilir ve bu damgalanma yaşam boyu çeşitli olumsuz sonuçlara (örneğin azınlık stresi) yol açabilir.

- Aynı cinsiyete yönelik cinsel çekim ve davranışlar çeşitli cinsel yönelim ve cinsel yönelim kimlikleri bağlamında gerçekleşebilir.

- Geyler, lezbiyenler ve biseksüel bireyler mutlu yaşamlar sürebilirler, gerek ilişkileri gerekse aile yaşamları heteroseksüellerinki kadar saygıya değerlidir.

- Eşcinsel yönelimi ailedeki bozukluklara ve travmalara bağlayan teorileri destekleyen herhangi bir araştırma bulunmamaktadır.

Amerikan Psikiyatri Derneği (APA), 1973 yılında eşcinsellik terimini ruhsal ve duygusal bozukluklar listesinden çıkartmıştır. 1975 yılında Amerikan Psikoloji Derneği bunu destekleyen kararlar almıştır. Dünya Sağlık Örgütü de 1990 yılında eşcinselliği heteroseksüalite gibi sağlıklı bir durum olarak kabul etmiştir (Kaos GL, 2017). Günümüzde geçerli olan DSM 5'te eşcinsellik hiçbir tanı kategorisi içerisinde yer almamaktadır.

1.1.1 Cinsel yönelimi açıklayan teoriler

İnsanların cinsel yönelimlerinin neden farklılıklar gösterdiği, bir insanın karşı cinsiyetten neden hoşlandığı, eşcinselliğin de nasıl oluştuğu bilinmemektedir. Bir kişinin cinsel yöneliminin psikolojik, biyolojik, sosyokültürel veya kişinin tercihi ile mi oluştuğu net olarak açıklanamamıştır (Weishut, 2000). Bu önemli bir problemdir çünkü bilimsel teorilerin eşcinselliği normal veya anormal olarak etiketlemesi, eşcinselliğin toplum tarafından kabul edilmesinde etkilidir. Eşcinselliğin nedeninin kişisel tercihe değil de biyolojik, genetik veya diğer nedenlere bağlanması, önyargıları azaltabilmektedir (Oldman, 1999).

Psikanalitik yaklaşım, eşcinselliği geçici bir aşama olarak değerlendirir. Freud (1905) "Cinsellik Teorisi Üzerine Üç Deneme" adlı eserinde, yapısal ve biyolojik faktörlere gönderme yaparak eşcinselliği açıklamaya çalışmıştır. Takip eden süreçte eşcinsellik, çoğu psikanalist tarafından perversiyon (sapıklık) kategorisinde ele alınmıştır. Neo-psikanalistler

cinsel nesne seçimini, cinsiyet kimliğine indirgeyerek pre-oedipal sapmalara göndermelerde bulunmuşlardır (Düzyürek, 1997). Psikanalize göre, cinsel doyum, toplumda o kadar engelle karşılaşmasaydı eşcinsellik ve diğer tabu dışı kabul edilen eğilimler çok daha kolay ve güçlü olarak ortaya çıkabilirdi. Yani baskılar yüzünden bu eğilimler yeterince açığa çıkamamakta ve sanki istisnai durumlarımış gibi algılanmaktadır (Freud, 1998; Akt: Bardakçı Bayar, 2016).

Lewes (1988), Freud'un eşcinsellikle ilgili teorilerini dört başlıkta incelemiştir. İlk çalışmalarında, eşcinselliğin Oedipus kompleksinden kaynaklandığı ileri sürülmüştür. Buna göre, anneye karşı libidik istek yaşayan erkek çocuk, annenin çocuğuna gösterdiği aşırı hassasiyet sonucunda penisin önemiyle ilgili obsesyon geliştirir. Diğer bir teoriye göre kendilik ve öteki arasındaki ayrımı yapamayan çocuk, annesinin anatomisini kendisiyle eş tutmaktadır. Ancak narsisistik dönemde anneden ayrılmanın farkına varır. Erotik duygularına ceza olarak kastrasyon tehdidi altında kaldığını hisseder. Böylece penisıyla obsesif uğraşısı başlar. Başka bir açıklamaya göre annesinin penisi olmadığını fark eden çocuğun anneye olan sevgisi nefrete dönüşür ve bundan sonra penisli bir kadını, yani efemine bir erkeği seçer. Dördüncü teorisi de yine Oedipus kompleksi ile ilgili olup, babasını aşırı derecede kıskanan çocuğun annesine karşı çok yoğun bir sevgi geliştirmesi ve bunun sonucunda babaya karşı hissettiği sadistik fantazi ve öldürme isteğini karşıt tepki oluşturma yolu ile eşcinsel aşka dönüştüşdüğü şeklinde olmuştur.

Carl Jung (1942), her bireyin psikolojik biseksüel bileşenlere sahip olduğunu ve her kadının erkeksi, her erkeğin de kadınısı özellikler barındırdığından bahsetmektedir. Jung, bu özelliklerin bilinçdışıdan ve atalarımıza ait deneyimlerden geldiğini ifade etmektedir (Diamant, 1995). Diğer bir psikanalist Adler (1946), homoseksüelliğin insanın aşağılık duygusuyla baş etmesini sağlayan bir çeşit korunma mekanizması olduğunu açıklamaktadır. Adler'e göre birey heteroseksüel deneyimlerinde performansını yetersiz hissettiği durumlarda eşcinselliğe yönelebilmektedir (Diamant, 1995). Sullivan, yaşamın erken dönemlerinde karşı cinsle ilişkileri kesintiye uğrayan kişiler için "homoseksüel sendrom" açıklamasında bulunmuştur. Sullivan'a göre ergenlik öncesinde deneyimlenen eşcinsel ilişkiler heteroseksüelliğe geçişi kolaylaştırmaktadır (Diamant, 1995). Kohut (1985) ise, eşcinselliği geniş bir yelpazede ele alarak eşcinselliği bir aşk nesnesi ve narsisistik nesne seçimi arasında bir konum olarak açıklamıştır. Kohut'a göre eşcinsellik ve

heteroseksüalite birbirinden farklı durumlar değildir, bir ucunda olgun sevgi, diğer ucunda ise patolojik bir nesne seçimi söz konusudur.

Cinsel yönelimi açıklarken biyolojik yaklaşımlar incelendiğinde; cinsiyete özgü anatomik farklılıklar, kalıtsal öğeler, kromozomlarda görülen çeşitlilik ve beynin cinsiyetle ilgili bölümlerindeki farklılıklar vurgulanmaktadır (Alkan, 2014). Strickland'e (2001) göre, her insanın doğmadan önce, cinsel çekim ve uyarılmasının doğasını belirleyen bir biyolojik yatkınlığı vardır. Bu yatkınlık çerçevesinde, sosyal ve kültürel dinamiklerin etkisi ile cinsel yönelim belirginleşmektedir. Biyolojik yaklaşıma göre, bir cinsel profili tanımlamak için cinselliğin beş yönünü ele almak gerekir. Bunlar cinsel kimlik, cinsel yönelim, cinsiyet kalıpları, cinsiyet mekanizmaları ve üremedir. Çoğu insan için cinselliğin bu beş yönü uyum içindedir. Çoğunlukla biyolojik cinsiyeti eril olan bir birey, toplum içinde erkeksi davranmakta ve arzu nesnesi olarak kadın cinsiyetinden partnerler seçmektedir. Yine biyolojik anlamda dişil bir birey, toplum içinde kadınsı davranmakta ve yönelimi karşı cinsin üyelerine yönelik olmaktadır. Biyolojik yaklaşımlara göre cinsel çeşitlilik bu beş yönün farklı kombinasyonlarından oluşmaktadır. Üreme ve cinsiyet mekanizmaları, kombinasyonlar içerisinde genelde sabit ve kararlıyken, cinsel kimlik, cinsel yönelim ve cinsiyet kalıpları görece daha esnek ve değişken olabilmektedir.

Öğrenme kuramcıları cinsel yönelimi aile içi öğrenilmiş cinsiyet kalıpları çerçevesinde değerlendirirler. Bu kuramcılara göre, cinsel yönelimin en önemli belirleyicisinin temel bakım verenin çocuğa karşı takındığı tutum olduğunu ileri sürerler (Alkan, 2014).

Radikal davranışçı kuramcılar ise, eşcinselliğin model alma sonucunda ortaya çıktığını savunurlar. Bu kurama göre, çocuğun aynı cins ebeveyne karşı aşırı ilgi duyması, hemcinsi bakım veren tarafından kazara cinsel olarak uyarılması, karşı cinsten biri tarafından genital uyaran alması sonucu cezalandırılması, karşı cins tarafından cinsel açıdan yeterince uyaran alınmaması, aile içinde heteroseksüellikle ilgili tekrarlanan olumsuz telkinler ve olumsuz sonuçlanan heteroseksüel ilişki deneyimlerinin eşcinselliğe zemin hazırladığı düşünülmektedir. Ancak homoseksüel veya heteroseksüel bireylerin öz yaşam öyküleri incelendiğinde, bu deneyimlerin cinsel yönelimlerini belirlediğine dair bir bulguya rastlanmamıştır (Diamant ve McAnulty, 1995).

Sosyal psikolojik yaklaşımlar cinsel yönelimi, gerçek cinsel deneyimler ve bu cinsel deneyimlere ilişkin inançlar ekseninde değerlendirmektedirler. Cinsel yönelimin sadece cinsel deneyimlerle açıklanamayacağını, aynı zamanda bu deneyimlere ilişkin bireysel, sosyal ve kültürel faktörlerden kaynaklı inançların da etkili olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu faktörlerin bireyin kendi cinsel yönelimine ilişkin motivasyonel ipuçları oldukları savunulmaktadır. Buna göre bireyler, cinsel deneyimlerini veya cinsel arzularını destekleyebilecek inançlar aramaktadırlar (Preciado, 2013).

Heteroseksüelliği normal gelişimin bir sonucu olarak ele alan geleneksel kuramlar, homoseksüellik için bir hastalık modeli ileri sürmektedirler. Bu kuramların çoğu bir ya da birkaç yapısal anomalinin eşcinselliğe sebep olduğunu ima ederek bireyi sosyal ve biyolojik bağlamın dışında değerlendirebilmektedirler (Diamant ve McAnulty, 1995; Akt: Alkan, 2014).

Etkileşimsel kuramlar ise geleneksel yaklaşımların aksine, cinsel yönelimi açıklarken birçok faktörün göz önünde bulundurulması gerektiğini savunmaktadırlar (Diamant ve McAnulty, 1995; Akt: Alkan, 2014). Etkileşimsel yaklaşımlar, cinsel arzunun tüm formlarını hesaba katarken cinsel davranışa ilişkin kültürel farklılıkları ve cinsiyet kimliğiyle cinsel yönelim arasındaki farkları ortaya koyarlar (Ross 1987, Akt: Diamant ve McAnulty, 1995). Etkileşimsel yaklaşımda, biyolojik mekanizmaların ve çevresel etmenlerin ortak etkisinin cinsel yöneliminin belirleyicisi olduğu savunulmaktadır. Bu yaklaşıma göre, insanlar hormonal düzeylerinin yanı sıra, çevresel uyaranlar ve kendi hayal güçleri aracılığıyla cinsel anlamda uyarılabilmektedirler. İnsan cinselliği bu yönüyle hayvan cinselliğinden ayrılmaktadır. Karmaşık bir sosyal çevre içerisinde bilişsel bir varlık olarak insan, cinsel aktivite olmasa bile düşünsel anlamda bir cinsel uyarılma yaşayabilmektedir. Etkileşimsel yaklaşıma göre insan cinselliği ele alınırken tüm bunlar hesaba katılmalıdır (Diamant ve McAnulty, 1995).

Akılcı duygusal davranışçı terapinin yaratıcısı Albert Ellis'e (1968) göre doğası itibarıyla eşcinsellikte ahlaksız ya da aşağılayıcı hiçbir şey yoktur ve insan biyolojik olarak monoseksüelden ziyade biseksüeldir. Ellis (1956) eşcinsellikteki nevrotik elementin, eşcinsel aktivite ya da eşcinselliğin kendisi olmadığını savunur. Eşcinsellik, toplumsal sınırlılıklarla yaratılan bir sorundur ve yasaklanmadığı yerlerde, örneğin Antik Yunan'da

rahatsızlığa ya da probleme neden olmazken aynı şey yasaklandığı ABD’de eşcinsel kimliği taşıyan kişide sorunlara neden olmaktadır (Ellis, 1968; Akt: Arık, 2017).

1.2 Bağlanma Stilleri

1.2.1 Bağlanma

Bağlanma, çocuk ve bakım veren kişi arasında gelişen bir duygudur (Pehlivan Türk, 2004). Bağlanmayı diğer duygusal bağlardan ayıran en önemli özellik, anneye yakın olma ve yakınlığı sürdürme çabasının güvenlik hissi ve rahatlama ile sonuçlanmasıdır (Ainsworth, 1989; Akt: Bozdemir, 2015).

Duygusal bağ kurma eğilimi ve gereksinimi, yeni doğan bebeklerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli ve gelişimsel açıdan işlevseldir. Bağlanma sistemi, bebeklerin bakım veren kişiye fiziksel yakınlığını güçlü tutarak hem kendilerini çevreden gelebilecek tehlikelerden korumalarına yardım eder hem de onlara çevreyi keşfetmeleri için gerekli koşulları sağlar. Annenin/bakım verenin ulaşılabilirliği tehdit altında olduğu anda bağlanma sistemi otomatik olarak etkinleşir. Bu durumda, annenin çocuğa göstereceği tepkilerin niteliğine bağlı olarak etkinleşen bağlanma sistemi, ya anne ile temasın yeniden kurulmasını ve ilişkinin onarılmasını kolaylaştırır ya da çocukta kaygı ve huzursuzluk yaratacak olan ayrılığı protesto tepkileri ortaya çıkarır. Annenin, çocuğun gereksinimlerine duyarlı olup olmaması, çocuğun kendisini özen gösterilmeye ve sevmeye değer görebilmesi ile diğer insanları gereksinimlerine doyum sağlayacak ve özen gösterici olarak algılamasında önemli bir süreci ifade eder (Mikulincer & Nachshon, 1991; Akt: Erözkan, 2005).

Bağlanma sisteminin sağlıklı bir şekilde kurulmasının kişinin gelişiminde bir diğer önemli rolü de kişinin kendini güvende hissettikten sonra bağlanma sisteminin durağanlaşması ve kişinin kaynaklarını diğer ihtiyaçlarını karşılama yönünde kullanmaya başlamasıdır. Örneğin güvenliğini sağlayan ve kendini “güvenli” hisseden çocuk oyunlara katılmak ve akranları ile iletişim kurmak için keşfe çıkar (Erdoğan, 2010).

İlk sosyal ilişkilerini bakım veren(ler)le kuran bebekler büyüdükçe, bu yakın ilişkiler karmaşıklığa başlar. Kişinin sosyal gereksinimleri farklılaşıp değişme gösterir.

İnsanların yakın ilişki kurma deneyimleri artık hayatta kalmak için değil; eğlenmek, yardım almak, onay almak, cinsel deneyim paylaşmak içindir. Bağlanma artık yakın ilişkilerimizde gösterdiğimiz davranışlara rehberlik eden içsel bir kılavuz görevi görür (Belsky, 2002).

1.2.2 Bağlanmaya ilişkin kuramlar

1.2.2.1 Bowlby: Bağlanma kuramı

Bowlby'nin bağlanma kuramı etiyoloji, nesne ilişkileri ve psikodinamik yaklaşımlar üzerine kurulmuş bir kişilik gelişimi kuramıdır ve bağlanmayı bebeklik ve çocukluk dönemlerini temel alarak açıklar. Bowlby bağlanma kuramında nesne ilişkileri kuramı ile Darwin'ci görüşleri sentezlemiştir. Yakınlık arama ve yakın ilişkiler kurma arzusu birincil bir dürtüdür ve bunun bebeklikten itibaren başladığını ortaya koymuştur. Bağlanmayı bebeğin annesine duyduğu, daha çok doğuştan olan, biyolojik belirteçlerle yönlendirilen, sosyal ilişkilerin başlangıcını oluşturan emme, gülme, ağlama, izleme, arama, bekleme ve benzeri davranışlarla kendini gösteren ve gelecek ilişkiler için şablon niteliği taşıyan bir ilişki olarak tanımlamıştır (Kesebir ve ark., 2011).

Bowlby (1969) tarafından temelleri atılan bağlanma kuramında amaç, bebek ile bakım veren ve önemli diğer kişiler arasında neden güçlü bağlar kurulduğunu ve bu kişilerden herhangi birinden ayrıldıkları anda neden yoğun sıkıntı yaşadıklarını açıklamaktır (akt: Kaya Balkan, 2009).

1930'larda çocuklarla ilgili rehberlik çalışmaları yürüten Bowlby, aynı dönemde yetimhanelerde yetişen çocukların büyüdükleri ortam ve maruz kaldıkları davranışlar ile ilgilenmiştir. Bowlby'nin araştırmaları sonucunda, yetimhanede yetişmiş çocukların çeşitli duygusal sorunları olduğu, yakın ve uzun süreli ilişkiler kurmakta zorlandıkları tespit edilmiştir. Bu durumun sebebi olarak çocukların erken dönemde anne ile bağ kuracak fırsatı yakalayamamaları olduğunu belirtmiştir. Bowlby başka bir araştırmada bir dönem aileleri ile beraber yaşayan fakat sonra ayrılmış çocukları incelemiş ve bu ani kopma halinin çok daha sarsıcı olduğunu dile getirmiştir. Bowlby yaptığı araştırmalar sonucunda gelişim sürecinin, anne-bebek arasındaki bağı ele almadan anlaşılamayacağını ileri sürmüştür (Bowlby, 1969; Akt: Kazak, 2018).

Bowlby (1982), bakım verenle yakınlığın çocuğun hayatta kalma şansını arttırdığını kabul ederek bağlanma davranışının evrimsel işlevinin tehlikeli bir durumdan korunma olduğunu iddia eder. Bu teori, yoğun stres durumlarında gösterilen bağlanma davranışının etkinliğini açıklar. Çocuk geliştikçe bağlanma yaşantılarını, “içsel çalışma modelleri”ni veya kendisinin ve diğerlerinin zihinsel temsillerini oluşturarak içselleştirir. Bowlby’e göre bu zihinsel temsiller, bireyin yaşantılarıyla inançlarını birleştiren, organize eden ve ayrıca diğer insanların kişilik özellikleriyle oluşan modellerdir (Bowlby, 1982; Akt: Hamarta, 2004).

Bowlby (1982), çocukların sahip olduğu içsel çalışma modellerini daha iyi açıklayabilmek için Piaget’in bilişsel gelişim kuramından yararlanmıştır. Piaget’ye göre bebekler çevresindeki insanları etkileyerek yeni ve karmaşık şartlara adapte olabilir ve çeşitli davranışsal şemalar geliştirebilirler. Buna bağlı olarak da Bowlby (1982), bebeklerin temel bakım veren kişiye ait içsel çalışma modelleri geliştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu temsiller, temel bağlanma figürü ile yaşanan ve sürekli tekrarlanan deneyimler sonucu elde edilmekte ve yakınlık sağlama, kendini güvende hissetme gibi çeşitli bağlanma ihtiyaçlarının doyurulması boyutuna odaklanmaktadır (Bowlby, 1973; akt. Şeker Başer, 2009). Eğer bağlanma figürü çocuğun konfor, güvenlik ve keşfetme ihtiyaçlarını tutarlı bir şekilde, yeteri kadar ve zamanında karşılırsa çocuk olumlu içsel çalışma modeli geliştirir. Fakat bağlanma figürü çocuğun konfor, güvenlik ve keşfetme ihtiyaçlarını karşılama konusunda tutarsız ve yetersiz tutum sergilerse çocuklar da kendilerini değersiz ve yetersiz olarak hisseder ve olumsuz içsel çalışma modeli geliştirirler (Bowlby, 1982 akt. Hamarta, 2004). İçsel çalışma modellerin olumlu veya olumsuz olması durumu, kişinin ilişkilerinde hissettiği güven duygusunu, sosyal çevreden gelen tepkilerin ne derece güvenilir ve tutarlı olarak algıladığını, aynı zamanda kişinin kendisini ne derece sevmeye değer olarak algıladığını doğrudan etkilemektedir. Bu algılar bağlanma stilini belirlemede ana etken olarak öne sürülmektedir (Main, Kaplan ve Cassidy, 1985; akt: Bozdemir, 2015).

Kuramın temel varsayımına göre, bebek doğduğu anda hayatta kalabilmek için bir yetişkinin bakımına ihtiyaç duyar. Dolayısıyla bu bakımın oluşması ve sürdürülebilmesi için insan yavrusunun yakınlığı korumaya yönelik bir takım içgüdüsel tepkiler göstermesi gerekir. Buna göre bebek ağladığında annenin onunla ilgilenmesi ya da acıktığında meme arama davranışı gibi davranışsal tepkiler anne-çocuk arasında karşılıklı etkileşimin

oluşmasını sağlar. Bağlanma davranışsal sistemi ağlama, gülme, takip etme gibi evrensel bir takım davranışlardan oluşur. Bu tür davranışsal sistem tepkileri yakınlığın korunmasını sağlar. Başlangıçta bakım verenin ulaşılabilir olmasına karşı yakınlık duyulurken, 7. aydan sonra çocuk yakınlık kuracağı kişiyi seçer. Burada kuram bir bağlanma figüründen bahseder. Bu figürün seçiminde bebek için önemli olan sıkıntı ya da rahatsızlık durumunda onu rahatlatacak olumlu ve yararlı tepkiler verebilen bir kişinin olmasıdır. Çünkü bağlanılan kimsenin stresli yaşantılar karşısında üç temel işlevi vardır. Bunlar; yakınlık sağlama, güvenlik üssü ve güvenli bir sığınak olma. Özellikle bebek bir sıkıntı duyduğunda yakınlık aramaya başlar, anne böyle zamanlarda bebeği rahatlatmak ve tekrar kendini güvende hissetmesini sağlamak için güvenlik üssü görevi görür. Ayrıca bağlanma figürü yakın olduğunda bebek, diğer insanlarla ilişki kurabileceği ve çevreyi araştırabileceği bir güvenlik üssüne sahip olmaktadır. Benzer şekilde anne, bebek için uzak-ulaşılabilir olduğunda ve yaşadığı sıkıntıyı döndüğünde yatıştırmakta böylece güvenli bir sığınak işlevi görmektedir (Hazan ve Shaver, 2000). Bağlanılan kimseye karşı yakınlık ve duyarlılık kişinin gelişiminde ve daha sonraki yaşantılarında diğerleriyle kuracağı ilişkilerin şekillenmesinde önemlidir (Erdoğan, 2010).

Bowlby'e (1969) göre annesiyle güven ilişkisi kurmuş ve daha önce ayrılmamış bir çocuk, öngörülebilir bir davranış zinciri gösterecektir. Bu, annesine gösterdiği hangi davranışın baskın olduğuna göre üç evreye ayrılabilir. Bu üç evre Protesto, Umutsuzluk ve Kopma olarak tanımlanır. Protesto evresinde çocuk anne kaybında kesin bir üzüntü gösterir ve sınırlı kaynaklarını tümünü kullanarak annesini geri almaya çalışır. Çoğu kez yüksek sesle ağlayacak, karyolasını sallayacak, kendisini savuracak ve kayıp annesinin varlığını gösterebilecek herhangi bir görüntü veya sese yönelik istekli bir arayışa geçecektir. Onun tüm davranışları annesinin döneceği yönünde güçlü bir beklenti öne sürer. Bu aşamada bazı çocuklar başka bir bakıcıya umutsuzca bağlanırken, bazıları kendisi için bir şeyler yapmayı öneren tüm alternatif figürleri reddedebilir. Umutsuzluk evresi sırasında çocuk kayıp annesi ile meşguldür. Aktif fiziksel hareketleri azalır ya da sonlanır ve monoton bir biçimde veya aralıklı olarak ağlayabilir. Geri çekilir ve durgunlaşır, çevredeki insanlardan hiçbir talepte bulunmaz ve derin bir yas haline girer. Bu oldukça sessiz bir süreçtir ve bazen yanlış bir şekilde üzüntünün azaldığı sanılır. Kopma evresi genelde yeniden bulmanın işareti olarak karşılanır. Çocuk artık bakıcıları reddetmez ve gösterdikleri ilgiyi, getirdikleri yiyecek ve giysiyi kabul eder, hatta gülümseyip girişken

bile olabilir. Bazılarına göre bu değişiklik tatmin edici görülebilir. Bununla birlikte annesi ziyaret ettiğinde bu yaşta normal görülen bağlanma davranış karakteristiğinin belirgin şekildeki yokluğundan dolayı her şeyin iyi olmadığı görülebilir. Annesini karşılamak bir yana onu zorlukla tanıyabilir, uzakta ve ilgisiz kalabilir; gözyaşları yerine başka tarafa yönelmiş mutsuzluk vardır. Annesine tüm ilgisini kaybetmiş görünmektedir.

Bowlby'e göre çocuk yalnız bırakıldıktan sonra yeniden kendisiyle birlikte olunacağını biliyorsa ya da ayrıldıktan sonra tekrar birlikte olunacağını öğrenmişse, böyle bir durum çocuğun ayrılma şartlarına daha iyi uyum sağlamasına neden olmaktadır. Çocuğun hayatı düzenli bir şekilde devam ediyorsa yaşadığı kaygılar azalacak fakat bakım veren kişiyle arasında uzun süre ayrılık olursa, çocuk sevgisizlik psikopatisi yaşamasına neden olacaktır (Yörük, 2011). Bununla birlikte, Bowlby, anneden ayrılmanın anksiyete oluşumunda temel neden olduğu sonucuna da ulaşmıştır. Buna göre ayrılık anksiyetesi temel anksiyetedir ve ölüm korkusu da dahil olmak üzere diğer anksiyete kaynakları da ayrılık anksiyetesiyle eşlenerek anlam kazanır (Yalom, 1999).

Yapılan araştırmalarda, protesto evresinde olan bebeklerin, bakım veren kişinin geri gelmesiyle birlikte kaygı düzeylerinde daha da artış olduğu, bakım veren kişinin ayrılmayacağına dair güvencesine daha çok ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Eğer bakım veren kişi ile bebek umutsuzluk evresinden sonra bir araya gelirse, bebeğin bakım veren kişiyle yakınlıkta bulunmak istemediği görülmüştür (Hazan ve Shaver, 1994).

Güngör'e (2000) göre, Bowlby, çocukluk döneminde görülen protesto sürecinin benzerinin yetişkinlik döneminde de görülebileceğini belirtmiştir. Kişiler günlük hayatta stresle baş edebilmek için bağlanma figürüne ulaşma arayışı içerisine girmektedir. Yetişkin insanlar, stres altında veya önem verdiği bir şeyin kaybından sonra girdiği yas sürecindeki davranışları çocukluk döneminde görülen protesto davranışlarına benzer.

Geçmiş çalışmalar anne ve babayla olan güvenli bağlanmanın, ileride arkadaş ilişkilerini kurma, sahiplenme, devam ettirme ve yaşlılarından memnun olma ve memnun etme gibi birçok seçenekle yakından ilişkili olduğunu göstermiştir. İkinci çocukluk dönemi, özellikle yeni okula başlama, okula uyum sağlama ve akademik başarı düzeyinin değerlendirilmesi bakımından da önemli bir adım, aynı zamanda geçiş dönemidir. Güvenli

bağlanmanın bu dönemde, okulla alakalı yaşanabilecek sorunlarda bile başarıyla atlatması açısından önemli olduğu bulunmuştur (Granot ve Mayselles, 2001).

1.2.2.2 Ainsworth: Üçlü bağlanma modeli

Mary Ainsworth (1978), Bowlby'nin bağlanma yaklaşımını ilk kez sistemli bir şekilde sınayarak ebeveyn-çocuk ilişkisinde bağlanmaya dair kişisel farklılıkları incelemiştir. Bunun sonucunda bağlanmayı, çocuk ve bakım veren arasında var olan bağ, bağlanma davranışını ise bu ilişki ve bağı şekillendiren ve yetişkinlikteki ilişkilere hizmet eden davranışlar olarak tanımlamıştır (Güngör, 1989).

Ainsworth ve arkadaşlarının yürüttüğü yabancı durum testi ile laboratuvar ortamında annesinden ayrılan ve sonrasında annesiyle buluşturulan çocukların tepkileri ile güvenli ve güvensiz bağlanma örüntülerini değerlendirmiştir. Buna göre, Ainsworth ve arkadaşları (1978), anne ve çocuk arasındaki bağlanmayı, annelerinden ayrılma ve sonra tekrar bir araya gelme sırasında gösterdikleri duygusal tepkilere göre 3 kategoride sınıflandırmışlardır: 1) Güvenli, 2) Kaçınan, 3) Kaygılı-kararsız (Hazan ve Shaver, 1994).

Annenin çocuğun ihtiyaçlarına tutarlı biçimde karşılık verdiği durumlarda güvenli bağlanmanın geliştiği dile getirilmiştir. Güvenli bağlanan bebeklerin, anneleriyle beraberken annelerini güvenli bir üs olarak kullanarak çevreyi keşfetmeye yöndikleri, annelerinden ayrıldıklarında ise stres belirtisi gösterdikleri bulunmuştur. Annenin gidişine tepki, annelerin gelişine kadar sürmüştür. Anneleriyle bir araya geldiklerinde anneleriyle temas kurduktan sonra çevreyi keşfetmeye geri dönmüşlerdir (Shafiq, 2010).

Annenin çocuğun ihtiyaçlarına karşı duyarsız olduğu ve çocuğun fiziksel yakınlık kurma girişimlerini reddettiği durumlarda kaçınmacı bağlanma biçimi görülmüştür. Kaçınmacı bağlanma tarzı olan çocuklar, anne odadan ayrıldığında üzgün görünmemekte ve anne geri döndüğünde herhangi bir yakınlık arama davranışı göstermemektedir. Annelerinden ayrıldıklarında çok az stres belirtisi göstermişlerdir. Anneleriyle bir araya geldiklerinde ise yakınlık arama davranışını ortaya koymaktan kaçınmışlar, keşfetme davranışına dönerek çevreyle ilgilenmeyi tercih etmişlerdir (Shafiq, 2010).

Üçüncü olarak, anne çocuğun ihtiyaçlarına tutarsız biçimde yanıt verdiğinde veya

çocuğun talep ettiği faaliyetlere sürekli olarak engel olduğunda, kaygılı-kararsız bağlanma stili geliştiği görülmüştür. Annenin geri dönüşü bebeği rahatlatmamıştır. Bebek annesine karşı yakın olmak isterken aynı zamanda öfke içeren davranışlar sergilemiştir (Ainsworth ve ark., 1978). Kaygılı-kararsız bağlanan bebekler, anneleriyle ayrıldıklarında yoğun stres yaşamışlar ve çok az keşfetme davranışı göstermişlerdir (Shafiq, 2010).

Ainsworth (1989) da, Bowlby (1973) gibi, bağlanmanın duygusal bir bağ olduğunu söyler. Ainsworth'a (1989) göre bağlanmanın gerçekleşebilmesi için kurulan ilişkilerdeki bağın duygusal olması, sürekli olması, ayrılmadan sonra stres yaşanması, tekrar bir araya gelindiğinde memnuniyet duyulması ve kayıpta yas yaşanması gerekmektedir. Ona göre bağlanmanın gerçekleştiği figürün yerini asla tamamıyla başka bir bağlanma figürü alamaz.

1.2.2.3 Hazan ve Shaver: Yetişkin bağlanma modeli

Hazan ve Shaver (1987), Bowlby'nin çocuklarla ilgili bağlanma kuramını temel olarak yetişkinlikte kurulan romantik ilişkilerde, bağlanma stillerinin etkisinin anlaşabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu düşüncelerini kanıtlamak amacıyla her biri Ainsworth'un üç ayrı bağlanma stilini açıklayan birer paragraf yazarak bunu, yetişkin bir örneklem grubuna vermişlerdir. Katılımcılardan kendilerine en uygun paragrafı seçmeleri istenmiştir. Ayrıca, benlik ve diğerlerine ilişkin zihinsel temsiller ve çocukluk döneminde aile ilişkileri konularında sorular da sorulmuştur.

Çalışma sonuçları, çocukluk döneminde aileyle kurulan sıcak ve sevgi dolu bir ilişkinin, güvenli bağlanmanın en önemli belirleyicisi olduğunu göstermiştir. Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler ise ailesinden reddedici ve kaçınan tutumlar gördüklerini ifade etmişlerdir. Aile ilişkilerini hem sıcak hem de mesafeli ve tutarsız bir ilişki olarak tanımlayan bireyler ise kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip olarak bulunmuştur (Hazan ve Shaver, 1987).

Ayrıca, güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, kolayca yakın ilişkiler kurabildiklerini ve ilişkilerinin doyurucu olduğunu belirtmişlerdir. Hem romantik ilişkilerinde hem de çocuklukta ebeveynleri ile ilişkilerinde daha olumlu yaşantı ve inançlara sahiptirler. Bu gruptaki yetişkinler, diğer gruplara oranla, ilişkilerinde çok az

sorun yaşamakta, eşlerinin hatalarını rahatlıkla kabul etmekte ve ilişkileri genellikle uzun sürmektedir (Hazan ve Shaver, 1987).

Kaygılı/kararsız bağlanma stilini benimseyen yetişkinler ise aşk ilişkilerinde birlikte oldukları kişilerin kendilerini eninde sonunda terk edeceğinden endişe duydukları için karşılıklı güvene dayanan ilişkilerden kaçınırlar. Bir taraftan mutlu olma umudu taşırlarken bir taraftan da mutlu olmalarının mümkün olmadığına inanırlar. Eşlerine kaygılı/kararsız stil ile bağlanan yetişkinler ilişkilerinde kıskanç, cinselliği uç noktalarda yaşayan ve çok sık duygusal iniş çıkışlar yaşayan bireylerdir (Hazan ve Shaver, 1987).

Kaçınan bağlanma stiline sahip yetişkinler diğerleriyle yakınlık kurmak istememektedirler. Bu gruptan yetişkinler diğer gruplara oranla başkalarına en az güven duyan kişiler olup ilişkiler ve romantik sevgi hakkında olumsuz beklenti ve inançlara sahiptirler. Bu bireyler, birlikte oldukları kişilere karşı soğuk ve mesafelidirler (Hazan ve Shaver, 1987).

Zihinsel temsiller açısından bakıldığında, bağlanma stillerine göre bireylerin kendilik ve başkaları temsillerinin de değiştiği görülmektedir. Güvenli bağlanan yetişkinler genel olarak sevinebilir olduklarını düşünür ve başkalarını da sevmeye ve onlara güvenmeye hazırdırlar. Kaygılı-kararsız bağlanan bireyler ise hem kendilik temsillerinde hem de başkaları temsillerinde güvensizdirler. Kaçınan bireyler ise, kendilerinin soğuk ve mesafeli olduğunu düşünseler de, kendileriyle ilgili daha olumlu temsillere sahiptirler; başkalarının ise güvenilmez olduğunu içeren zihinsel temsiller geliştirmeye yatkındırlar (Hazan ve Shaver, 1987).

Yetişkinlerin, romantik veya cinsel birliktelik yaşadığı kişi ile kurduğu ilişkilere bakıldığında ise ilişkilerin fiziksel yakınlık kavramı içerisinde şekillendiği görülmüştür. Bebeklerin de bakım veren ile ilişkisinde temasın önemi bilinmektedir. Fakat yetişkin romantik ilişkilerde bebeklerin bağlanma biçiminden farklı olarak cinsel çekimin aracı rolü vardır. Bu tarz ilişkilerde cinsel çekimin bitmesi durumunda karşılıklı rahatlık ve güvenlik ihtiyaçları karşılanamaz ve ilişki doyumunda azalma olur (Hazan ve Shaver, 1994).

Çocukluk ve yetişkinlik dönemi bağlanmaları arasında paralellik olduğu görülmektedir. Yetişkinlik döneminde de bağlanılan bireylere karşı ait olma ve güven

duyma isteği görülmektedir. Yetişkinler de stresli anlarında bağlandığı kişiyi yanında istemekte ve yokluğu ile karşı karşıya kalırsa kaygılı ve yalnız hissetmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2002). Yetişkinlerde bağlanma nesnesi çocuklardaki bağlanma nesnesi gibi sabit olmayıp değişkenlik göstermektedir. Bu da bireylerin zamana ve stres faktörüne göre bağlanılan ya da bağlanan konumda olmasını etkilemektedir (Crowell ve ark. 2009).

1.2.2.4 Bartholomew ve Horowitz: Dörtlü bağlanma modeli

Bartholomew (1993), Bowlby'nin "İçsel Çalışan Model"i ve Ainsworth ve arkadaşlarının "Üçlü Bağlanma Modeli"ni bir arada ele almıştır. Oluşturduğu sentez neticesinde bağlanma stillerini dört temel kategoride incelemiştir. Yetişkin bağlanma tarzlarını benlik modeli ve başkaları modeli olmak üzere iki boyut olarak ele almış ve bu boyutları negatif ve pozitif olmak üzere iki uç olarak belirlemiştir.

Benlik modeli, kişinin kendilik değeri için diğerlerine olan duygusal bağımlılığı ile ilişkiliyken, başkaları modeli ihtiyaç duyulduğunda diğerlerine ulaşım/ulaşamama ile ilgilidir. Olumlu benlik modeli, başkalarının onayından bağımsız olarak kişinin içselleştirdiği özsaygı ve sevilebilirlik hissini, olumsuz benlik modeli ise düşük özsaygı ve başkalarınca onaylanma gereksinimini kapsamaktadır. Olumlu başkaları modeli, kişi için önemli olan bireylerin ulaşılabilir ve güvenilir olmalarına yönelik beklentilerini içerir. Olumsuz başkaları modeli ise yakınlıktan kaçınmayı, sosyal desteğe dair kayıtsızlığı ve ilişkilere dair olumsuz beklentiler içinde olmayı kapsar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Brennan ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışma sonucunda yetişkin bağlanma davranışlarının ilişkinin niteliğine ve kişinin tutumuna göre kaçınma ve kaygı olmak üzere iki temel boyutta tanımlandığı bulunmuştur. (Brennan, Clark ve Shaver 1998). Buna göre Bartholomew ve Horowitz'in modeline ek olarak kişiler, kaçınma ve kaygı boyutları kullanılarak dört bağlanma biçiminde gruplandırılmıştır. Kaygı boyutu ile benlik modeli, kaçınma boyutu ile başkaları modelinin birbiri ile ilişkisinin yüksek olduğu bulunmuştur (Brennan ve ark. 1998).

Landy'e göre (2009), güvenli bağlanma stilinde bireyler sevimliye layık olduğunu düşünen, daha arkadaş canlısı, yakın ilişki kurmayı seven, bağlanmaya karşı rahat tutum sergileyen, çevresinde ilişki içerisinde olduğu kişilerden yardım isteyebilen, olumlu bir

benliğe sahip olan kişilerdir. Güvenli bağlanan kişiler, kendilerine ve başkalarına ait olumlu içsel modellere sahiptirler. Güvenli bağlanan yetişkinler, kendilerini sevgiye layık ve değerli insanlar olarak, diğerlerini de güvenilir ve kabul edici kişiler olarak algılamaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

BENLİK MODELİ

		Düşük kaygı Pozitif	Yüksek kaygı Negatif
BAŞKALARI MODELİ	Düşük kaçınma Pozitif	GÜVENLİ (Yakınlığa karşı rahatlık ve otonomi)	SAPLANTILI (İlişkilerde saplantılı olma)
	Yüksek kaçınma Negatif	KAYITSIZ (Yakınlığa karşı kayıtsızlık ve karşıt bağımlılık)	KORKULU (Yakınlığa karşı korku ve sosyal olarak içe çekilme)

Şekil 1.1 Bartholomew ve Horowitz'in dörtlü bağlanma modeli

Kayıtsız bağlanmada birey olumlu benlik modeline sahip iken, olumsuz anlamda da başkaları modeli geliştirirler. Yani kişi başkalarına karşı olumsuz davranışlar sergilerken, kendisine karşı değer veren bir tutum içerisindedir. Bu bireylerin bakım veren ile ilişkisine bakıldığında cezalandırmanın daha ağırlıkta olduğu görülmektedir. Böylece kişi zaman içinde savunma mekanizmaları geliştirerek kaçınmacı bir yaklaşım sergiler (Mercer, 2006). Kayıtsız bağlanma tarzına sahip kişiler, özerkliğe çok önem verdikleri için yakın ilişkilerden kaçınarak özerkliklerini korumaya çalışırlar. Reddedilmenin sebep olabileceği hayal kırıklığından kaçmak için, yakın ilişkilerden uzak dururlar ve yüksek bir benlik saygısı taşırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Korkulu bağlanma stilinde sosyal olarak içe dönük ve kişilerarası etkileşimde soğuk tavırları olan kişiler görülmektedir. Hem kendine hem de diğerlerine karşı olumsuz kendilik modele sahiptirler. Bu stilde bakım verenin cezalandırıcı olduğu görülmektedir. Özellikle kişinin kendi özerkliğini sağlamasına engel olmaktadır. Korkulu bağlanmada kişi

her ne kadar iletişim içerisinde olmak istese de reddedilme korkusu ve güvensizlik nedeniyle bunu yapamaz. Korkulu bağlanma tarzına sahip kişiler kendilerini değersiz ve sevilmecek kişiler olarak değerlendirirken, başkalarının da güvenilmez ve ulaşılamaz olduklarını düşünürler (Landy, 2009). Bartholomew'e (1991) göre korkulu bağlanma tarzına sahip kişiler, başkaları ile anlamlı ilişkiler kurma arzusu taşımalarına rağmen reddedilme korkusu ve güvensizlik sebebiyle bundan kaçınmaktadırlar. Bu sebeple korkulu bağlanma ve güvenli bağlanma tarzları birbirlerinin zıttıdır (Sümer ve Güngör, 1999a).

Saplantılı bağlanma modelinde kişinin sosyal anlamda kendini açtığı, arkadaşlık kurmada zorlanmayan ve başkalarına karşı olumlu modeli benimseyen bir ilişki kurduğu görülmektedir. Burada tek fark birey başta kendine karşı olumlu benliğe sahipken, reddedilme durumunda olumsuz benlik modeli göstermeye başlar. Yani saplantılı bağlanma tarzı, negatif benlik ve pozitif başkaları modelinin birleşimi ile oluşmaktadır. Saplantılı bağlanan kişilerin, çocukluk çağında bağlandıkları ebeveynin tutarsız ve duyarsız olduğu görülmüştür. Kaygı seviyesi yüksek olan bu kişiler, bağlanma güvenliğinin yokluğu, güçlü bir yakınlık gereksinimi, ilişkilere dair kaygılar ve reddedilme korkusu ile tanımlanmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Sümer ve Güngör (1999a), hem saplantılı ve hem de korkulu bağlanma stiline sahip olan bireylerin, benlik değeri için başkalarına gereksinim duyduğunu ancak saplantılı bağlanan yetişkinlerin ilişki içinde olma motivasyonlarının yüksek olduğunu ve bunun için çaba gösterdiklerini belirtmişlerdir. Buna karşılık, korkulu bağlanma stiline sahip olanlarınsa, hayal kırıklığı ve reddedilme yaşamamak için yakınlıktan kaçındıklarını bildirmişlerdir. Bağımlılığın olumsuz benlik modeliyle, yakınlıktan kaçınmanın olumsuz başkaları modeliyle ilgili olduğu ve bağlanma stillerine göre farklılaştığı söylenebilir.

1.2.3 Bağlanma ile ilgili kuramlar

Bebek ve annesi arasındaki ilk yaşantıları ele alan birçok teori vardır. Aşağıda bu teorilerden birkaçı özetlenmiştir.

Psikanalitik kuram, bağlanma kavramını beslenme davranışıyla açıklamıştır. Freud'a göre, bebek beslenirken emme gibi oral eylemlerden haz alır. Anne bebek bağlanmasında duyulan bu hazzın rolünün büyük olduğu ileri sürülmüştür (Miller, 1993). Freud'a göre

bağlanma bedensel ihtiyaçlardan kaynaklanmaktadır. Bebeğin annesine bağlanmasını annenin onu doyurması ile ilişkilendirerek anlatmaktadır. Freud, anneyi tek, eşsiz, tüm yaşam için değiştirilemez olarak kurulan ilk ve en güçlü sevgi objesi ve daha sonraki ilişkiler için de ilk örnek olarak tanımlamaktadır. Ancak bu teori bebeklerin niçin başka insanları da ilginç buldukları sorusunu cevaplayamamaktadır (Fonagy, 2001).

Etolojik yaklaşım, bağlanmanın biyolojik olarak bir tepki sistemini içerdiğini ve bu sistemin belli devrelerde etkinleştiğini ileri sürmektedir (Miller, 1993). Konrad Lorenz kaz civcivleri üzerinde yaptığı gözleminde, civciv yumurtadan ilk çıktığında Lorenz yürümüş ve civciv onu izlemiştir. Daha sonra civcivin annesi onun yanına geldiği halde civciv Lorenz'i izlemeyi bırakmamıştır. Civciv doğumdan 13-16 saat arasındaki üç saatlik bir zaman süresi içinde hareket eden nesneye bırakılırsa "basımlama" en iyi şekilde gerçekleşir. Bu devre geçtikten sonra basımlama geçen zamana orantılı olarak gittikçe zorlaşır. Bu devreye "kritik dönem" adı verilir (Hess, 1972, Akt. Cüceloğlu, 1998). Lorenz civcivlerin bağlanmalarından yola çıkarak ulaştığı "kritik dönem" fikrini insan bebeklerine uyarlamış ve bebeğin ilk birkaç ayında annesiyle etkileşiminin, birbirlerine verdikleri tepkilerin aralarındaki bağın kalitesini oluşturduğunu savunmuştur (Shafiq, 2010). Lorenz'in bu çalışması anne baba ile yavrusu arasındaki ilişkinin kurulmasında doğuştan davranışın önemi ve genellikle doğumdan hemen sonra bir "hassas dönem" in varlığını kanıtlaması açısından önemlidir (Gander ve Gardiner, 2007).

Öğrenme teorisi, organizmanın belli dürtülerinin (açlık gibi) birincil pekiştireçlerle tatmin edildiğini söyler, ki bunlar biyolojik ihtiyaçları karşılayan ödüllerdir. Bebek söz konusu olduğunda en önemli birincil pekiştireç yemektir (Atkinson R. L., Atkinson R.C., Hillgard, 1995). Anne-çocuk bağlanmasının ortaya çıkmasının, öğrenme ve psikodinamik teorilerinin ortaya sürdüğü gibi beslenme aktivitesiyle mi ilişkili olduğunu test etmek için Harlow ve meslektaşları (1967) tarafından deneysel bir çalışma yapılmıştır. Deneyde annelerinden ayrılan yavru maymunlar, biri telden yapılmış ve üzerinde süt şişesi bulunan, diğeri ise yalnızca yumuşak kumaştan yapılmış ve ısıtılmış iki "anne" tarafından büyütülmüştür. Araştırmacılar yavru maymunların süt vermeyen ama sıcak ve yumuşak anneyi tercih ettiklerini, korktuklarında da ona sarıldıklarını görmüşlerdir. Bu sonuç bağlanma ilişkisinde ana maymunun açlık giderilmesiyle ilişkisinin gerekli olmadığını ve böyle bir ilişkinin bağlanma ilişkisinin kurulması için yeterli olmadığını göstermiştir.

Gerçek ana-yavru ilişkisinden yoksun büyüyen maymunlar, ilerde kendi cinslerine has bazı davranışları gerçekleştirmekte sorun yaşamışlardır. Bu bulgular Bowlby'nin ilk bağlanma ilişkisinden yoksunluğun, sonraki ilişkilerin niteliğini etkileyeceği doğrultusundaki savını desteklemiştir. Horlow'un araştırması, fiziksel temasın anne-yavru bağlanmasının kurulmasında önemli olmakla birlikte, tek ve en önemli etmen olmadığını göstermiştir (Maccoby, 1980, Akt. Hortaçsu, 2012).

Erikson (1968) da psikososyal kuramında, bakım verenin bebeğin ihtiyaçlarının yeterince karşılayıp karşılamamasının önemine vurgu yapmaktadır. Bu karşılama sadece fiziksel ihtiyaçları değil, yakınlık, sevgi gibi ihtiyaçları da içermektedir. Erikson bakım veren tarafından bebeğin ihtiyaçlarının duyarlı bir bakımla karşılanmasının bebeğin ilk yılki yaşantısı içerisinde "temel güven" duygusuna yol açacağını, ihtiyaçların yeterince karşılanmamasının ise "güvensizlik" duygusuna yol açacağını ifade etmektedir. Erikson, "güven duygusu" nun bireyin kendisine olan güven duygusu olduğu gibi, diğer insanlara olan temel güven duygusunu içerdiğini de ifade etmektedir. Bebekte güven duygusunun varlığı, annesinin yanında olmadığı anlarda aşırı bunaltıya kapılmamasıyla kendini belli eder. Annenin geçici yokluğuna katlanabilmek için bebeğin, annesinin geri döneceğine ve eskiden olduğu gibi kendisine bakım vermeyi sürdüreceğine güven duyması gerekir (Dereboy, 1993). Yaşamın bu ilk yakın ilişkisinden çıkarılan temel güven duygusu, yakın ilişkilerin sağlamlığına güven biçiminde ileriki yıllara taşınır. Öte yandan anneyle ilişkide güvensizlik duygularının ağır basması, yakın ilişkilerde güvenememeyi getirecektir. Bunun sonucu olarak, yakın ilişkilerde kaçınma ve içe kapanma eğilimi ağır basacaktır (Dereboy, 1993).

Piaget ve takipçileri, bağlanmanın gelişimini belli bilişsel kapasitenin (özellikle nesne sürekliliğinin) kazanımına bağlı olduğunu ileri sürmektedir. Bebek, yabancı kaygısı veya ayrılma kaygısı sergilemeden önce, nesnelerin ve insanların varlıklarının o görmese bile var olmayı sürdürdüklerini anlamak zorundadır. Yabancı kaygısı gösterebilmesi için, bebeğin tanıdık yüzleri ve yabancı yüzleri birbirinden ayırması gerekir. Bunun için de bakım vereni içselleştirmiş olması gerekir. Benzer bir şekilde ayrılma kaygısının olabilmesi için, bebeğin, bakım vereni görmese bile varlığını sürdürdüğünü, sadece farklı bir mekanda olduğunun bilincinde olması gerektiği, ileri sürülen başka bir görüştür. Araştırmalar sekiz aylık bebeklerde "nesne sürekliliği"nin ve güçlü bağlanma

göstermelerinin hemen hemen aynı zamanda oluştuğunu göstermektedir (Bukatko, Daehler, 1992; akt.Sümer, 2006).

Ayrılma-bireyleşme kuramı ise bebeğin biyolojik doğumunun psikolojik doğum ile aynı olmadığı görüşünü ileri sürmüştür. Mahler ve arkadaşları (1975) gelişimsel anlamda insanın doğumundan itibaren ruhsal yapısının nasıl geliştiğini anlamak üzere yaptıkları araştırmada, anneleri ve bebekleri arasında üç aydan altı yaşa kadar olan etkileşimlerini gün ve gün gözlemleyerek, bu ilk kurulan ilişkinin dinamiklerini ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Bu bağlamda gönüllü anne ve bebekler, profesyonel bir ekiple gözleme tabi tutulmuşlardır (Mahler, Pine ve Bergman, 2015). Sistematik gözlemler, bebeğin periyodik olarak annenin varlığını ve ilgisini kontrol ettiğini göstermektedir. Bebek anneden zamanla yavaş yavaş uzaklaşmaya ve özerkleşmeye başlar, ancak arada optimal bir mesafe bırakır. Yani gereksinim duyduğu anda anneyi görebilecek ya da işitebilecek uzaklığa gider. Optimal durumlarda belirli dereceye kadar ayrılık kaygısı yaşar ve bu kaygı arttığı anda, yavru anneye koşup duygusal yakıtını yeniden doldurur. Yani anneye bakar, ona dokunur, onun kokusunu alır, onunla iletişim kurar. Bu araştırma sonucuna göre çocuk, anneye etkileşimin ürünü olarak ilişkiel davranış modelleri oluşturur. Bu ilişkiel davranış modelleri, çocuğun ileriki zamanlarında kurulan tüm yakın ilişkilerde kendini tekrar eder nitelikte kişilik yapılanmalarına dönüştüğü teorisini gündeme getirir (Mahler, Pine ve Bergman, 2015).

1.3 Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılar

Çocuğa kötü muamele, bakım verenler veya başka yetişkinler tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan, çocuklar üzerinde fiziksel ya da duygusal zarar verici her türlü kötü tutumu içermektedir. Çocuk istismarı ve ihmali ise genel olarak çocuğa kötü muameleyi kapsayan bir kavramdır (Yurdakök, 2010). Dünya Sağlık Örgütü “çocuk istismarı ya da çocuğa kötü muamele, çocukla kurulan sorumluluk, güven ve güç ilişkisi içerisinde çocuğun sağlığına, yaşamına, gelişimine ve onuruna zarar veren veya verme potansiyeli içeren her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü davranışı, cinsel istismar, ihmal ya da ihmalkâr davranışı veya ticari olan ya da olmayan her türlü sömürüyü içerir” olarak tanımlamıştır (WHO, 2006).

Terr (1991) 'e göre ise çocukluk çağı travması, kişiyi geçici bir süre için zor durumda bırakan ve kişinin dayanma ve mücadele gücünü azaltan, ani darbe ya da darbelerin zihinsel bir sonucudur. Çocuklarda bilinmeyen biyolojik değişmelere neden olan bütün çocukluk çağı travmalarının kaynağı dışsal faktörlerdir. Terr, travmayı I. Tür ve II. Tür olmak üzere kategorize etmiştir. I. Tür travmada kişinin yaşadığı tek bir travma deneyimini anlatır. II. Tür travma ise birden fazla, devam eden ve tekrarlayan travmatik olay sonucunda ortaya çıkmaktadır (Terr, 1991). Tip II travma sendromu, inkar ve psişik uyuşukluk, kendini hipnoz etme ve çözülme, aşırı pasiflik ve öfke patlaması arasında kişinin yaşadığı gelgitleri kapsamaktadır (akt: Herman, 2007).

İhmal ve istismarı birbirinden ayıran en temel noktanın, istismarın aktif, ihmalin ise pasif bir olgu olmasından kaynaklandığı belirtilmektedir (Aral, 1997). Daha geniş bir ifadeyle çocuk istismarı, kasıtlı olarak yapılan fiziksel, cinsel, ruhsal ve sosyal olarak zarar verme davranışını kapsayan aktif bir eylemin olmasını şart koşar. Çocuk ihmali ise, çocuğa bakım verenler tarafından çocuğun eğitim, sağlık, beslenme, barınma gibi en temel ihtiyaçlarının karşılanmaması sonucu çocuğu fiziksel ve ruhsal sağlık ve sosyal bakımdan zarara uğratma şeklinde pasif bir eylemi gerektirir (Yurdakök, 2010).

1.3.1 Travma Türleri

Alan yazında çocuk istismarı ve ihmali konusunda farklı tanımlamalara rastlamak mümkün olsa da travmatik yaşantılar sonucunda çocuğun fiziksel, cinsel, duygusal ve sosyal açılardan zarar görmesi noktasında tüm tanımlar birleşmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü çocuğa yönelik kötü muameleyi 4 grupta incelemiştir (WHO, 2006): Fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal. Bu travma türlerine ek olarak çalışmamızda ekonomik istismar da incelenecektir.

1.3.1.1 Fiziksel İstismar

UNICEF fiziksel istismarı, “kaza dışı, çocuğa acı veren ve yasaklanmış olan şiddet davranışları sonucu çocuğun gelişim ve iş görme yetileri bakımından hasara uğraması” olarak tanımlarken, Dünya Sağlık Örgütü’nün fiziksel istismar tanımı ise, “çocuğa yönelik

bilerek yapılan fiziksel güç kullanımı sonucunda çocuğun sağlığı, gelişimi ve onuru bakımından zarar görmesi” şeklindedir (akt., Yurdakök, 2010).

Fiziksel istismar çocuğun gelişimine, sağlığına zarar verecek vurma, tekmeleme, sarsma, ısırma, boğazını sıkma, yaralama, yakma, zehirlenme, boğma gibi fiziksel güç kullanımı olarak tanımlanabilir. Fiziksel istismar sonucunda çocuğun onurunun da zarar görmesi söz konusudur. Çocuklarda düşme, çarpma vb. gibi kazalar sık görülmekle birlikte, kendi kendine gerçekleşme olasılığı çok düşük olan hasarlarda akla ilk istismar gelmelidir. Kaza dışı travmalar daha çok anne-babanın otorite sağlamaya çalışması, çocuğun cezalandırılarak disipline edilmesi veya anne-babanın öfkelenerek kontrolü kaybetmesi sonucu, genellikle de dayak şeklinde ortaya çıkar. Anne-baba tarafından nasıl meydana geldiği çok iyi açıklanamayan morarmalarda fiziksel istismardan şüphelenmek gerekmektedir (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004).

Ülkemizde fiziksel cezalandırmanın çoğunlukla disiplinlice bir davranış olarak kabul görmesi bu durumun daha çabuk yayılmasına ve normal olarak kabul görmesine neden olduğu bilinmektedir. Ebeveynlerin kendi otoritelerini ve kontrollerini sağlayabilmek için çocuklar üzerinde fiziksel şiddet uyguladıkları sıklıkla görülmektedir (Dağlı ve İnancı, 2011).

Fiziksel istismarın bu derece yaygın olması ile birlikte birçok etkenin bir araya gelmesi ve bu etkenlerin istismar davranışına bireyleri yönlendirdiği görülmektedir. Çocuklar açısından bakıldığında fiziksel veya bilişsel engelli çocukların, engelli olmayan çocuklara kıyasla daha fazla fiziksel istismara maruz kaldıkları belirtilmektedir. Ayrıca çocuğun zor mizaca sahip olması, fazla çocuk sahibi olma gibi durumlarında istismar konusunda risk faktörleri olduğu görülmektedir. Aileyi fiziksel istismara iten nedenlere bakıldığında; babanın çocuk bakıcılığında rolünün az olması ve annenin tek başına çocuğa bakmaya çalışması, karı-koca ilişkilerinde eşler arasındaki çatışmanın yüksek olması da çocuğa uygulanan şiddet oranını arttıran bir risk faktörü olduğu bildirilmektedir. Tüm bunlarla birlikte anne-babanın psikolojik sorunlarının olması, madde kullanım öyküsünün bulunması, dürtü kontrolü sorunları, strese karşı direncinin düşük olması, ebeveynlerde istismar öyküsünün bulunması ve fazla çocuk sahibi olması, anneliğe hazır hissetmeden çocuk sahibi olması gibi diğer nedenler de çocuğa yönelik fiziksel istismar uygulanmasını

etkileyen risk faktörleridir. Toplumsal faktörler değerlendirildiğinde düşük sosyo-ekonomik düzey, uyum yetersizliği, düşük gelir, sürekli tehdit hissettiren bir çevre (savaş, siyasi gerginlik vb.) gibi birçok sosyal nedenlerin de fiziksel istismar üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir (Dağlı ve İnanıcı, 2011).

Fiziksel istismarın çocuk üzerindeki etkisi oldukça büyük olabilmektedir. Fiziksel istismara uğramış çocuklarda fiziksel, duygusal gelişimin, akademik ve sosyal yaşantının olumsuz etkilendiği ve saldırgan davranışların arttığı görülmektedir. Fiziksel örselenme çocuğun kendine ve başkalarına yönelik duygu ve algılayışını da olumsuz yönde değiştirebilmektedir (Veltkamp ve Miller, 1994). Yetişkinlikte ortaya çıkan duygusal bozukluklar, antisosyal davranışlar, saldırganlık, suça yönelik davranışlar ve kişinin çocuklarına yönelik kötü muamele kendi çocukluğunda karşılaştığı istismar yaşantısıyla ilişkilidir (Wolker ve Diğerleri, 1988; akt. Kulaksızoğlu, 2002).

Çocukluk döneminde yaşanan fiziksel istismarın yetişkinlik dönemdeki etkilerinin incelendiği bir araştırmada, çocukluk döneminde fiziksel istismara maruz kalan kişilerin yetişkinlik döneminde depresyon, kaygı ve öfke düzeylerinin yüksek olduğu ayrıca bu kişilerde alerji, astım, romatizmal hastalıklar, kardiyovasküler sistem bozuklukları, hipertansiyon, karaciğer hastalıkları ve ülser gibi tanılarının diğer kişilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Carnes 2007; akt. Şahin, 2008: 465).

1.3.1.2 Duygusal İstismar

UNICEF duygusal istismarı ve ihmali, “çocuğun nitelik, kapasite ve arzularının sürekli kötülenmesi, sosyal ilişki ve kaynaklarla ilişkisinden sürekli yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak insanüstü güçlerle, sosyal açıdan ağır zararlar verme ya da terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaşına ve gücüne uygun olmayan taleplerde bulunulması ve çocuğun, topluma aykırı düşen çocuk bakım yöntemleri ile yetiştirilmesi” olarak tanımlamıştır (Kocaer, 2006). Amerikan Çocuk İstismarı Birliğine (American Professional Society on the Abuse of Children, APSAC) göre “Psikolojik örselenme, anne babanın tekrarlayan davranış örüntüleri sebebiyle çocuğun kendini değersiz, sevilmez, yetersiz, istenilmeyen, tehlikede veya sadece başkalarının ihtiyaçlarını karşıladığı sürece değerli

olarak algılamasına sebep olmasıdır.” Altı psikolojik örselenme şekli tanımlanmıştır (APSAC, 1995):

- * Reddetme (sözel veya sözel olmayan yollarla)
- * Korkutma (çocuğa veya sevdiği bir objeye zarar verileceği konusunda tehdit edilmesi)
- * Sömürme/ayartma (çocuğun uygun olmayan davranışlar geliştirmesine sebep olma)
- * Duygusal tepki vermeme (çocuğun etkileşim ihtiyaçlarına cevap vermeme, çocuğa olumlu duygular gösterememe veya çocuğa hiçbir duygusal tepki vermeme)
- * İzole etme (çocuğun akranları veya başka insanlarla etkileşim içinde olma ihtiyacını görmezden gelme)
- * Ruhsal, sağlık ve eğitim alanında ihmal etme.

En yaygın istismar türü olmasına rağmen çocukların duygusal istismara maruz kaldıklarının anlaşılabilmesi, tüm diğer istismar çeşitleri ile kıyaslandığında oldukça zordur. Bunun başlıca sebebi, duygusal istismarın çocukta gözle görülür bir etki oluşturmaması ve çocukların duygusal istismara maruz kaldıklarında bunu ifade edememeleridir (Öztürk, 2011). Duygusal istismar davranışları; çocuğa çok düşük olan aşırı koruyucu anne, gence özgürlük ve sorumluluk tanımayan baskıcı baba, kız çocukların eğitim ve öğrenimini engelleyen aileler, gereksiz yere çocuk ve gençleri suçlayan toplumsal kurumlar, alaylı konuşma, değer vermeme, isim takma, sık eleştirme, aşırı baskı, aşırı sorumluluk ya da özgürlük, kardeşler arasında ayırım yapma olarak örneklendirilmiştir (Köknel, 2001).

Duygusal örselenme bireyde gerginlik, değersizlik duyguları, uyumsuzluk ve saldırganlık, aşırı öfke, adaptasyon sorunları, depresyon gibi bozukluklar, bağımlı kişilik gibi kişilik sorunları şeklinde görülebilmektedir (Ünal, 2008). Duygusal istismara uğramış çocuklarda kendine zarar verme davranışları ve intihar girişimleri saptanmıştır (Zoroğlu ve ark., 2001). Bu çocukların pasif kişilik özelliklerine sahip oldukları, öğrenme güçlüğü ve dikkat dağınıklığı gibi sorunlar yaşadıkları görülmüştür (Glaser, 2002).

1.3.1.3 Ekonomik İstismar

Ekonomik istismar çocuğun gelişimini sekteye uğratacak, çocukluk haklarına engel

olacak işlerde kazanç elde etmesi amacı ile çalıştırılmasıdır. Ekonomik istismar aslında çok uzun süredir uygulanan bir istismar türü olmasına rağmen zaman içerisinde çocukların haklarını elde etmeleri ile günümüzde kabul görmeyen bir davranış biçimi olmuştur. Tüm bu haklarına rağmen kırsal bölgelerde veya kırsal bölgelerden şehre yerleşen ailelerin içerisinde hala görülmektedir. Çocukların çalıştırılmalarının daha ucuz olması, ülkelerdeki bölgeler arasındaki gelir dağılımlarında yüksek derecede farklılık ve adaletsizlik olması, köyden kente gelen insanların sayısında artış olması gibi nedenler bu sorunu tetiklemektedir (Fırat, 2007).

“Her çocuk o yaşın rolünü yaşamalıdır” ilkesi çocuk gelişiminde en temel ilke olmasına karşın çalışan/çalışmak zorunda bırakılan çocuklar, bu temel ilke ile çatışan bir tablo olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışılan işler ve çalışma ortamı genellikle çocuklara uygun değildir. Çalışan çocukların fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimi, okula giden çocuklarla karşılaştırıldığında, önemli derecede geri kaldığı yapılan araştırmalarla ortaya çıkarılmıştır. (Yavuz, Savrun, Kocabaşoğlu ve Tarhan, 2000).

Çalışan çocukların iş yerlerinde diğer istismar türlerine de maruz kaldıkları saptanmıştır. Örneğin, ev işlerinde çalışan çocukların sözel, fiziksel şiddet ve cinsel istismar ile karşılaştıkları ve büyüme döneminde oldukları için dengeli ve düzenli beslenmeleri gerekirken aç bırakıldıkları belirlenmiştir (Oral ve İnancı, 2004).

1.3.1.4 Cinsel İstismar

Uluslararası Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği, çocukların cinsel istismarını “rıza yaşının altında bir çocuğun, cinsel açıdan yetişkin bir kişinin cinsel doyumuna yol açacak bir edim içinde yer alması ya da bu duruma göz yumulması” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanım, “söz konusu edimin herhangi bir araç ve cebir kullanılarak yapılıp yapılmadığı; genital ya da fiziksel temas içerip içermediği; çocuk tarafından başlatılıp başlatılmadığı ve kısa dönemde ortaya çıkacak derecede zararlı bir sonuç doğurup doğurmadığı ile ilgilenmez” şeklinde tanımlanmaktadır (Yalçınkaya, 2011). 18 yaşından küçük psikolojik, fiziksel gelişiminin henüz tamamlanmamış çocuğun kendisinden yaşça büyük olan bir yetişkin tarafından tehdit edilerek, korkutulularak veya kandırılarak cinsel istek ve arzuları için kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır. Genellikle

çocukların manipüle edilerek yaşından büyük tanıdığı veya sonradan tanıştığı kişiler tarafından istismar edildikleri görülmektedir. Bu nedenle zihinsel veya fiziksel engeli olan, sosyalleşme oranı düşük, kolay itaat eden, erişkinlerin ilgisini ve dikkatini çekmeye çalışan, ilgi ve sevgiye gereksinimi olan, yaşlılarına göre fiziksel gelişimi daha ileride olan, cinsellik konusunda merakını veya sorularını ailesine yöneltemeyen çocukların cinsel istismara uğrama risklerinin daha fazla olduğu ileri sürülmektedir (Dağlı ve İnanıcı, 2011).

Kurbanı derinden yaralayan, duygusal dünyasını sarsan cinsel istismar deneyimi çok farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Cinsel içerikli konuşma, teşhircilik, röntgencilik gibi temas içermeyen davranışlar olduğu gibi, vücudun özel bölgelerine (göğüsler, vajina, penis, kalçalar, anüs) dokunma veya kurbanın dokunmasını sağlama, oral-genital seks, interfemoral ilişki ve seksüel penetrasyon (parmak veya objelerle veya genital/anal ilişki yoluyla) gibi durumların tümü cinsel istismar olarak kabul edilmektedir (Faller, 1989).

Cinsel istismar sadece bir çocuk ile bir erişkin arasındaki cinsel eylem değildir, yaş farkı en az 5 yıl olan iki çocuk arasındaki cinsel aktiviteler de küçük çocuğun tehdit edilerek, korkutularak, kandırılarak veya ikna edilerek bu aktivitelere maruz bırakılması durumunda cinsel istismar olarak ele alınmaktadır (Çetin, 2008).

Cinsel istismar, çocuk istismarı tipleri içerisinde saptanması en zor olanıdır. Cinsel istismarın yaygınlığı konusunda bildirilen oranlar büyük farklılıklar göstermektedir. Gerçek yaygınlığın kadınlar için %12-17, erkekler için %5-8 olduğu düşünülmektedir (Gorey, 1997). Yapılan araştırmalar, cinsel istismarın her sosyo-ekonomik düzeyde görüldüğünü göstermektedir (Fırat, 2007).

Cinsel istismarın çocuk üzerindeki etkileri birçok değişkene bağlı olarak değişmektedir. Çocuğun istismarcı ile yakınlık derecesi, istismarın türü, ne kadar sürdüğü, istismarcının şiddet kullanıp kullanmaması, çocuğun yaşı ve gelişim basamağı, ruhsal özellikleri, psikolojik gelişimi, ailenin tepkisi bu değişkenler arasında sayılabilir. Özellikle ailenin olaya tepkisi bu konu üzerinde etkileyici rol oynar. Çünkü ensest yaşantısının ortaya çıkması ile birlikte aile birliğini tehdit eden bir kriz yaşanabilmekte, krizin yeterince iyi yönetilememesi durumunda çocuğun suçlanması, dışlanması, şiddete maruz kalması, olay hiç yaşanmamış gibi tepkisiz kalınması gibi riskler ön plana çıkmaktadır. İstismar

olgusunda ebeveynlerin çocuğun yanında sakin kalması, hissettikleri olumsuz duyguları çocuğa yansıtmamaları çok önemlidir, aksi halde çocuk yaşadığı travma ile baş etmeye çalışırken ailesinin de ona destek olmaması, onu anlamaya çalışmaması karşısında hissettiği çaresizlik, suçluluk ve yalnızlık duyguları derinleşebilir (Çetin, 2008).

İstismarın ruh sağlığına etkileri bugüne kadar birçok araştırmaya konu olmuştur. Farklı araştırma desenleri kullanılan çalışmaların bazıları çocukluk döneminde ortaya çıkan sorunları incelemiş, bazıları da erişkinlik dönemine yansıyan tepki ve bozuklukları araştırmayı hedeflemiştir. Sonuç olarak istismarın hem çocukluk hem de erişkinlik döneminde pek çok ruhsal belirtiyel ilişki ortaya çıkarılmıştır (Avcı, 2007).

1.3.1.5 İhmal (Pasif İstismar)

İhmal, çocuğa bakmakla yükümlü kişinin çocuğun ihtiyacı olan beslenme, tıbbi, duygusal, sosyal, fiziksel ihtiyaçlarını karşılamaması veya geciktirmesi sonucu çocuğun bu alanlardaki gelişiminin olumsuz etkilenmesidir (Olive, 2007).

Fiziksel ihmal: Çocuğun gelişim basamağına uygun ve yeterli beslenmemesi, sağlık hizmetinin aksatılması veya verilmemesi, fiziksel hastalık ya da yaralanmanın önemslenmemesi, yalnız bırakılması, dışlanması, terk edilmesi, temiz bir şekilde giydirilmemesi, sağlığına uygun bakımın sağlanmaması gibi davranışlar fiziksel ihmal kapsamında değerlendirilir (Avcı ve Tahiroğlu, 2007).

İstenmeyen gebeliklerde anne adayının kendini aç bırakmasıyla gebeliğin sonlandırılması ya da evlilik dışı doğan çocukların aç bırakılarak ölüme terk edilmeleri fiziksel ihmalin ölümcül sonuçları olabileceğinin bir göstergesidir (Yurdakök ve İnce, 2010).

Fiziksel anlamda ihmal edilmiş çocuklarda sağlık problemleri, bilişsel, sosyal alanda, kas ve dil gelişiminde gerilikler, yeme bozuklukları (Olive, 2007), kişiler arası ilişki kurmakta zorlanma, saldırganlık ve suça eğilim görülebilmektedir (Taner ve Gökler, 2004; Karadeniz, 2008).

Duygusal ihmal; çocuğun sağlıklı gelişimi için ihtiyaç duyduğu ilgi, sevgi, şefkat ve yakınlığın verilmemesi, duygusal destek görememesi, çocuğun davranışlarına ilgisiz durma, çocuğu aşağılama, küçük düşürme ve ebeveynlerin çocuğun önünde birbirlerini travmatize edici davranışlarda bulunması gibi davranışları kapsamaktadır (Taner ve Gökler, 2004). İhmalde ebeveynin ilgisizliği söz konusu olduğundan, çocuk üzerindeki etkisi de daha yıkıcı olabilmektedir (Dursunkaya, 2007).

Bebeklik döneminden itibaren ihmale uğramış çocuklarda güvensiz bağlanma, kişisel ilişkilerde problemler, düşük motivasyon, saldırganlık, fiziksel ve motor gelişimde gerilik gibi ihmal etkileri görülebilmektedir (Güleç, Topaloğlu, Ünsal ve Altıntaş, 2012).

Cinsel ihmal; çocukların cinsel sömürüye karşı korunmaması ve ilgisiz kalınması, cinsel gelişimine gerekli önemin verilmemesi olarak tanımlanmaktadır (Aral, 1997).

Reece'e göre (1997) "cinsel ihmal, iki yaşından sonra cinsel kimliklerine uygun davranmaya başlayan çocuğun, yaş dönemine ve cinsiyetine uygun davranılmaması, giydirilmemesi, oyuncak alınmaması" şeklinde tanımlanmıştır. İlerleyen yaşlarda bu döneme bağlı olarak davranış bozuklukları riski söz konusudur.

Eğitim ihmali; Reece'e (2007) göre, "eğitim ihmali çocuğun zorunlu okul çağında okula göndermemek, özel eğitim ihtiyaçlarına ilgisiz kalmak, kronik devamsızlık davranışına izin vermek, okula gidenlerin ise dersleri, okuldaki sorunları ya da başarısızlıkları ile ilgilenilmemesi durumudur."

1.4 İlgili Araştırmalar

1.4.1 Yurt dışında yapılan araştırmalar

Lowell, Renk ve Adgate (2014), 424 katılımcı üzerinde çocukluk çağı örülenme yaşantıları ile duygusal ve davranışsal işleyiş arasındaki ilişkide bağlanmanın rolünü incelemiştir. Çalışma sonucunda, duygusal istismar ile anneye ve akrana bağlanmanın, duygusal ve davranışsal işleyişlerin önemli belirleyicisi oldukları bulunmuştur.

Unger ve De Luca (2014) tarafından çocuklukta fiziksel istismar ile ilişkili yetişkin bağlanma stilini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, fiziksel istismar, kaçınan bağlanma stili ile ilişkili bulunmuştur. Bir kontrol değişkeni olarak sosyal desteğin, kaçınan bağlanma ve bağlanma kaygısının önemli bir belirleyicisi olduğu görülmüştür.

McLaughlin, Hatzenbuehler, Xuan ve Conron (2012) tarafından yürütülen “erken dönem olumsuz yaşantılara maruz kalma ve psikiyatrik hastalık durumunun cinsel yönelime göre farklılaşması” başlıklı araştırmalarının sonuçlarına göre gey, lezbiyen ve biseksüel katılımcıların psikopatoloji düzeyinin heteroseksüellerden yüksek olduğu belirtilmiştir. Gey, lezbiyen katılımcıların çocukluk istismarı ve evsizlik ile ilgili olumsuzluklar yaşama ihtimali; biseksüel katılımcıların çocukluk istismarı, evsizlik ile ilgili olumsuzluklar, yakın partner şiddeti yaşama ihtimalinin heteroseksüellere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocukluk ve ergenlikte kurban seçilme ve olumsuz yaşantılara maruz kalmanın gey, lezbiyen ve biseksüel yönelimi olanlarda intihar eğilimi, depresif belirtiler, sigara kullanımı ve alkol kötüye kullanımını anlamlı şekilde etkilediği tespit edilmiştir.

Brown ve Trevethan (2010) erkek eşcinsellerle yaptıkları bir çalışmada utanç, içselleştirilmiş homofobi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bulgular, utanç, içselleştirilmiş homofobi ve kaygılı-kaçınan bağlanma stili arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Sherry (2007) lezbiyen, gey ve biseksüel örneklem ile yaptığı bir çalışmada içselleştirilmiş homofobi, utanma ve suçlulukla birlikte en sık görülen güvensiz bağlanma tiplerinin korkulu ve saplantılı bağlanma olduğunu bulgulamıştır. Mevcut çalışma güvenli bağlanmanın içselleştirilmiş homofobi, utanma ve suçlulukla negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stiline eşcinsel erkeklerde algılanan ayrımcılık ve depresyon düzeyi arasındaki varyansın anlamlı bir bölümünü açıklamıştır.

Ridge ve Feeney (1998) tarafından gey, lezbiyen, biseksüel ve heteroseksüellerle yapılan araştırmada eşcinseller ve heteroseksüeller için bağlanma stillerinin görece frekanslarını yakın bulmuşlardır. Mevcut çalışmada genel olarak sonuçlar

gey ve lezbiyen bireylerde güvensiz bağlanmanın sık görülmediği, güvensizliğin ilişki tatmininin düşük olması ve cinsel yönelimin açıklanmasına dair problemlerle ilişkili olduğu gösterilmiştir. Ancak, bu benzerliklerin yanında lezbiyen, gey ve biseksüel bireylerin arkadaşlık, romantik ilişkiler ve toplumsal ilişkileri heteroseksüel bireylere göre daha çok önemseddiği görülmüştür (Dorfman, Walters, Burke, Hardin ve Karanik, 1995; Grossman, D'Augelli ve Hershberger, 2000).

Levy ve arkadaşlarının (1998) yaptığı çalışmada, ebeveynleri ilişki bakımından, güvenli bağlanma stiline sahip çocukların ailelerinin, güvenli olmayan bağlanma stiline sahip ailelere göre çocuklarının gereksinimlerine karşı daha duyarlı olduğu bulunmuştur. Kaçınan bağlanma stiline sahip çocukların ailelerinin ise genellikle bedensel temastan hoşlanmadıkları, azarlayıcı ve reddedici oldukları görülmüştür. Özellikle çocukların en fazla gereksinim duydukları anda geri çekilme eğilimlerinin olduğu, kaygılı stilde bağlanma gösterenlerin ailelerinin ise daha çok kendi gereksinimlerini dikkate aldığı görülmüştür.

Sytron ve Janoff-Bulman (1997), yaptıkları çalışmada çocukluk çağında yaşanan istismarın ve bağlanma stillerinin yetişkinlik dönemindeki etkilerini incelemiştir. Ayrıca çocukluk dönemi istismarı ve bağlanma stilleri ile ilişkili olduğu düşünülen yetişkin bağlanma stilleri, depresyon ve problem çözme becerileri araştırılmıştır. 879 üniversite öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda çocukluk döneminde istismara uğrayan ve güvenli bağlanma stili geliştiremeyen kişiler, yetişkinlik döneminde partnerlerine karşı da güvenli bağlanma stili geliştirememişlerdir. Ayrıca bu bireyler depresyona daha meyilli ve yaşadıkları çatışma durumunda daha yıkıcı davranmaktadırlar.

Alexander (1993), cinsel istismarın şiddeti ve yetişkin bağlanmasının enstest mağdurlarının uzun dönem işlevselliğinde anlamlı ve belirgin etkileri olduğunu belirtmiştir. 112 enstest mağduru üzerinde yaptığı araştırma sonucunda, özellikle erken yaşta başlayan cinsel istismar özelliklerinin, depresyon, müdahaleci düşünceler ve istismar anılardan kaçınma ile güvenli yetişkin bağlanmasına sahip olmama ile ilişkili olduğunu bulmuştur.

1.4.2 Yurt içinde yapılan araştırmalar

Kazak (2018) tarafından yürütülen ve örneklemini 150 erkek heteroseksüel ve 150 erkek homoseksüel bireylerin oluşturduğu çalışmada, çocukluk ağı travması ile bağlanma stilleri ve bilişsel duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen verilere göre, çocukluk ağı travması, bilişsel duygu düzenleme stratejileri ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Cinsel yönelim açısından ise iki grup arasında farklılaşma olduğu grlmştir.

Karaca (2018), farklı cinsel yönelime sahip bireylerin cinsel mitlere olan inaniş, yetişkin bağlanma stilleri ve toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda homoseksüel cinsel yönelime sahip katılımcıların yakın ilişkilerde, heteroseksüel cinsel yönelime sahip katılımcılara kıyasla daha yüksek düzeyde kaygılı bağlanma eğilimi gösterdikleri, heteroseksüel ve lezbiyen katılımcıların cinsel mitlere, gay ve biseksüel katılımcılara kıyasla daha çok inandıkları belirlenmiştir.

Okci (2017), çalışmasında farklı cinsel yönelimden çiftlerin, cinsel doyumlarının, psikopatolojilerinin, bağlanma stillerinin, sosyodemografik özelliklerinin ilişkiye yönelik değişkenler ile birlikte değerlendirilmesini amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, homoseksüel kadınlarda korkulu bağlanma stili, heteroseksellerde güvenli bağlanma stili, homoseksüel erkeklerde ise saplantılı ve kayıtsız bağlanma eğiliminin olduğu görülmektedir.

Demirbaş'ın (2017) cinsel istismar mağduru ergenlerin bağlanma stilleri ve başa çıkma tarzlarının depresyon, anksiyete, stres ve aleksitimi düzeylerine etkisini saptamak amacıyla yaptığı çalışmada, çocukluk ağı cinsel istismar deneyimi olan ergenlerde bağlanma, psikolojik işlevsellik ve stresle başa çıkma arasında negatif yönde etki tespit edilmiştir. Ayrıca, cinsel istismara uğramış ergenlerde stresle başa çıkma, bağlanma ile psikolojik işlevsellik ve kişilerarası işlevsellik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

alışmasında lezbiyen, gay ve biseksüel bireylerde, bağlanma stilleri ile depresyon arasındaki ilişkide içselleştirilmiş homofobi ve öz anlayışın aracılık etkisini inceleyen Set'in (2016), örnekleme grubunu yaşları 18-30 arasında değişen toplam 886 lezbiyen, gay

ve biseksüel birey oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, erkek katılımcıların kaygılı bağlanma ile depresyon arasındaki ilişkide içselleştirilmiş homofobinin kısmi aracılık etkisinin olduğu; öz anlayışın ise bu ilişkide aracılık etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Kadın katılımcılarda ise kaçınmalı bağlanma ile depresyon arasında, öz anlayış ve içselleştirilmiş homofobi üzerinden bir dolaylı etkinin olduğu; kaygılı bağlanma ile depresyon arasında ise sadece içselleştirilmiş homofobi üzerinden bir dolaylı etki olduğu belirlenmiştir.

Yücel (2014), çocukluk çağı istismar yaşantılarının genç yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçleri, psikopatolojik semptomlar, ilişki yeterlilikleri ve aşk tutumları ile ilişkilerini incelemek amacıyla yaptığı araştırma sonucunda çocuklukta bağlanma ile yetişkinlik dönemindeki bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve çocukluk dönemindeki bağlanma sürecinin yetişkinlikte görülen psikopatolojik semptomları etkilediği saptanmıştır. Yetişkin bağlanma stillerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, istismar öyküsünün sadece saplantılı bağlanma stili ile ilişkili olduğu, yaşın saplantılı bağlanma ile negatif yönlü, korkulu bağlanma ile pozitif yönlü bir ilişkisinin bulunduğu, ilişki özelliklerinin ve ilişki yeterliliklerinin bağlanma stilini etkilediği ortaya konmuştur.

Eskin, Kaynak-Demir ve Demir (2005) tarafından üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada, sadece erkek katılımcılarda, cinsel istismarda bulunan kişinin cinsiyeti ile aynı cins, cinsel yönelime sahip olma arasında bir ilişki olduğu bulunmuştur. Çocuklukları süresince kendi cinsiyetinden biri tarafından cinsel istismara uğrayan erkek katılımcıların karşı cinsiyetten birinin istismarına uğrayanlara kıyasla daha büyük ölçüde kendi cinsiyetlerindeki kişileri cinsel anlamda çekici buldukları ve o kişilerle cinsel davranışlar içerisinde buldukları ve kendilerini homoseksüel ya da biseksüel olarak tanımladıkları saptanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, bu araçların uygulanması, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler hakkında bilgiler sunulmuştur.

2.1. Araştırmanın Modeli

Cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma, öncelikle var olan durumu belirleyip daha sonra bu durumlar arasında fark olup olmadığı ve varsa bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik olduğundan ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlar. İlişkisel tarama modelinin, korelasyon ve karşılaştırma olmak üzere iki türü bulunmaktadır: Korelasyon türü araştırma modellerinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği ve var olan değişimin nasıl olduğu incelenirken, karşılaştırma türünde ise en az iki değişken arasında bağımsız değişkene göre gruplar oluşturularak bağımlı değişkene göre gruplar arasında fark olup olmadığı incelenir (Karasar, 2002).

Betimsel çalışmalar ise bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlamaya (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012) ve neyin ne olduğunu saptamaya yönelik çalışmalar olup sonraki çalışmalar için denence üretmeye yönelik öngörü sağlarlar (Erkuş, 2011).

2.2. Araştırmanın Örneklemi

Bu çalışmanın örneklemi, cinsel yönelimini heteroseksüel, homoseksüel ve biseksüel olarak tanımlayan bireyler oluşturmaktadır. Araştırma, kartopu yöntemi ile

seçilmiş, 100 heteroseksüel, 51 homoseksüel ve 32 biseksüel olmak üzere toplam 183 kişinin gönüllü katılımı ile gerçekleşmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen bireylerin cinsiyet, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ebeveyn medeni durumu, anne durumu ve baba durumlarına dair betimsel istatistikler Tablo 2.1’de sunulmuştur.

Tablo 2.4. Katılımcıların cinsiyet, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ebeveyn medeni durumu, anne durumu ve baba durumlarına dair betimsel istatistikler

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	112	61,20
Erkek	71	38,80
Eğitim Düzeyi		
Lise mezunu ve altı	29	15,85
Lisans mezunu	108	59,01
Lisansüstü mezunu	46	25,14
Anne Eğitim Düzeyi		
İlkokul mezunu ve altı	86	47,00
Ortaokul / lise mezunu	64	35,00
Lisans mezunu ve üstü	33	18,00
Baba Eğitim Düzeyi		
İlkokul mezunu ve altı	66	36,06
Ortaokul / lise mezunu	77	42,08
Lisans mezunu ve üstü	40	21,86
Kardeş Sayısı		
Yok	20	10,93
1-3 arası	116	63,39
4 ve üzeri	47	25,68
Ebeveyn Medeni Durumu		
Evli	159	86,88
Boşanmış/Ayrı	24	13,12
Anne Durumu		
Öz	180	98,36
Üvey	3	1,64
Baba Durumu		
Öz	183	100,00
Üvey	0	0

Tablo 2.1 incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen bireylerin %61,20’sinin (n=112) kadın ve %38,80’inin (n=71) ise erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların %15,85’inin

(n=29) eğitim düzeyinin lise mezunu ve altı, %59,01'inin (n=108) eğitim düzeyinin lisans mezunu ve %25,14'ünün (n=46) eğitim düzeyinin lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyine göre katılımcıların %47,00'sinin (n=86) annelerinin ilkokul mezunu ve altı, %35,00'inin (n=64) ortaokul/lise mezunu ve %18,00'inin (n=33) lisans mezunu ve üstü eğitim düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %36,06'sının (n=66) baba eğitim düzeyinin ilkokul mezunu ve altı, %42,08'inin (n=77) baba eğitim düzeyinin ortaokul/lise mezunu ve %21,86'sının (n=40) baba eğitim düzeyinin lisans mezunu ve üstü olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen bireylerin %10,93'ünün (n=20) kardeşinin olmadığı, %63,39'unun (n=116) kardeş sayısının 1-3 arası olduğu ve %25,68'inin (n=47) kardeş sayısının ise 4 ve üzerinde olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %86,88'inin (n=159) ebeveynlerinin evli ve %13,12'sinin (n=24) ise ebeveynlerinin ayrı veya boşanmış olduğu görülmektedir. Katılımcıların %98,36'sının (n=180) annesinin öz ve %1,63'ünün (n=3) annesinin üvey olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların tamamının babasının öz olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan bireylerin anne yaşam durumu, baba yaşam durumu, anne sütü alma durumu, süt süresi ve bakım veren kişi değişkenine dair betimsel istatistikler Tablo 2.2'de sunulmuştur.

Tablo 2.2. Katılımcıların anne yaşam durumu, baba yaşam durumu, anne sütü alma durumu, süt alma süresi ve bakım veren kişi değişkenine dair betimsel istatistikler

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Anne Yaşam Durumu		
Sağ	175	95,63
Hayatta değil	8	4,37
Baba Yaşam Durumu		
Sağ	149	81,42
Hayatta değil	34	18,58
Anne Sütü Alma Durumu		
Evet	176	96,17
Hayır	7	3,83
Süt Alma Süresi		
0-6 ay	55	31,25
6-12 ay	66	37,50
12 aydan fazla	55	31,25
Bakım Veren Kişi		
Anne	155	84,70
Diğerleri	28	15,30

Tablo 2.2 incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen bireylerin %95,63'ünün (n=175) annesinin sağ olduğu, %4,38'inin (n=8) annesinin hayatta olmadığı görülmüştür. Katılımcıların %81,42'sinin (n=149) babasının sağ olduğu, %18,58'inin (n=34) babasının hayatta olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %96,17'sinin (n=176) anne sütü aldığı, %3,83'ünün (n=7) ise anne sütü almadığı belirlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen bireylerin %31,25'inin (n=55) anne sütü alma süresinin 0-6 ay arası olduğu, %37,50'sinin (n=66) 6-12 ay arası olduğu, %31,25'inin (n=55) ise 12 aydan fazla olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %84,70'inin (n=155) annesi tarafından bakım gördüğü, % 15,30'unun (n=28) ise annesi dışındaki kişiler tarafından bakım gördüğü belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin cinsel yönelim, cinsel istismara uğrama durumu, istismar süresi, istismarcı yakınlık durumu değişkenine dair betimsel istatistikler Tablo 2.3'te sunulmuştur.

Tablo 2.3. Katılımcıların cinsel yönelim, cinsel istismara uğrama durumu, istismar süresi, istismarcı yakınlık durumu değişkenine dair betimsel istatistikler

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsel Yönelim		
Homoseksüel	51	27,87
Biseksüel	32	17,49
Heteroseksüel	100	54,64
Cinsel İstismara Uğrama Durumu		
Evet	41	22,40
Hayır	142	77,60
Cinsel İstismara Uğrama Yaşı		
3-6 yaş arası	12	31,58
7-11 yaş arası	14	36,84
12-18 yaş arası	12	31,58
İstismar Süresi		
Birkaç kez	11	28,95
1 ay-1 yıl arası	8	21,05
1-4 yıl arası	12	31,58
5 yıl ve üzeri	7	18,42
İstismarcı Yakınlık Durumu		
Akraba	16	42,10
Tanıdık	14	36,84
Yabancı	8	21,06

Tablo 2.3 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin %27,87'sinin (n=51) cinsel yöneliminin homoseksüel, %17,49'unun (n=32) cinsel yöneliminin biseksüel, %54,64'ünün (n=100) cinsel yöneliminin ise heteroseksüel olduğu görülmüştür. Katılımcıların %22,40'ı (n=41) cinsel istismara uğradığını ifade ederken %77,60'ı (n=142) cinsel istismara uğramadığını ifade etmiştir. Cinsel istismara uğrayan katılımcıların %28,95'i (n=11) birkaç kez istismara uğradığını, %21,05'i (n=8) istismar süresinin 1 ay-1 yıl arasında olduğunu, %31,58'i (n=12) istismar süresinin 1-4 yıl arasında olduğunu, %18,42'si (n=7) ise istismar süresinin 5 yıl ve üzerinde olduğunu belirtmiştir. İstismara uğrayan katılımcıların %42,10'u (n=16) akrabası tarafından istismara uğradığını, %36,84'ü (n=14) tanıdık biri tarafından istismara uğradığını, %21,06'sı (n=8) ise yabancı biri tarafından istismara uğradığını ifade etmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve katılımcıların betimleyici özelliklerini belirleyen "Kişisel Bilgi Formu (Ek-1)"; kişilerin bağlanma stillerini belirlemek için "İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) (Ek-2)"; çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerini saptamak amacıyla "Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (ÇÇTÖ) (Ek-3)" kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçme araçlarına ait detaylı bilgiler sırasıyla aşağıda bulunmaktadır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından katılımcıların betimleyici bilgilerini edinmek için hazırlanan Kişisel Bilgi Formunda; biyolojik cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, eğitim durumu, kardeş sayısı, bebeklik/çocukluk döneminde bakımını kimin gerçekleştirdiği, cinsel istismara uğrama durumu, uğramışsa kaç yaşında gerçekleştiği, anne sütü alıp almama durumu, alınmışsa süresi, anne-babanın sağ olma-olmama durumu, öz/üvey olma durumu, medeni durumları ile eğitim durumları gibi sorular bulunmaktadır.

2.3.2. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)

Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilen ve otuz maddeden oluşan İlişki Ölçekleri Anketi, güvenli, saplantılı, kayıtsız, korkulu bağlanma stillerini ölçmektedir. Bu ölçek, Sümer ve Güngör (1999b) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Katılımcılar,

maddelerden her birini yakın ilişkilerdeki genel tutumlarında kendilerini ne derece ifade ettiğini 7'li likert ölçek üzerinde değerlendirmektedir. Ölçekte, kayıtsız ve güvenli bağlanma stilleri beşer madde ile ölçülürken, korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri dörder madde ile ölçülmektedir. Dört bağlanma stilini gösteren sürekli puanlar bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddeler toplanarak elde edilmektedir. Elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma stilleri içinde gruplandırmak için de kullanılabilir. Bir madde ters kodlanarak iki alt boyutta kullanılır. Bu yüzden 1., 4., 9., 14. maddeler korkulu bağlanma stilini; 2., 5., 12., 13., 16., maddeler kayıtsız bağlanma stilini; 3., 7., 8., 10. ve 17. maddeler güvenli bağlanma stilini, 5 (recode), 6., 11., 15. maddeler ise saplantılı bağlanma stilini ölçmektedir. Gruplandırma süresince katılımcılardan her biri, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine atanır (Sümer, 2006).

İÖA'nın kullanıldığı araştırmalara bakıldığında alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayılarının görece düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Düşük iç tutarlılık katsayısına karşın, İÖA alt ölçeklerinin kabul edilir düzeyde test tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu, ortalama değişmezlik katsayısı kadınlar için 0,53 ve erkekler için 0,49 olarak bulunmuştur (Scharfe ve Bartholomew, 1994). Griffin ve Bartholomew (1994), İÖA alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayılarının düşük saptanmasının İÖA alt ölçeklerin az sayıda maddeden oluşmasından veya ölçeklerin psikometrik kalitesinin yetersizliğinden değil, alt ölçeklerin hem benliğe hem de başkalarına ilişkin iki modeli birlikte içermesinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Alt ölçeklerin güvenilirlikleri düşük olmasına rağmen yapı geçerlikleri yeterli düzeyde bulunmuştur (Sümer, 2006; Sümer ve Güngör, 1999a). Çalışmada bağlanma stilleri ölçeğinin alfa katsayısı 0,494 olarak saptanmıştır. Korkulu bağlanma 0,418, güvenli bağlanma 0,564, kayıtsız bağlanma 0,563, saplantılı bağlanma ise 0,402 olarak saptanmıştır.

2.3.3. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (ÇÇTÖ)

Bernstein ve arkadaşları (1994) tarafından geliştirilen ÇÇTÖ, kişilerin 20 yaşından önce yaşadıkları ihmal ve istismar yaşantılarına ilişkin bilgileri ölçer. Ölçek 5'li Likert tipiyle (1=hiçbir zaman, 2=nadiren, 3=kimi zaman, 4=sık olarak, 5=çok sık) ölçülen 28 maddeden oluşmakta olup, bu maddelerin üç tanesi travmanın inkarını ölçen ifadelerdir. Ölçek fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal

olmak üzere 5 tane alt ölçekten oluşmaktadır. Fiziksel istismar ölçeğın 9., 11., 12., 15. ve 17. maddeleriyle; duygusal istismar 3., 8., 14., 18. ve 25. maddeleriyle; cinsel istismar 20., 21., 23., 24. ve 27. maddeleriyle; fiziksel ihmal 1., 4., 6., 2. ve 26. maddeleriyle ve duygusal ihmal 5., 7., 13., 19. ve 28. maddeleriyle değerlendirilmektedir. Bunlara ek olarak ölçekte üç adet madde (10., 16. ve 22.) travmanın inkarını ölçmektedir.

Ölçeğın Türkçeye geçerlik ve güvenirlik çalışması ise Şar, Öztürk ve İkikardeş (2012) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğın beş boyutlu faktör yapısı korunmuş ve her bir maddenin orijinal ölçekle tutarlı biçimde aynı faktörlere yüklendiğı görülmüştür. ÇÇTÖ'nün geneline ilişkin iç tutarlık katsayısı .75 olarak bulunmuştur. Fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal alt boyutlarına ilişkin iç tutarlık katsayıları ise sırasıyla .79, .78, .88, .51 ve .86 olarak belirlenmiştir.

Ölçeğın puanlama sisteminde 2., 5., 7., 13., 19., 26. ve 28. maddeleri ters yönde puanlanmaktadır. Alt ölçeklerin puan toplamı ölçeğın toplam puanını vermektedir. Ölçek alt puanları 5 ile 25 puanları arasında ve ölçek toplam puanı ise 25 ile 125 puanları arasındadır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe travmanın şiddetinin arttığını gösterir. Travmanın inkarını ölçen maddeler (10., 16. ve 22.) toplam puan hesaplamasına eklenmemekte ve bu maddelerin her birinden alınan 5 puan (Likert ölçümünde bir maddeye verilebilecek en yüksek puan), 1 puan olarak değerlendirilir. Böylece bu üç madde için 0 ile 3 arasında bir minimizasyon puanı elde edilir.

2.4. Verilerin toplanması

Çalışma grubundaki bireylere 2018 yılı içerisinde, araştırmacının homoseksüel, biseksüel ve heteroseksüel arkadaşları ile Mersin LGBT 7 Renk Oluşum aracılığıyla internet üzerinden ulaşılmıştır. Kişisel Bilgi Formu ile ölçekler Google Formlar kullanılarak kişilere ulaştırılmıştır. Ayrıca, örneklem grubuna araştırmanın adı, amacı, gizlilik ilkeleri hakkında bilgi verilmiş ve katılımcıların kimliklerinin gizli tutulacağı belirtilmiştir.

2.5. Verilerin analizi

Araştırmada kişisel bilgi formundan ve ölçeklerden elde edilen verilerin istatistiksel

çözümlemesi için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 20.0 paket programı kullanılmıştır. Anketlerden elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmeleri $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi temel alınarak incelenmiştir.

Katılımcıların İlişki Ölçekleri Anketi ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği'nden aldıkları puanların araştırmada kullanılan değişkenlere göre karşılaştırılmasında kullanılacak olan hipotez testlerine karar vermek için ölçeklerden alınan puanların bağımsız değişkenlerin her bir kategorisi için normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığı basıklık ve çarpıklık değerleri aracılığıyla belirlenmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin $[-1,1]$ aralığında olması normallik varsayımının sağlandığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2012). Buna göre, basıklık ve çarpıklık değerleri uygun aralıkta elde edilen değişkenlerin bağlanma düzeyi ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyine göre anlamlı fark gösterip göstermediği İki Yönlü ANOVA ile test edilmişken, demografik bilgi formunda yer alan fakat normallik varsayımını sağlamayan değişkenler araştırma dışında tutulmuştur. Gruplar arasındaki gözlenen anlamlı farkın kaynağını belirlemek için ise Bonferroni testi uygulanmıştır. Katılımcıların bağlanma düzeylerinin cinsel yönelimlerine göre ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsel yönelimlerine göre anlamlı fark gösterip göstermediği Tek Yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir.

Katılımcıların cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığı Pearson Korelasyon testi ile incelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma soruları kapsamında yapılan analizlerin bulguları yer almaktadır.

3.1. Cinsel yönelimlerine göre bireylerin bağlanma stilleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Katılımcıların bağlanma stillerinin cinsel yönelimlerine göre incelenmesine ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Katılımcıların bağlanma stillerinin cinsel yönelimlerine göre incelenmesi

Bağlanma Stilleri	Cinsel Yönelim	n	\bar{x}	s	F	p	Fark
Güvenli Bağlanma	Homoseksüel	51	4,17	1,21	5,522	0,005	2 ve 3
	Biseksüel	32	3,80	0,94			
	Heteroseksüel	100	4,49	1,00			
Korkulu Bağlanma	Homoseksüel	51	4,03	1,28	14,476	0,000	2 ve 1 2 ve 3
	Biseksüel	32	4,96	1,05			
	Heteroseksüel	100	3,60	1,28			
Kayıtsız Bağlanma	Homoseksüel	51	4,63	1,14	5,574	0,004	2 ve 3
	Biseksüel	32	4,95	1,33			
	Heteroseksüel	100	4,26	0,96			
Saplantılı Bağlanma	Homoseksüel	51	4,49	1,16	9,580	0,000	1 ve 3 2 ve 3
	Biseksüel	32	4,70	1,06			
	Heteroseksüel	100	3,92	0,92			

Tablo 3.1 incelendiğinde, katılımcıların cinsel yönelimlerine göre İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)’nin güvenli bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Cinsel yönelimi heteroseksüel olan katılımcıların güvenli

bağlanma puanları ortalaması (4,49) cinsel yönelimi biseksüel olan katılımcıların güvenli bağlanma puanları ortalamasından (3,80) anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)'nin korkulu bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). Cinsel yönelimi biseksüel (4,96) olan katılımcıların korkulu bağlanma alt boyutu puanları ortalaması cinsel yönelimi homoseksüel (4,03) ve heteroseksüel (3,60) olan katılımcıların korkulu bağlanma alt boyutu puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Tablo 3.1 incelendiğinde, katılımcıların cinsel yönelimlerine göre İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)'nin kayıtsız bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p<0,05$). Cinsel yönelimi heteroseksüel olan katılımcıların kayıtsız bağlanma alt boyutu puanları ortalaması (4,26) cinsel yönelimi biseksüel olan katılımcıların kayıtsız bağlanma alt boyutu puanları ortalamasından (4,95) anlamlı bir şekilde daha düşük bulunmuştur.

Tablo 3.1'e göre, katılımcıların cinsel yönelimlerine göre İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)'nin saplantılı bağlanma alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Cinsel yönelimi heteroseksüel (3,92) olan katılımcıların saplantılı bağlanma alt boyutu puanları ortalaması cinsel yönelimi homoseksüel (4,49) ve biseksüel (4,70) olan katılımcıların saplantılı bağlanma alt boyutu puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde daha düşüktür.

3.2. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile betimleyici özelliklerine ait bulguların incelenmesi

3.2.1. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan İki Yönlü ANOVA testi sonuçları Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.2. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin cinsiyete göre incelenmesi

Bağlanma Stili	Cinsel Yönelim	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	F	p	Anamlı Fark
Güvenli Bağlanma	Homoseksüel	Kadın	11	3,87	0,84	0,051	0,950	Yok
		Erkek	40	4,26	1,29			
	Biseksüel	Kadın	26	3,76	0,99			
		Erkek	6	3,96	0,70			
	Heteroseksüel	Kadın	75	4,42	1,05			
		Erkek	25	4,72	0,84			
Korkulu Bağlanma	Homoseksüel	Kadın	11	3,84	1,12	1,206	0,302	Yok
		Erkek	40	4,08	1,33			
	Biseksüel	Kadın	26	4,91	1,12			
		Erkek	6	5,16	0,75			
	Heteroseksüel	Kadın	75	3,71	1,37			
		Erkek	25	3,27	0,89			
Kayıtsız Bağlanma	Homoseksüel	Kadın	11	4,32	0,98	0,884	0,415	Yok
		Erkek	40	4,72	1,18			
	Biseksüel	Kadın	26	5,03	1,35			
		Erkek	6	4,63	1,33			
	Heteroseksüel	Kadın	75	4,27	0,96			
		Erkek	25	4,24	0,97			
Saplantılı Bağlanma	Homoseksüel	Kadın	11	4,22	1,10	0,653	0,522	Yok
		Erkek	40	4,56	1,17			
	Biseksüel	Kadın	26	4,69	1,16			
		Erkek	6	4,75	0,57			
	Heteroseksüel	Kadın	75	3,96	0,96			
		Erkek	25	3,82	0,82			

Tablo 3.2’de verilen analizlere göre, cinsel yönelim ve cinsiyet değişkeninin, bağlanma stilleri üzerindeki ortak etkisinin bağlanma stillerinin tüm alt boyutları için anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

3.2.2. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin eğitim düzeyi değişkenine

göre anlamlı fark gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla uygulanan İki Yönlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin eğitim düzeyine göre incelenmesi

Bağlanma Stili	Cinsel Yönelim	Eğitim Düzeyi	n	\bar{x}	s	F	p	Fark
Güvenli Bağlanma	Homoseksüel	Lise mezunu ve altı	9	4,62	0,91	3,284	0,013	1-4 3-4 8-4 9-4
		Lisans mezunu	30	3,85	1,29			
		Lisansüstü mezunu	12	4,65	0,98			
	Biseksüel	Lise mezunu ve altı	11	3,30	0,89			
		Lisans mezunu	15	4,08	1,01			
		Lisansüstü mezunu	6	4,03	0,48			
	Heteroseksüel	Lise mezunu ve altı	9	3,88	0,63			
		Lisans mezunu	63	4,62	0,95			
		Lisansüstü mezunu	28	4,40	1,15			
Korkulu Bağlanma	Homoseksüel	Lise mezunu ve altı	9	3,83	1,43	2,270	0,064	Yok
		Lisans mezunu	30	4,30	1,21			
		Lisansüstü mezunu	12	3,50	1,26			
	Biseksüel	Lise mezunu ve altı	11	5,25	0,92			
		Lisans mezunu	15	4,83	1,20			
		Lisansüstü mezunu	6	4,75	0,92			
	Heteroseksüel	Lise mezunu ve altı	9	4,25	1,67			
		Lisans mezunu	63	3,38	1,17			
		Lisansüstü mezunu	28	3,87	1,31			
Kayıtsız Bağlanma	Homoseksüel	Lise mezunu ve altı	9	3,88	1,03	2,810	0,027	1-4 8-4 9-4
		Lisans mezunu	30	4,83	1,05			
		Lisansüstü mezunu	12	4,70	1,30			
	Biseksüel	Lise mezunu ve altı	11	5,40	1,03			
		Lisans mezunu	15	4,64	1,46			
		Lisansüstü mezunu	6	4,93	1,48			
	Heteroseksüel	Lise mezunu ve altı	9	4,84	1,26			
		Lisans mezunu	63	4,17	0,96			
		Lisansüstü mezunu	28	4,28	0,81			
Saplantılı Bağlanma	Homoseksüel	Lise mezunu ve altı	9	5,52	0,64	1,926	0,108	Yok
		Lisans mezunu	30	4,35	1,06			
		Lisansüstü mezunu	12	4,08	1,31			
	Biseksüel	Lise mezunu ve altı	11	4,72	1,06			
		Lisans mezunu	15	4,68	1,17			
		Lisansüstü mezunu	6	4,70	0,96			
	Heteroseksüel	Lise mezunu ve altı	9	4,08	0,99			
		Lisans mezunu	63	3,85	0,98			
		Lisansüstü mezunu	28	4,02	0,77			

Tablo 3.3'e göre, cinsel yönelim ve eğitim düzeyinin İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)'nin güvenli bağlanma alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($F(4,182)=3,284, p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının anlaşılması için yapılan Bonferroni testi sonucunda, eğitim düzeyi lise mezunu ve altı olan biseksüel bireylerin güvenli bağlanma alt boyutu puanları ortalaması (3,30) eğitim düzeyi lise mezunu ve altı olan homoseksüel bireylerin (4,62), eğitim düzeyi lisansüstü mezunu homoseksüel bireylerin (4,65), eğitim düzeyi lisans mezunu olan heteroseksüel bireylerin (4,62) ve eğitim düzeyi lisansüstü mezunu heteroseksüel bireylerin (4,40) güvenli bağlanma alt boyutu puanları ortalamasından anlamlı şekilde düşük bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 3.3'e göre, cinsel yönelim ve eğitim düzeyinin İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)'nin kayıtsız bağlanma alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($F(4,182)=2,810, p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının anlaşılması için yapılan Bonferroni testi sonucunda, eğitim düzeyi lise mezunu ve altı olan biseksüel bireylerin kayıtsız bağlanma alt boyutu puanları ortalaması (5,40); eğitim düzeyi lise mezunu ve altı olan homoseksüel bireylerin (3,88), eğitim düzeyi lisans mezunu olan heteroseksüel bireylerin (4,17) ve eğitim düzeyi lisansüstü olan heteroseksüel bireylerin (4,28) puanları ortalamasından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).

3.2.3. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini bulmak amacıyla yapılan İki Yönlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 3.4'te verilmiştir.

Tablo 3.4. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin anne eğitim düzeyine göre incelenmesi

Bağlanma Stili	Cinsel Yönelim	Anne Eğitim Düzeyi	n	\bar{x}	s	F	p	Fark
Güvenli Bağlanma	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	3,64	1,23	2,710	0,032	1-7 5-3 5-7 5-8
		Ortaokul / Lise mezunu	22	4,32	1,16			
		Lisans mezunu ve üstü	11	4,74	1,00			
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	15	4,10	0,78			
		Ortaokul / Lise mezunu	10	3,40	0,81			
		Lisans mezunu ve üstü	7	3,74	1,29			
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	53	4,53	0,90			
		Ortaokul / Lise mezunu	32	4,48	0,97			
		Lisans mezunu ve üstü	15	4,38	1,41			
Korkulu Bağlanma	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	4,16	1,38	0,094	0,984	Yok
		Ortaokul / Lise mezunu	22	3,98	1,22			
		Lisans mezunu ve üstü	11	3,90	1,35			
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	15	5,00	1,40			
		Ortaokul / Lise mezunu	10	4,85	0,66			
		Lisans mezunu ve üstü	7	5,03	0,66			
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	53	3,59	1,08			
		Ortaokul / Lise mezunu	32	3,58	1,29			
		Lisans mezunu ve üstü	15	3,66	1,89			
Kayıtsız Bağlanma	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	4,26	1,18	1,040	0,388	Yok
		Ortaokul / Lise mezunu	22	4,85	1,16			
		Lisans mezunu ve üstü	11	4,80	0,94			
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	15	5,12	1,55			
		Ortaokul / Lise mezunu	10	5,04	0,95			
		Lisans mezunu ve üstü	7	4,48	1,37			
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	53	4,27	0,85			
		Ortaokul / Lise mezunu	32	4,28	1,15			
		Lisans mezunu ve üstü	15	4,17	0,89			
Saplantılı Bağlanma	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	4,88	0,82	2,299	0,061	Yok
		Ortaokul / Lise mezunu	22	4,17	1,38			
		Lisans mezunu ve üstü	11	4,50	1,01			
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	15	4,30	0,78			
		Ortaokul / Lise mezunu	10	4,72	1,18			
		Lisans mezunu ve üstü	7	5,53	1,07			
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	53	3,90	0,83			
		Ortaokul / Lise mezunu	32	3,82	1,09			
		Lisans mezunu ve üstü	15	4,21	0,85			

Tablo 3.4'e göre, cinsel yönelim ve anne eğitim düzeyi değişkeninin İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)'nin güvenli bağlanma stili alt boyutu üzerindeki ortak etkisi anlamlı olarak bulunmuştur ($p < 0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması için yapılan Bonferroni testine göre, anne eğitim düzeyi ortaokul/lise mezunu olan biseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanları ortalaması (3,40), anne eğitim düzeyi lisans mezunu ve üstü olan homoseksüel bireylerin (4,74), anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu ve altı olan heteroseksüel bireylerin (4,53) ve anne eğitim düzeyi ortaokul/lise mezunu olan heteroseksüel bireylerin (4,48) güvenli bağlanma alt boyutu puanları ortalamasından anlamlı şekilde düşüktür.

Ayrıca, anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu ve altı olan homoseksüel bireylerin İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)'nin güvenli bağlanma alt boyutu puanları ortalaması (3,64) eğitim düzeyi ilkokul mezunu ve altı olan heteroseksüel bireylerin güvenli bağlanma alt boyutu puanları ortalamasından (4,53) anlamlı şekilde düşük bulunmuştur.

Tablo 3.4 incelendiğinde, cinsel yönelim ve anne eğitim düzeyinin bağlanma stili üzerindeki ortak etkisinin korkulu bağlanma, kayıtsız bağlanma ve saplantılı bağlanma alt boyutları için anlamlı olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

3.2.4. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile baba eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre incelemek amacıyla uygulanan İki Yönlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 3.5'te verilmiştir.

Tablo 3.5. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin baba eğitim düzeyine göre incelenmesi

Bağlanma Stili	Cinsel Yönelim	Baba Eğitim Düzeyi	n	\bar{x}	s	F	p	Fark
Güvenli Bağlanma	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	3,82	1,39	2,142	0,078	Yok
		Ortaokul / Lise mezunu	23	4,12	1,05			
		Lisans mezunu ve üstü	10	4,94	0,92			
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	12	3,90	1,01			
		Ortaokul / Lise mezunu	14	3,75	0,98			
		Lisans mezunu ve üstü	6	3,73	0,82			
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	36	4,54	0,82			
		Ortaokul / Lise mezunu	40	4,58	1,05			
Lisans mezunu ve üstü		24	4,28	1,18				
Korkulu Bağlanma	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	4,00	1,40	1,771	0,137	Yok
		Ortaokul /Lise mezunu	23	4,28	1,25			
		Lisans mezunu ve üstü	10	3,52	1,07			
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	12	4,54	1,13			
		Ortaokul / Lise mezunu	14	5,28	1,04			
		Lisans mezunu ve üstü	6	5,04	0,69			
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	36	3,47	1,16			
		Ortaokul / Lise mezunu	40	3,45	1,27			
Lisans mezunu ve üstü		24	4,03	1,41				
Kayıtsız Bağlanma	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	4,51	1,34	0,099	0,983	Yok
		Ortaokul / Lise mezunu	23	4,67	1,12			
		Lisans mezunu ve üstü	10	4,76	0,80			
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	12	4,71	1,43			
		Ortaokul / Lise mezunu	14	5,10	1,51			
		Lisans mezunu ve üstü	6	5,10	0,62			
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	36	4,16	0,86			
		Ortaokul / Lise mezunu	40	4,24	1,02			
Lisans mezunu ve üstü		24	4,45	1,00				
Saplantılı Bağlanma	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	4,70	0,91	2,299	0,061	Yok
		Ortaokul /Lise mezunu	23	4,38	1,26			
		Lisans mezunu ve üstü	10	4,37	1,37			
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	12	4,62	0,83			
		Ortaokul / Lise mezunu	14	4,39	1,07			
		Lisans mezunu ve üstü	6	5,58	1,15			
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	36	3,90	0,68			
		Ortaokul / Lise mezunu	40	3,85	1,04			
Lisans mezunu ve üstü		24	4,07	1,04				

Tablo 3.5'teki veriler incelendiğinde, cinsel yönelim ve baba eğitim düzeyi değişkeninin bağlanma stili üzerindeki ortak etkisinin bağlanma stiline tüm alt boyutları

için anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

3.2.5. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterip göstermediğine ilişkin İki Yönlü ANOVA sonuçları Tablo 3.6'da verilmiştir.

Tablo 3.6. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin kardeş sayısı değişkenine göre incelenmesi

Bağlanma Stili	Cinsel Yönelim	Kardeş Sayısı	n	\bar{x}	s	F	p	Fark
Güvenli Bağlanma	Homoseksüel	Yok	5	4,48	0,93	1,188	0,318	Yok
		1-3 arası	37	4,25	1,07			
		4 ve üzeri	9	3,68	1,79			
	Biseksüel	Yok	4	3,60	0,69			
		1-3 arası	21	3,69	0,94			
		4 ve üzeri	7	4,25	1,03			
	Heteroseksüel	Yok	11	4,21	1,11			
		1-3 arası	58	4,51	1,11			
		4 ve üzeri	31	4,56	0,72			
Korkulu Bağlanma	Homoseksüel	Yok	5	3,70	1,61	0,463	0,763	Yok
		1-3 arası	37	3,95	1,23			
		4 ve üzeri	9	4,52	1,36			
	Biseksüel	Yok	4	5,43	1,29			
		1-3 arası	21	4,88	,70			
		4 ve üzeri	7	4,92	1,75			
	Heteroseksüel	Yok	11	3,43	1,89			
		1-3 arası	58	3,56	1,21			
		4 ve üzeri	31	3,73	1,17			
Kayıtsız Bağlanma	Homoseksüel	Yok	5	4,44	0,58	1,206	0,310	Yok
		1-3 arası	37	4,52	1,14			
		4 ve üzeri	9	5,17	1,30			
	Biseksüel	Yok	4	5,70	0,95			
		1-3 arası	21	4,64	1,24			
		4 ve üzeri	7	5,45	1,62			
	Heteroseksüel	Yok	11	4,09	0,76			
		1-3 arası	58	4,23	0,94			
		4 ve üzeri	31	4,38	1,07			
Saplantılı Bağlanma	Homoseksüel	Yok	5	4,85	1,29	1,550	0,190	Yok
		1-3 arası	37	4,39	1,17			
		4 ve üzeri	9	4,69	1,09			
	Biseksüel	Yok	4	5,12	1,49			
		1-3 arası	21	4,86	1,02			
		4 ve üzeri	7	3,96	0,63			
	Heteroseksüel	Yok	11	3,75	0,95			
		1-3 arası	58	4,05	0,91			
		4 ve üzeri	31	3,75	0,93			

Tablo 3.6 incelendiğinde, cinsel yönelim ve kardeş sayısı değişkeninin bağlanma stili üzerindeki ortak etkisinin bağlanma stiline tüm alt boyutları için anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

3.2.6. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin birliktelik durumu değişkenine göre anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin birliktelik durumu değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan İki Yönlü ANOVA sonuçları Tablo 3.7’de verilmiştir.

Tablo 3.7. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre incelenmesi

Bağlanma Stili	Cinsel Yönelim	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	F	p
Güvenli Bağlanma	Homoseksüel	Evli	46	4,17	1,26	0,899	0,409
		Boşanmış/Ayrı	5	4,20	0,73		
	Biseksüel	Evli	24	3,85	0,71		
		Boşanmış/Ayrı	8	3,67	1,49		
	Heteroseksüel	Evli	89	4,57	1,00		
		Boşanmış/Ayrı	11	3,87	0,81		
Korkulu Bağlanma	Homoseksüel	Evli	46	3,96	1,29	0,316	0,730
		Boşanmış/Ayrı	5	4,65	1,18		
	Biseksüel	Evli	24	4,85	1,05		
		Boşanmış/Ayrı	8	5,28	1,06		
	Heteroseksüel	Evli	89	3,50	1,25		
		Boşanmış/Ayrı	11	4,43	1,28		
Kayıtsız Bağlanma	Homoseksüel	Evli	46	4,66	1,18	0,232	0,793
		Boşanmış/Ayrı	5	4,40	0,66		
	Biseksüel	Evli	24	4,90	1,31		
		Boşanmış/Ayrı	8	5,10	1,48		
	Heteroseksüel	Evli	89	4,25	0,99		
		Boşanmış/Ayrı	11	4,32	0,65		
Saplantılı Bağlanma	Homoseksüel	Evli	46	4,39	1,14	0,946	0,390
		Boşanmış/Ayrı	5	5,40	0,92		
	Biseksüel	Evli	24	4,52	0,98		
		Boşanmış/Ayrı	8	5,25	1,18		
	Heteroseksüel	Evli	89	3,89	0,88		
		Boşanmış/Ayrı	11	4,15	1,25		

Tablo 3.7’ye göre cinsel yönelim ve ebeveynlerin birliktelik durumu değişkeninin bağlanma stili üzerindeki ortak etkisinin bağlanma stiline tüm alt boyutları için anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

3.2.7. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile anne sütü alma süresi değişkenine göre anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin anne sütü alma süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla uygulanan İki Yönlü ANOVA testi sonuçları Tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3.8. Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin anne sütü alma süresi değişkenine göre incelenmesi

Bağlanma Stili	Cinsel Yönelim	Anne Sütü Alma Süresi	n	\bar{x}	s	F	p	Fark	
Güvenli Bağlanma	Homoseksüel	0-6 ay	14	4,74	1,14	4,225	0,003		
		6-12 ay	24	4,08	1,13				
		12 aydan fazla	10	3,78	1,46				
	Biseksüel	0-6 ay	16	4,02	0,92				5-9
		6-12 ay	10	3,66	1,12				6-9
		12 aydan fazla	5	3,44	0,65				7-9
	Heteroseksüel	0-6 ay	25	3,92	0,96				
		6-12 ay	32	4,64	1,01				
		12 aydan fazla	40	4,71	0,93				
Korkulu Bağlanma	Homoseksüel	0-6 ay	14	4,19	1,38	0,463	0,763	Yok	
		6-12 ay	24	4,08	1,21				
		12 aydan fazla	10	3,40	1,30				
	Biseksüel	0-6 ay	16	5,04	1,25				
		6-12 ay	10	5,00	0,92				
		12 aydan fazla	5	4,70	0,77				
	Heteroseksüel	0-6 ay	25	3,72	1,42				
		6-12 ay	32	3,32	1,12				
		12 aydan fazla	40	3,72	1,33				
Kayıtsız Bağlanma	Homoseksüel	0-6 ay	14	4,67	1,25	1,260	0,288	Yok	
		6-12 ay	24	4,76	1,18				
		12 aydan fazla	10	4,58	0,85				
	Biseksüel	0-6 ay	16	5,26	1,34				
		6-12 ay	10	4,70	1,38				
		12 aydan fazla	5	4,76	1,32				
	Heteroseksüel	0-6 ay	25	4,32	1,04				
		6-12 ay	32	3,87	0,69				
		12 aydan fazla	40	4,55	1,01				
Saplantılı Bağlanma	Homoseksüel	0-6 ay	14	4,12	1,33	0,182	0,947	Yok	
		6-12 ay	24	4,56	1,18				
		12 aydan fazla	10	4,60	0,75				
	Biseksüel	0-6 ay	16	4,60	1,08				
		6-12 ay	10	4,75	1,27				
		12 aydan fazla	5	4,90	0,85				
	Heteroseksüel	0-6 ay	25	3,84	0,79				
		6-12 ay	32	4,04	0,81				
		12 aydan fazla	40	3,95	1,08				

Tablo 3.8’de elde edilen verilere göre, cinsel yönelim ve anne sütü alma süresinin İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)’nin güvenli bağlanma stili alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. Anlamlı farkın kaynağını ortaya çıkarmak üzere yapılan Bonferroni testi sonucuna göre, anne sütü alma süresi 12 aydan fazla olan heteroseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanları ortalaması (4,71), anne sütü alma süresi 6-12 ay arası olan biseksüel bireylerin (3,66), anne sütü alma süresi 12 aydan fazla olan biseksüellerin (3,44) ve anne sütü alma süresi 0-6 ay arası olan heteroseksüel bireylerin (3,92) güvenli bağlanma puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 3.8 incelendiğinde, cinsel yönelim ve anne sütü alma süresinin bağlanma stili üzerindeki ortak etkisinin korkulu bağlanma, kayıtsız bağlanma ve saplantılı bağlanma alt boyutları için anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

3.2.8. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile bakım veren kişi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin bakım veren kişi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan İki Yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 3.9’da verilmiştir.

Tablo 3.9. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin bakım veren kişi değişkenine göre incelenmesi

Bağlanma Stili	Cinsel Yönelim	Bakım Veren Kişi	n	\bar{x}	s	F	p
Güvenli Bağlanma	Homoseksüel	Anne	41	4,01	1,20	2,086	0,127
		Diğerleri	10	4,82	1,09		
	Biseksüel	Anne	27	3,82	0,99		
		Diğerleri	5	3,72	0,70		
	Heteroseksüel	Anne	87	4,51	0,96		
		Diğerleri	13	4,36	1,29		
Korkulu Bağlanma	Homoseksüel	Anne	41	4,04	1,33	0,068	0,934
		Diğerleri	10	4,00	1,11		
	Biseksüel	Anne	27	4,92	1,12		
		Diğerleri	5	5,15	0,57		
	Heteroseksüel	Anne	87	3,60	1,21		
		Diğerleri	13	3,59	1,71		
Kayıtsız Bağlanma	Homoseksüel	Anne	41	4,60	1,14	0,268	0,765
		Diğerleri	10	4,74	1,19		
	Biseksüel	Anne	27	4,91	1,39		
		Diğerleri	5	5,20	1,07		
	Heteroseksüel	Anne	87	4,28	0,94		
		Diğerleri	13	4,15	1,10		
Saplantılı Bağlanma	Homoseksüel	Anne	41	4,44	1,21	0,687	0,705
		Diğerleri	10	4,70	0,94		
	Biseksüel	Anne	27	4,64	0,99		
		Diğerleri	5	5,00	1,51		
	Heteroseksüel	Anne	87	3,82	0,90		
		Diğerleri	13	4,59	0,79		

Tablo 3.9 incelendiğinde, cinsel yönelim ve bakım veren kişinin bağlanma stili üzerindeki ortak etkisinin bağlanma stillerinin tüm alt boyutları için anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

3.2.9. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stilleri ile cinsel istismara uğrama durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların bağlanma stillerinin cinsel istismara uğrama durumu değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini test etmek amacıyla yürütülen iki faktörlü ANOVA testi sonuçları Tablo 3.10'da verilmiştir.

Tablo 3.10. Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin cinsel istismara uğrama durumuna göre incelenmesi

Bağlanma Stili	Cinsel Yönelim	Cinsel İstismara Uğrama Durumu	n	\bar{x}	s	F	p
Güvenli Bağlanma	Homoseksüel	Hayır	36	4,17	1,20	2,761	0,066
		Evet	15	4,17	1,27		
	Biseksüel	Hayır	23	3,84	0,97		
		Evet	9	3,71	0,89		
	Heteroseksüel	Hayır	83	4,65	0,94		
		Evet	17	3,72	0,98		
Korkulu Bağlanma	Homoseksüel	Hayır	36	3,92	1,21	0,442	0,644
		Evet	15	4,30	1,44		
	Biseksüel	Hayır	23	4,81	1,12		
		Evet	9	5,33	0,78		
	Heteroseksüel	Hayır	83	3,46	1,25		
		Evet	17	4,29	1,22		
Kayıtsız Bağlanma	Homoseksüel	Hayır	36	4,66	1,11	1,443	0,239
		Evet	15	4,57	1,24		
	Biseksüel	Hayır	23	4,80	1,29		
		Evet	9	5,33	1,44		
	Heteroseksüel	Hayır	83	4,15	0,94		
		Evet	17	4,78	0,90		
Saplantılı Bağlanma	Homoseksüel	Hayır	36	4,38	1,21	1,808	0,167
		Evet	15	4,76	0,99		
	Biseksüel	Hayır	23	4,83	1,07		
		Evet	9	4,36	1,02		
	Heteroseksüel	Hayır	83	3,86	0,92		
		Evet	17	4,23	0,89		

Tablo 3.10'da verilen analiz sonuçlarına göre, cinsel yönelim ve cinsel istismara uğrama durumunun bağlanma stilleri üzerindeki ortak etkisinin bağlanma stillerinin tüm alt boyutları için anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$)

3.3. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesi

Katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsel yönelimlerine göre incelenmesine ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları Tablo 3.11'de verilmiştir.

Tablo 3.11. Katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsel yönelimlerine göre incelenmesi

Ç.Ç.T.Ö.	Cinsel Yönelim	n	\bar{x}	s	F	p	Fark
Duygusal İstismar	Homoseksüel	51	8,05	3,69	4,619	0,011	2 ve 3
	Biseksüel	32	9,71	4,72			
	Heteroseksüel	100	7,48	3,17			
Fiziksel istismar	Homoseksüel	51	6,19	2,77	0,782	0,459	Yok
	Biseksüel	32	6,78	3,81			
	Heteroseksüel	100	6,08	2,35			
Fiziksel İhmal	Homoseksüel	51	7,27	2,68	0,514	0,599	Yok
	Biseksüel	32	7,46	4,11			
	Heteroseksüel	100	6,91	2,80			
Duygusal İhmal	Homoseksüel	51	13,94	3,62	5,066	0,007	1 ve 3
	Biseksüel	32	13,40	2,82			
	Heteroseksüel	100	12,20	3,32			
Cinsel İstismar	Homoseksüel	51	9,15	6,15	5,772	0,004	1 ve 3 2 ve 3
	Biseksüel	32	9,12	6,15			
	Heteroseksüel	100	6,65	3,66			
Travma Toplam Puanı	Homoseksüel	51	45,50	13,02	1,378	0,255	2 ve 3
	Biseksüel	32	47,56	16,12			
	Heteroseksüel	100	40,40	10,46			

Tablo 3.11 incelendiğinde, katılımcıların ÇÇTÖ'nün fiziksel istismar ve fiziksel ihmal alt boyutlarından aldıkları puanlar cinsel yönelimlerine göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 3.11'e göre, katılımcıların cinsel yönelimlerine göre ÇÇTÖ'nin duygusal istismar alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Cinsel yönelimi biseksüel olan bireylerin duygusal istismar alt boyutu puanları ortalaması (9,71), cinsel yönelimi heteroseksüel olanların duygusal istismar alt boyutu puanları ortalamasından (7,48) anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Tablo 3.11'e göre, katılımcıların ÇÇTÖ'nün duygusal ihmal alt boyutundan aldıkları puanlar, cinsel yönelimlerine göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Cinsel yönelimi homoseksüel olan bireylerin duygusal ihmal alt boyutu puanları ortalaması (13,94) cinsel yönelimi heteroseksüel olanların duygusal ihmal alt boyutu puanları ortalamasından (12,20) anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 3.11 incelendiğinde, katılımcıların ÇÇTÖ'nün cinsel istismar alt boyutundan aldıkları puanların cinsel yönelimlerine göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Cinsel yönelimi heteroseksüel (6,65) olan katılımcıların cinsel istismar alt boyutu puanları ortalaması, cinsel yönelimi homoseksüel (9,15) ve biseksüel (9,12) olan katılımcıların cinsel istismar alt boyutu puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde daha düşüktür.

Tablo 3.11'e göre, katılımcıların ÇÇTÖ'den aldıkları toplam puanlar cinsel yönelime göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Cinsel yönelimi biseksüel olan katılımcıların ölçekten aldıkları toplam puanların ortalaması (47,56), cinsel yönelimi heteroseksüel olanların ölçekten aldıkları toplam puanların ortalamasından (40,40) anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

3.4. Cinsel yönelime göre, bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile betimleyici özelliklerine ait bulguların incelenmesi

3.4.1. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla uygulanan İki Yönlü ANOVA sonuçları Tablo 3.12'de verilmiştir.

Tablo 3.52. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi

Ç.Ç.T.Ö.	Cinsel Yönelim	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	F	p
Duygusal İstismar	Homoseksüel	Kadın	11	7,00	2,23	1,125	0,327
		Erkek	40	8,35	3,97		
	Biseksüel	Kadın	26	9,30	4,42		
		Erkek	6	11,50	5,99		
	Heteroseksüel	Kadın	75	7,53	3,21		
		Erkek	25	7,32	3,07		
Fiziksel İstismar	Homoseksüel	Kadın	11	5,72	1,42	0,099	0,906
		Erkek	40	6,32	3,04		
	Biseksüel	Kadın	26	6,53	3,74		
		Erkek	6	7,83	4,30		
	Heteroseksüel	Kadın	75	5,86	2,07		
		Erkek	25	6,72	2,99		
Fiziksel İhmal	Homoseksüel	Kadın	11	7,18	2,56	1,769	0,174
		Erkek	40	7,30	2,74		
	Biseksüel	Kadın	26	6,92	3,53		
		Erkek	6	9,83	5,87		
	Heteroseksüel	Kadın	75	6,40	2,19		
		Erkek	25	8,44	3,76		
Duygusal İhmal	Homoseksüel	Kadın	11	12,81	3,21	0,261	0,771
		Erkek	40	14,25	3,71		
	Biseksüel	Kadın	26	13,38	2,95		
		Erkek	6	13,50	2,42		
	Heteroseksüel	Kadın	75	11,90	3,13		
		Erkek	25	13,08	3,75		
Cinsel İstismar	Homoseksüel	Kadın	11	8,18	4,91	0,707	0,495
		Erkek	40	9,42	6,48		
	Biseksüel	Kadın	26	9,30	6,58		
		Erkek	6	8,33	4,17		
	Heteroseksüel	Kadın	75	6,93	4,01		
		Erkek	25	5,80	2,21		
Travma Toplam Puanı	Homoseksüel	Kadın	11	42,09	8,76	0,130	0,878
		Erkek	40	46,45	13,91		
	Biseksüel	Kadın	26	46,61	15,85		
		Erkek	6	51,66	18,14		
	Heteroseksüel	Kadın	75	39,80	10,14		
		Erkek	25	42,20	11,40		

Tablo 3.12'den elde edilen verilere göre, cinsel yönelim ve cinsiyet değişkeninin ÇÇTÖ'nün tüm alt boyutları üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Cinsel yönelim ve cinsiyet değişkeninin travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

3.4.2.Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla İki Yönlü ANOVA uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 3.13'te verilmiştir.

Tablo 3.13. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin eğitim düzeyine göre incelenmesi

Ç.Ç.T.Ö.	Cinsel Yönelim	Eğitim Düzeyi	n	\bar{x}	s	F	p
Duygusal İstismar	Homoseksüel	Lise mezunu ve altı	9	9,22	3,63	0,679	0,607
		Lisans mezunu	30	7,50	3,83		
		Lisansüstü mezunu	12	8,58	3,36		
	Biseksüel	Lise mezunu ve altı	11	11,45	4,90		
		Lisans mezunu	15	7,86	3,52		
		Lisansüstü mezunu	6	11,16	6,01		
	Heteroseksüel	Lise mezunu ve altı	9	9,00	3,67		
		Lisans mezunu	63	7,19	2,81		
		Lisansüstü mezunu	28	7,64	3,70		
Fiziksel İstismar	Homoseksüel	Lise mezunu ve altı	9	8,22	4,49	1,369	0,247
		Lisans mezunu	30	5,76	2,32		
		Lisansüstü mezunu	12	5,75	1,42		
	Biseksüel	Lise mezunu ve altı	11	6,63	3,29		
		Lisans mezunu	15	6,46	3,56		
		Lisansüstü mezunu	6	7,83	5,60		
	Heteroseksüel	Lise mezunu ve altı	9	6,77	2,16		
		Lisans mezunu	63	6,20	2,60		
		Lisansüstü mezunu	28	5,57	1,68		
Fiziksel İhmal	Homoseksüel	Lise mezunu ve altı	9	8,22	4,49	1,179	0,322
		Lisans mezunu	30	5,76	2,32		
		Lisansüstü mezunu	12	5,75	1,42		
	Biseksüel	Lise mezunu ve altı	11	6,63	3,29		
		Lisans mezunu	15	6,46	3,56		
		Lisansüstü mezunu	6	7,83	5,60		
	Heteroseksüel	Lise mezunu ve altı	9	6,77	2,16		
		Lisans mezunu	63	6,20	2,60		
		Lisansüstü mezunu	28	5,57	1,68		
Duygusal İhmal	Homoseksüel	Lise mezunu ve altı	9	14,55	3,35	1,314	0,267
		Lisans mezunu	30	13,83	4,16		
		Lisansüstü mezunu	12	13,75	2,37		
	Biseksüel	Lise mezunu ve altı	11	13,81	2,08		
		Lisans mezunu	15	12,13	2,29		
		Lisansüstü mezunu	6	15,83	3,71		
	Heteroseksüel	Lise mezunu ve altı	9	13,66	3,04		
		Lisans mezunu	63	12,07	3,30		
		Lisansüstü mezunu	28	12,00	3,44		
Cinsel İstismar	Homoseksüel	Lise mezunu ve altı	9	11,22	7,12	1,808	0,129
		Lisans mezunu	30	9,33	6,57		
		Lisansüstü mezunu	12	7,16	3,63		
	Biseksüel	Lise mezunu ve altı	11	8,81	5,81		
		Lisans mezunu	15	8,00	4,32		
		Lisansüstü mezunu	6	12,50	9,87		
	Heteroseksüel	Lise mezunu ve altı	9	6,55	4,30		
		Lisans mezunu	63	6,31	2,76		
		Lisansüstü mezunu	28	7,42	5,04		
Travma Toplam Puanı	Homoseksüel	Lise mezunu ve altı	9	52,22	11,06	1,538	0,193
		Lisans mezunu	30	44,50	14,55		
		Lisansüstü mezunu	12	43,00	8,79		
	Biseksüel	Lise mezunu ve altı	11	51,09	14,05		
		Lisans mezunu	15	41,53	8,56		
		Lisansüstü mezunu	6	56,16	28,03		
	Heteroseksüel	Lise mezunu ve altı	9	45,33	9,88		
		Lisans mezunu	63	39,93	10,24		
		Lisansüstü mezunu	28	39,85	11,08		

Tablo 3.13'e göre, cinsel yönelim ve eğitim düzeyi değişkeninin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin tüm alt boyutları üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Ayrıca, cinsel yönelim ve eğitim düzeyi değişkeninin travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$).

3.4.3.Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığını görmek üzere İki Yönlü ANOVA testi yürütülmüştür. Tablo 3.14'te test sonuçları görülmektedir.

Tablo 3.14. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre incelenmesi

Ç.Ç.T.Ö.	Cinsel Yönelim	Anne Eğitim Düzeyi	n	\bar{x}	s	F	p
Duygusal İstismar	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	8,00	2,93	0,348	0,845
		Ortaokul / Lise mezunu	22	7,72	2,76		
		Lisans mezunu ve üstü	11	8,81	6,04		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	15	9,86	4,74		
		Ortaokul / Lise mezunu	10	9,10	5,44		
		Lisans mezunu ve üstü	7	10,28	4,15		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	53	7,24	3,13		
		Ortaokul / Lise mezunu	32	7,90	3,56		
		Lisans mezunu ve üstü	15	7,40	2,41		
Fiziksel İstismar	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	6,33	2,80	0,775	0,543
		Ortaokul /Lise mezunu	22	6,09	2,40		
		Lisans mezunu ve üstü	11	6,18	3,60		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	15	6,80	3,72		
		Ortaokul / Lise mezunu	10	6,30	3,46		
		Lisans mezunu ve üstü	7	7,42	4,89		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	53	5,90	2,26		
		Ortaokul / Lise mezunu	32	6,71	2,83		
		Lisans mezunu ve üstü	15	5,33	0,81		
Fiziksel İhmal	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	7,00	2,05	0,531	0,713
		Ortaokul / Lise mezunu	22	7,	2,84		
		Lisans mezunu ve üstü	11	6,81	3,31		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	15	7,86	4,45		
		Ortaokul / Lise mezunu	10	7,60	4,99		
		Lisans mezunu ve üstü	7	6,42	1,51		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	53	7,41	3,02		
		Ortaokul / Lise mezunu	32	6,50	2,50		
		Lisans mezunu ve üstü	15	6,00	2,32		
Duygusal İhmal	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	15,05	3,52	1,942	0,106
		Ortaokul / Lise mezunu	22	13,95	3,81		
		Lisans mezunu ve üstü	11	12,09	2,87		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	15	13,53	3,11		
		Ortaokul / Lise mezunu	10	12,70	1,88		
		Lisans mezunu ve üstü	7	14,14	3,43		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	53	12,00	3,29		
		Ortaokul / Lise mezunu	32	12,03	3,02		
		Lisans mezunu ve üstü	15	13,26	3,99		
Cinsel İstismar	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	8,44	5,20	0,268	0,898
		Ortaokul / Lise mezunu	22	9,63	6,60		
		Lisans mezunu ve üstü	11	9,36	7,08		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	15	9,73	6,48		
		Ortaokul / Lise mezunu	10	8,40	5,29		
		Lisans mezunu ve üstü	7	8,85	7,33		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	53	6,37	3,15		
		Ortaokul /Lise mezunu	32	7,03	4,13		
		Lisans mezunu ve üstü	15	6,80	4,44		
Travma Toplam Puanı	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	45,77	8,42	0,248	0,911
		Ortaokul / Lise mezunu	22	45,81	12,33		
		Lisans mezunu ve üstü	11	44,45	20,16		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	15	49,13	18,08		
		Ortaokul / Lise mezunu	10	44,70	16,26		
		Lisans mezunu ve üstü	7	48,28	12,75		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	53	40,07	10,11		
		Ortaokul / Lise mezunu	32	41,09	12,16		
		Lisans mezunu ve üstü	15	40,06	8,10		

Tablo 3.14'e göre, cinsel yönelim ve anne eğitim düzeyi değişkeninin çocukluk çağı travma ölçeğinin tüm alt boyutları üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Ayrıca, cinsel yönelim ve anne eğitim düzeyi değişkeninin travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$).

3.4.4. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile baba eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile baba eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığını incelemek için yapılan İki Yönlü ANOVA testi sonuçları Tablo 3.15'te verilmiştir.

Tablo 3.15. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre incelenmesi

Ç.Ç.T.Ö.	Cinsel Yönelim	Baba Eğitim Düzeyi	n	\bar{x}	s	F	p
Duygusal İstismar	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	7,94	2,97	0,509	0,729
		Ortaokul / Lise mezunu	23	7,86	2,63		
		Lisans mezunu ve üstü	10	8,70	6,42		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	12	9,75	5,29		
		Ortaokul / Lise mezunu	14	10,07	4,63		
		Lisans mezunu ve üstü	6	8,83	4,44		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	36	7,69	3,05		
		Ortaokul / Lise mezunu	40	6,80	3,02		
		Lisans mezunu ve üstü	24	8,29	3,47		
Fiziksel İstismar	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	6,88	3,44	0,115	0,977
		Ortaokul / Lise mezunu	23	5,60	1,33		
		Lisans mezunu ve üstü	10	6,30	3,77		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	12	7,00	3,30		
		Ortaokul / Lise mezunu	14	6,42	3,79		
		Lisans mezunu ve üstü	6	7,16	5,30		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	36	6,36	2,29		
		Ortaokul / Lise mezunu	40	5,57	1,76		
		Lisans mezunu ve üstü	24	6,50	3,12		
Fiziksel İhmal	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	7,83	2,83	0,519	0,722
		Ortaokul / Lise mezunu	23	6,91	2,15		
		Lisans mezunu ve üstü	10	7,10	3,54		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	12	7,66	4,53		
		Ortaokul / Lise mezunu	14	8,07	4,54		
		Lisans mezunu ve üstü	6	5,66	1,03		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	36	7,44	3,10		
		Ortaokul / Lise mezunu	40	6,90	2,77		
		Lisans mezunu ve üstü	24	6,12	2,23		
Duygusal İhmal	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	15,11	3,47	2,051	0,089
		Ortaokul / Lise mezunu	23	13,91	3,69		
		Lisans mezunu ve üstü	10	11,90	3,10		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	12	12,91	2,42		
		Ortaokul / Lise mezunu	14	13,64	2,87		
		Lisans mezunu ve üstü	6	13,83	3,76		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	36	12,33	3,65		
		Ortaokul / Lise mezunu	40	11,60	2,60		
		Lisans mezunu ve üstü	24	13,00	3,77		
Cinsel İstismar	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	7,27	4,05	1,205	0,310
		Ortaokul / Lise mezunu	23	11,30	6,96		
		Lisans mezunu ve üstü	10	7,60	6,25		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	12	9,41	6,06		
		Ortaokul / Lise mezunu	14	9,00	5,87		
		Lisans mezunu ve üstü	6	8,83	8,01		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	36	6,22	2,77		
		Ortaokul / Lise mezunu	40	7,05	4,62		
		Lisans mezunu ve üstü	24	6,62	3,04		
Travma Toplam Puanı	Homoseksüel	İlkokul mezunu ve altı	18	46,00	9,02	0,367	0,832
		Ortaokul / Lise mezunu	23	46,30	11,52		
		Lisans mezunu ve üstü	10	42,80	21,30		
	Biseksüel	İlkokul mezunu ve altı	12	47,83	15,06		
		Ortaokul / Lise mezunu	14	48,28	18,10		
		Lisans mezunu ve üstü	6	45,33	15,89		
	Heteroseksüel	İlkokul mezunu ve altı	36	41,13	10,65		
		Ortaokul / Lise mezunu	40	39,00	9,89		
		Lisans mezunu ve üstü	24	41,62	11,26		

Tablo 3.15'ten elde edilen verilere göre, cinsel yönelim ve baba eğitim düzeyi değişkeninin çocukluk çağı travma ölçeğinin tüm alt boyutları üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Ayrıca, cinsel yönelim ve baba eğitim düzeyi değişkeninin travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

3.4.5. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla uygulanan İki Yönlü ANOVA sonuçları Tablo 3.16'da verilmiştir.

Tablo 3.16. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin kardeş sayısına göre incelenmesi

Ç.Ç.T.Ö.	Cinsel Yönelim	Kardeş Sayısı	n	\bar{x}	s	F	p	Fark					
Duygusal İstismar	Homoseksüel	Yok	5	7,40	4,82	2,806	0,027						
		1-3 arası	37	8,08	3,73				6-1				
		4 ve üzeri	9	8,33	3,20				6-2				
	Biseksüel	Yok	4	9,75	3,86				6-3				
		1-3 arası	21	8,19	3,24				6-4				
		4 ve üzeri	7	14,28	6,34				6-5				
	Heteroseksüel	Yok	11	7,00	3,19				6-6				
		1-3 arası	58	7,32	3,17				6-7				
		4 ve üzeri	31	7,93	3,20				6-8				
	Fiziksel İstismar	Homoseksüel	Yok	5	5,60				1,34	1,455	0,218	Yok	
			1-3 arası	37	6,13				2,80				6-9
			4 ve üzeri	9	6,77				3,38				
Biseksüel		Yok	4	5,00	0,00								
		1-3 arası	21	6,14	2,95								
		4 ve üzeri	7	9,71	5,70								
Heteroseksüel		Yok	11	5,09	0,30								
		1-3 arası	58	6,00	2,41								
		4 ve üzeri	31	6,58	2,55								
Fiziksel İhmal		Homoseksüel	Yok	5	6,40	1,67	4,097	0,003					
			1-3 arası	37	7,18	2,59							6-1
			4 ve üzeri	9	8,11	3,48							6-2
	Biseksüel	Yok	4	5,50	1,00	6-3							
		1-3 arası	21	6,09	1,60	6-4							
		4 ve üzeri	7	12,71	6,10	6-5							
	Heteroseksüel	Yok	11	6,54	2,01	6-6							
		1-3 arası	58	6,27	2,14	6-7							
		4 ve üzeri	31	8,22	3,63	6-8							
	Duygusal İhmal	Homoseksüel	Yok	5	11,80	2,28				2,076	0,086	Yok	
			1-3 arası	37	13,78	3,40							6-9
			4 ve üzeri	9	15,77	4,57							
Biseksüel		Yok	4	16,50	2,88								
		1-3 arası	21	12,76	2,21								
		4 ve üzeri	7	13,57	3,59								
Heteroseksüel		Yok	11	10,72	2,93								
		1-3 arası	58	11,91	3,06								
		4 ve üzeri	31	13,25	3,67								
Cinsel İstismar		Homoseksüel	Yok	5	5,40	,89	1,642	0,166	Yok				
			1-3 arası	37	9,56	6,06							
			4 ve üzeri	9	9,55	7,79							
	Biseksüel	Yok	4	12,00	9,45								
		1-3 arası	21	7,90	4,54								
		4 ve üzeri	7	11,14	8,17								
	Heteroseksüel	Yok	11	6,00	2,14								
		1-3 arası	58	6,77	4,03								
		4 ve üzeri	31	6,64	3,43								
	Travma Toplam Puanı	Homoseksüel	Yok	5	38,00	6,12				2,525	0,043		
			1-3 arası	37	45,54	13,82							4-1
			4 ve üzeri	9	49,55	11,33							4-2
Biseksüel		Yok	4	50,00	16,43	4-3							
		1-3 arası	21	42,14	7,93	4-4							
		4 ve üzeri	7	62,42	25,17	4-5							
Heteroseksüel		Yok	11	36,54	9,40	4-6							
		1-3 arası	58	39,41	10,01	4-7							
		4 ve üzeri	31	43,61	11,11	4-8							

Tablo 3.16'daki veriler incelendiğinde, cinsel yönelim ve kardeş sayısının ÇÇTÖ'nün duygusal istismar alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması için yapılan Bonferroni testine göre, 4 ve üzeri kardeşi olan biseksüel bireylerin duygusal istismar alt boyut puanları ortalaması (14,28) diğer kategorilerde yer alan bireylerin duygusal istismar alt boyut puanları ortalamasından anlamlı şekilde daha yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 3.16'ya göre, cinsel yönelim ve kardeş sayısının ÇÇTÖ'nün fiziksel ihmal alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması için yapılan Bonferroni testine göre, 4 ve üzeri kardeşi olan biseksüel bireylerin fiziksel ihmal alt boyut puanları ortalaması (12,71) diğer kategorilerde yer alan bireylerin fiziksel ihmal alt boyut puanları ortalamasından anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 3.16 incelendiğinde, cinsel yönelim ve kardeş sayısının travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p>0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması için yapılan Bonferroni testine göre, kardeşi olmayan biseksüel bireylerin çocukluk çağı travma ölçeği puanları ortalaması (50,00), kardeşi olmayan homoseksüel bireylerin (38,00), 1-3 arası kardeşi olan homoseksüel bireylerin (45,54), 1-3 arası kardeşi olan biseksüel bireylerin (42,14), kardeşi olmayan heteroseksüel bireylerin (36,54), 1-3 arası kardeşi olan heteroseksüel bireylerin (39,41) ve 4 ve üzeri kardeşi olan heteroseksüel bireylerin (43,61) çocukluk çağı travma ölçeği puanları ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir.

3.4.6. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile ebeveynlerin birliktelik durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile ebeveynlerinin birliktelik durumu değişkeni arasında farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla İki Yönlü ANOVA testi yürütülmüştür. Tablo 3.17'de test sonuçları görülmektedir.

Tablo 3.67. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin ebeveynlerinin birliktelik durumu değişkenine göre incelenmesi

Ç.Ç.T.Ö.	Cinsel Yönelim	Ebeveynlerin Birliktelik Durumu	n	\bar{x}	s	F	p	Anlamlı Fark
Duygusal İstismar	Homoseksüel	Evli	46	7,82	3,57	0,108	0,897	Yok
		Boşanmış/Ayrı	5	10,20	4,49			
	Biseksüel	Evli	24	9,00	4,33			
		Boşanmış/Ayrı	8	11,87	5,48			
	Heteroseksüel	Evli	89	7,25	2,98			
		Boşanmış/Ayrı	11	9,27	4,12			
Fiziksel İstismar	Homoseksüel	Evli	46	6,26	2,89	1,307	0,273	Yok
		Boşanmış/Ayrı	5	5,60	1,34			
	Biseksüel	Evli	24	6,70	3,82			
		Boşanmış/Ayrı	8	7,00	4,03			
	Heteroseksüel	Evli	89	5,88	2,13			
		Boşanmış/Ayrı	11	7,63	3,41			
Fiziksel İhmal	Homoseksüel	Evli	46	7,43	2,75	3,918	0,022	4-1 4-2 4-3 4-5 4-6
		Boşanmış/Ayrı	5	5,80	1,30			
	Biseksüel	Evli	24	6,58	3,04			
		Boşanmış/Ayrı	8	10,12	5,81			
	Heteroseksüel	Evli	89	6,78	2,73			
		Boşanmış/Ayrı	11	7,90	3,26			
Duygusal İhmal	Homoseksüel	Evli	46	13,89	3,75	1,544	0,216	Yok
		Boşanmış/Ayrı	5	14,40	2,40			
	Biseksüel	Evli	24	13,41	2,94			
		Boşanmış/Ayrı	8	13,37	2,61			
	Heteroseksüel	Evli	89	11,89	3,19			
		Boşanmış/Ayrı	11	14,63	3,50			
Cinsel İstismar	Homoseksüel	Evli	46	9,26	6,32	0,387	0,680	Yok
		Boşanmış/Ayrı	5	8,20	4,65			
	Biseksüel	Evli	24	9,33	6,32			
		Boşanmış/Ayrı	8	8,50	5,97			
	Heteroseksüel	Evli	89	6,53	3,70			
		Boşanmış/Ayrı	11	7,54	3,35			
Travma Toplam Puanı	Homoseksüel	Evli	46	45,54	13,62	0,780	0,460	Yok
		Boşanmış/Ayrı	5	45,20	5,76			
	Biseksüel	Evli	24	46,04	16,48			
		Boşanmış/Ayrı	8	52,12	15,06			
	Heteroseksüel	Evli	89	39,48	9,82			
		Boşanmış/Ayrı	11	47,81	12,94			

Tablo 3.17'ye göre, cinsel yönelim ve ebeveynlerin birliktelik durumunun ÇÇTÖ'nün fiziksel ihmal alt boyutu hariç olmak üzere tüm alt boyutlar üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Ayrıca, cinsel yönelim ve ebeveynlerin birliktelik durumunun travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 3.17 incelendiğinde, cinsel yönelim ve ebeveynlerin birliktelik durumu değişkeninin çocukluk çağı travma ölçeğinin fiziksel ihmal alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması için yapılan Bonferroni testi sonucuna göre, ebeveynleri boşanmış/ayrı olan biseksüel bireylerin fiziksel ihmal alt boyut puanları ortalaması (10,12) diğer kategorilerde yer alan bireylerin fiziksel ihmal alt boyut puanları ortalamasından anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).

3.4.7. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile anne sütü alma süresi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile anne sütü alma süresi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesine ilişkin yapılan İki Yönlü ANOVA testi sonuçları Tablo 3.18'de verilmiştir.

Tablo 3.18. Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin anne sütü alma süresi değişkenine göre incelenmesi

Ç.Ç.T.Ö.	Cinsel Yönelim	Anne Sütü Alma Süresi	n	\bar{x}	s	F	p
Duygusal İstismar	Homoseksüel	0-6 ay arası	14	6,57	1,74	1,131	0,344
		6-12 ay arası	24	9,41	4,56		
		12 aydan fazla	10	7,50	2,67		
	Biseksüel	0-6 ay arası	16	9,43	3,57		
		6-12 ay arası	10	9,30	5,61		
		12 aydan fazla	5	8,80	2,86		
	Heteroseksüel	0-6 ay arası	25	7,56	3,20		
		6-12 ay arası	32	7,56	2,77		
		12 aydan fazla	40	7,55	3,55		
Fiziksel İstismar	Homoseksüel	0-6 ay arası	14	6,14	2,79	0,473	0,756
		6-12 ay arası	24	6,62	3,29		
		12 aydan fazla	10	5,60	1,57		
	Biseksüel	0-6 ay arası	16	5,87	1,66		
		6-12 ay arası	10	7,70	5,69		
		12 aydan fazla	5	6,00	1,41		
	Heteroseksüel	0-6 ay arası	25	5,56	1,12		
		6-12 ay arası	32	6,40	2,80		
		12 aydan fazla	40	6,22	2,57		
Fiziksel İhmal	Homoseksüel	0-6 ay arası	14	7,14	2,95	0,328	0,859
		6-12 ay arası	24	7,33	2,85		
		12 aydan fazla	10	7,60	2,22		
	Biseksüel	0-6 ay arası	16	7,50	3,16		
		6-12 ay arası	10	6,90	4,33		
		12 aydan fazla	5	5,80	1,30		
	Heteroseksüel	0-6 ay arası	25	7,32	3,05		
		6-12 ay arası	32	6,96	2,89		
		12 aydan fazla	40	6,65	2,655		
Duygusal İhmal	Homoseksüel	0-6 ay arası	14	12,78	3,14	1,440	0,223
		6-12 ay arası	24	14,20	3,70		
		12 aydan fazla	10	15,10	4,09		
	Biseksüel	0-6 ay arası	16	14,18	2,31		
		6-12 ay arası	10	13,10	3,63		
		12 aydan fazla	5	12,20	2,16		
	Heteroseksüel	0-6 ay arası	25	12,88	3,77		
		6-12 ay arası	32	12,40	3,37		
		12 aydan fazla	40	11,77	3,03		
Cinsel İstismar	Homoseksüel	0-6 ay arası	14	7,85	4,78	2,071	0,087
		6-12 ay arası	24	10,12	6,84		
		12 aydan fazla	10	8,70	6,44		
	Biseksüel	0-6 ay arası	16	11,00	6,38		
		6-12 ay arası	10	7,50	6,22		
		12 aydan fazla	5	5,00	,00		
	Heteroseksüel	0-6 ay arası	25	7,44	4,77		
		6-12 ay arası	32	6,21	2,61		
		12 aydan fazla	40	6,62	3,73		
Travma Toplam Puanı	Homoseksüel	0-6 ay arası	14	41,42	9,44	1,287	0,277
		6-12 ay arası	24	48,54	15,63		
		12 aydan fazla	10	45,40	11,43		
	Biseksüel	0-6 ay arası	16	49,06	9,88		
		6-12 ay arası	10	45,70	22,34		
		12 aydan fazla	5	38,80	6,45		
	Heteroseksüel	0-6 ay arası	25	41,84	9,83		
		6-12 ay arası	32	40,59	9,81		
		12 aydan fazla	40	39,90	11,65		

Tablo 3.18'e göre, cinsel yönelim ve anne sütü alma süresinin çocukluk çağı travma ölçeğinin tüm alt boyutları üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Ayrıca, cinsel yönelim ve anne sütü alma süresi değişkeninin travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$).

3.4.8. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile bakım veren kişi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile bakım veren kişi değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan İki Yönlü ANOVA sonuçları Tablo 3.19'dadır.

Tablo 3.79. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin bakım veren kişi değişkenine göre incelenmesi

Ç.Ç.T.Ö.	Cinsel Yönelim	Bakım Veren Kişi	n	\bar{x}	s	F	p	Anlamlı Fark
Duygusal İstismar	Homoseksüel	Anne	41	8,02	2,91	1,389	0,252	Yok
		Diğerleri	10	8,20	6,16			
	Biseksüel	Anne	27	9,14	4,28			
		Diğerleri	5	12,80	6,30			
	Heteroseksüel	Anne	87	7,39	3,14			
		Diğerleri	13	8,07	3,37			
Fiziksel İstismar	Homoseksüel	Anne	41	5,95	2,10	2,413	0,092	Yok
		Diğerleri	10	7,20	4,66			
	Biseksüel	Anne	27	6,48	3,33			
		Diğerleri	5	8,40	6,06			
	Heteroseksüel	Anne	87	6,20	2,48			
		Diğerleri	13	5,23	0,59			
Fiziksel İhmal	Homoseksüel	Anne	41	7,02	2,10	1,503	0,225	Yok
		Diğerleri	10	8,30	4,34			
	Biseksüel	Anne	27	7,22	3,83			
		Diğerleri	5	8,80	5,76			
	Heteroseksüel	Anne	87	7,01	2,83			
		Diğerleri	13	6,23	2,55			
Duygusal İhmal	Homoseksüel	Anne	41	14,34	3,63	3,671	0,027	4-2 4-3 4-5 4-6
		Diğerleri	10	12,30	3,30			
	Biseksüel	Anne	27	12,88	2,27			
		Diğerleri	5	16,20	4,08			
	Heteroseksüel	Anne	87	12,25	3,39			
		Diğerleri	13	11,84	2,91			
Cinsel İstismar	Homoseksüel	Anne	41	9,14	5,91	4,253	0,016	4-1 4-2 4-3 4-5 4-6
		Diğerleri	10	9,20	7,40			
	Biseksüel	Anne	27	7,81	4,60			
		Diğerleri	5	16,20	9,03			
	Heteroseksüel	Anne	87	6,25	2,74			
		Diğerleri	13	9,30	6,95			
Travma Toplam Puanı	Homoseksüel	Anne	41	45,29	10,33	3,530	0,031	4-1 4-3 4-5 4-6
		Diğerleri	10	46,40	21,60			
	Biseksüel	Anne	27	44,62	11,64			
		Diğerleri	5	63,40	27,60			
	Heteroseksüel	Anne	87	40,16	10,48			
		Diğerleri	13	42,00	10,63			

Tablo 3.19'a göre, cinsel yönelim ve bakım veren kişinin çocukluk çağı travma ölçeğinin duygusal istismar, fiziksel istismar ve fiziksel ihmal alt boyutları üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 3.19 incelendiğinde, cinsel yönelim ve bakım veren kişi değişkeninin çocukluk çağı travma ölçeğinin duygusal ihmal alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması için yapılan Bonferroni testi sonucuna göre, diğerleri tarafından bakım verilen biseksüel bireylerin duygusal ihmal

puanları ortalaması (16,20), diğerleri tarafından bakım verilen homoseksüel bireylerin (12,30), annesi tarafından bakım verilen biseksüel bireylerin (12,88), annesi tarafından bakım verilen heteroseksüel bireylerin (12,25) ve diğerleri tarafından bakım verilen heteroseksüel bireylerin (11,84) duygusal ihmal puanları ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 3.19'a göre, cinsel yönelim ve bakım veren kişi değişkeninin çocukluk çağı travma ölçeği cinsel istismar alt boyutu üzerindeki ortak etkisi anlamlı çıkmıştır ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması için yapılan Bonferroni testi sonucuna göre, diğerleri tarafından bakım verilen biseksüel bireylerin cinsel istismar puanları ortalaması (16,20), annesi tarafından bakım verilen homoseksüel bireylerin (9,14), diğerleri tarafından bakım verilen homoseksüel bireylerin (9,20), annesi tarafından bakım verilen biseksüel bireylerin (7,81), annesi tarafından bakım verilen heteroseksüel bireylerin (6,25) ve diğerleri tarafından bakım verilen heteroseksüel bireylerin (9,30) cinsel istismar puanları ortalamasından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 3.19 incelendiğinde, cinsel yönelim ve bakım veren kişi değişkeninin travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması için yapılan Bonferroni testi sonucuna göre, diğerleri tarafından bakım verilen biseksüel bireylerin travma toplam puanları ortalaması (63,40), annesi tarafından bakım verilen homoseksüel bireylerin (45,29), annesi tarafından bakım verilen biseksüel bireylerin (44,62), annesi tarafından bakım verilen heteroseksüel bireylerin (40,16) ve diğerleri tarafından bakım verilen heteroseksüel bireylerin (42,00) travma toplam puanları ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir ($p<0,05$).

3.4.9. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile cinsel istismara uğrama durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi

Cinsel yönelime göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile cinsel istismara uğrama durumu değişkeni arasında farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla yürütülen İki Yönlü ANOVA testi sonuçları Tablo 3.20'de verilmiştir.

Tablo 3.20. Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsel istismara uğrama durumu değişkenine göre incelenmesi

Ç.Ç.T.Ö.	Cinsel Yönelim	Cinsel İstismara Uğrama Durumu	n	\bar{x}	s	F	p	Anlamlı Fark
Duygusal İstismar	Homoseksüel	Hayır	36	7,55	3,11	2,147	0,120	Yok
		Evet	15	9,26	4,71			
	Biseksüel	Hayır	23	9,30	4,40			
		Evet	9	10,77	5,60			
	Heteroseksüel	Hayır	83	6,77	2,46			
		Evet	17	10,94	3,96			
Fiziksel İstismar	Homoseksüel	Hayır	36	6,11	2,56	1,740	0,179	Yok
		Evet	15	6,40	3,33			
	Biseksüel	Hayır	23	6,00	2,52			
		Evet	9	8,77	5,71			
	Heteroseksüel	Hayır	83	5,81	2,12			
		Evet	17	7,35	2,99			
Fiziksel İhmal	Homoseksüel	Hayır	36	7,11	2,65	0,105	0,900	Yok
		Evet	15	7,66	2,79			
	Biseksüel	Hayır	23	7,47	4,05			
		Evet	9	7,44	4,53			
	Heteroseksüel	Hayır	83	6,80	2,82			
		Evet	17	7,41	2,69			
Duygusal İhmal	Homoseksüel	Hayır	36	13,19	3,31	0,413	0,662	Yok
		Evet	15	15,73	3,82			
	Biseksüel	Hayır	23	13,08	2,62			
		Evet	9	14,22	3,30			
	Heteroseksüel	Hayır	83	11,80	3,24			
		Evet	17	14,11	3,07			
Cinsel İstismar	Homoseksüel	Hayır	36	6,08	2,71	4,029	0,019	2-1, 2-3 2-5, 4-1 4-3, 4-5 6-1, 6-3 6-5, 2-6
		Evet	15	16,53	5,84			
	Biseksüel	Hayır	23	6,95	4,65			
		Evet	9	14,66	6,26			
	Heteroseksüel	Hayır	83	5,57	1,57			
		Evet	17	11,88	5,95			
Travma Toplam Puanı	Homoseksüel	Hayır	36	41,02	8,82	0,087	0,916	Yok
		Evet	15	56,26	15,35			
	Biseksüel	Hayır	23	43,91	13,12			
		Evet	9	56,88	19,92			
	Heteroseksüel	Hayır	83	37,93	8,47			
		Evet	17	52,41	11,20			

Tablo 3.20 incelendiğinde, cinsel yönelim ve cinsel istismara uğrama durumu değişkeninin çocukluk çağı travma ölçeği cinsel istismar alt boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması için yapılan Bonferroni testi sonucuna göre, daha önce cinsel istismara uğradığını ifade eden homoseksüel (16,53), biseksüel (14,66) ve heteroseksüel (11,88) bireylerin cinsel istismar alt boyutu puanları ortalaması, daha önce cinsel istismara uğramadığını ifade eden homoseksüel (6,08), biseksüel (6,95) ve heteroseksüel (5,57) bireylerin cinsel istismar alt boyutu puanlarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Ayrıca, cinsel istismara uğradığını ifade eden homoseksüel bireylerin cinsel istismar alt boyutu puanları ortalaması da daha önce cinsel istismara uğradığını ifade eden heteroseksüel bireylerin cinsel istismar alt boyutu puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksektir ($p<0,05$).

Cinsel yönelim ve cinsel istismara uğrama durumunun ÇÇTÖ'nün fiziksel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal alt boyutları ve travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

3.5. Cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığının incelenmesi

Katılımcıların cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığının incelenmesi amacıyla yapılan Pearson Korelasyon testinin sonuçları Tablo 3.21'de verilmiştir.

Tablo 3.21. Katılımcıların cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin karşılaştırılması

Cinsel Yönelim		Ç. Ç. T. Ö.*Güvenli Bağlanma
Homoseksüel	r	0,000
	p	1,000
Biseksüel	r	-0,055
	p	0,765
Heteroseksüel	r	-0,333
	p	0,001
Cinsel Yönelim		Ç. Ç. T. Ö.*Korkulu Bağlanma
Homoseksüel	r	0,015
	p	0,915
Biseksüel	r	0,220
	p	0,227
Heteroseksüel	r	0,189
	p	0,060
Cinsel Yönelim		Ç. Ç. T. Ö.*Kayıtsız Bağlanma
Homoseksüel	r	0,017
	p	0,904
Biseksüel	r	0,265
	p	0,142
Heteroseksüel	r	0,276
	p	0,006
Cinsel Yönelim		Ç. Ç. T. Ö.*Saplantılı Bağlanma
Homoseksüel	r	0,250
	p	0,077
Biseksüel	r	-0,150
	p	0,411
Heteroseksüel	r	0,293
	p	0,003

Tablo 3.21 incelendiğinde, heteroseksüel katılımcıların çocukluk çağı travma toplam puanları ile güvenli bağlanma alt boyutu puanları arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuşken ($r=-0,333$, $p<0,05$), homoseksüel ve biseksüel katılımcıların çocukluk çağı travma toplam puanları ile güvenli bağlanma alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna göre, çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ile güvenli bağlanma alt boyutu arasındaki ilişkinin heteroseksüel katılımcılar arasında daha kuvvetli olduğu söylenebilir.

Tablo 3.21'e göre, homoseksüel, biseksüel ve heteroseksüel katılımcıların çocukluk çağı travma toplam puanları ile korkulu bağlanma alt boyutu puanları arasında anlamlı bir

ilişki bulunmamıştır. Buna göre, cinsel yönelime göre çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ve korkulu bağlanma alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ifade edilebilir.

Tablo 3.21’de veriler incelendiğinde, heteroseksüel katılımcıların çocukluk çağı travma toplam puanları ile kayıtsız bağlanma alt boyutu puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuşken ($r=0,276$, $p<0,05$), homoseksüel ve biseksüel katılımcıların çocukluk çağı travma toplam puanları ile kayıtsız bağlanma alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna göre, çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ile kayıtsız bağlanma alt boyutu arasındaki ilişkinin heteroseksüel katılımcılar arasında daha kuvvetli olduğu belirtilebilir.

Tablo 3.21’e göre, heteroseksüel katılımcıların çocukluk çağı travma toplam puanları ile saplantılı bağlanma alt boyutu puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuşken ($r=0,293$, $p<0,05$), homoseksüel ve biseksüel katılımcıların çocukluk çağı travma toplam puanları ile saplantılı bağlanma alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna göre, çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ile saplantılı bağlanma alt boyutu arasındaki ilişkinin heteroseksüel katılımcılar arasında daha kuvvetli olduğu ifade edilebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

4. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile yürütülen araştırmanın bulguları literatür ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır. Alan yazında cinsel yönelimle ilgili çalışmaların kısıtlılığı nedeniyle birçok bulgu değişkenler çerçevesinde ele alınmıştır.

4.1. Cinsel Yönelime Göre Bireylerin Bağlanma Stilllerine Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmamızda, cinsel yönelime göre bağlanma stillerinin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Veriler incelendiğinde, heteroseksüel olan katılımcıların güvenli bağlanma puanlarının biseksüellerden; biseksüellerin korkulu bağlanma puanlarının homoseksüel ve heteroseksüellerden; biseksüellerin kayıtsız bağlanma puanlarının heteroseksüellerden; homoseksüel ve biseksüellerin saplantılı bağlanma puanlarının heteroseksüellerden anlamlı bir şekilde yüksek olduğu bulunmuştur.

Literatür incelendiğinde cinsel yönelime göre bağlanma stillerinin incelendiği kısıtlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Okci (2017) tarafından yapılan çalışmada, homoseksüel kadınlarda korkulu bağlanma stili, heteroseksüellerde güvenli bağlanma stili, homoseksüel erkeklerde ise saplantılı ve kayıtsız bağlanma stiline ön planda olduğu görülmektedir. Güvenli ve saplantılı bağlanma alt boyutlarında elde edilen veriler çalışmamız ile tutarlılık göstermektedir.

Çalışmamıza benzer sonuçlara ulaşan Karaca'nın (2018) yürüttüğü çalışmada ise eşcinsel katılımcıların yakın ilişkilerde heteroseksüel katılımcılara kıyasla daha yüksek düzeyde kaygılı/korkulu bağlanma eğilimi gösterdikleri gözlenmektedir.

Bununla birlikte, Set (2016) tarafından lezbiyen, gey ve biseksüel örnekleminde gerçekleştirdiği araştırmasında lezbiyenlerin biseksüel kadınlara göre ilişkilerinde daha kaçınılmalı/kayıtsız bağlandıklarını bulmuştur. Bu sonuç çalışmamız ile tutarlı değildir.

4.2. Cinsel Yönelime Göre Bireylerin Bağlanma Stilleri İle Betimleyici Özelliklerine Ait Bulguların Tartışılması

Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırmalı tartışması:

Araştırmamız, cinsiyet değişkeninin cinsel yönelim ve bağlanma stilleri üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığını göstermektedir. Alan yazındaki çalışmalara bakıldığında cinsiyet değişkenine göre bağlanma stillerini belirleme ile ilgili bulguların değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Örneğin, Harris'in (2012) çalışmamızın sonucunu destekler nitelikte, lezbiyen ve gey örnekleminde yaptığı bir çalışmada, bağlanma stillerinin biyolojik cinsiyete göre farklılaşmadığı; ancak, Morsünbül'ün (2005) yaptığı çalışmada bağlanma stillerinin cinsiyete göre karşılaştırılması sonucunda kadınların korkulu bağlanma stili puanlarının erkeklerin korkulu bağlanma stili puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çağatay (2014) tarafından yapılan çalışmada da kadınların erkeklere göre daha fazla korkulu bağlanma stiline sahip olduğu bulunmuştur. Yine aynı çalışmada erkeklerin kadınlara oranla yetişkinlikte daha fazla güvenli bağlanma stili geliştirdikleri görülmüştür.

Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Lise mezunu ve altı eğitim düzeyi olan homoseksüel bireylerin, lisansüstü mezunu homoseksüel bireylerin, lisans mezunu heteroseksüel bireylerin ve lisansüstü mezunu heteroseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanları, eğitim düzeyi lise mezunu ve altı olan biseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanları ortalamasından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Eğitim düzeyi lise mezunu ve altı olan biseksüel bireylerin kayıtsız bağlanma puanlarının, eğitim düzeyleri lise mezunu ve altı olan homoseksüel bireylerin, lisans

mezunu olan heteroseksüel bireylerin ve lisansüstü mezunu olan heteroseksüel bireylerin kayıtsız bağlanma puanları ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çalışmamızdan elde edilen bulgularının aksine, Kazak (2018) tarafından yapılan araştırmada, cinsel yönelimlerine göre homoseksüel ve heteroseksüel erkeklerin eğitim durumları bağlanma stillerinin tüm alt boyutları için anlamlı farklılık oluşturmamıştır.

Eğitim düzeyi değişkeni açısından farkın anlaşılabilmesi için daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Anne eğitim düzeyleri ilkokul mezunu ve altı olan heteroseksüel bireylerin, ortaokul/lise mezunu heteroseksüel bireylerin, lisans/lisansüstü mezunu homoseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanları, anne eğitim düzeyi ortaokul/lise mezunu olan biseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanlarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu ve altı olan heteroseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanları da, anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu ve altı olan homoseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanlarından yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anne eğitim düzeyleri ile ilgili elde ettiğimiz bulgular, annenin eğitim düzeyi arttıkça güvenli bağlanmanın gerçekleştiğine dair genel kanının aksine her eğitim düzeyindeki annenin çocuğu ile güvenli bağlanabileceğini göstermektedir.

Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Cinsel yönelim ve baba eğitim düzeyinin bağlanma stilleri üzerindeki ortak etkisinin bağlanma stillerinin tüm alt boyutları için anlamlı olmadığı görülmektedir. Karaca'nın (2018) cinsel yönelimin cinsel mitler, yetişkin bağlanma stilleri ve toplumsal cinsiyet rolleri üzerindeki etkisini incelediği araştırmada da baba eğitim düzeyinin bağlanma stilleri açısından farklılık yaratmadığı bulunmuştur. Araştırmanın bulgularının literatür ile tutarlı olduğu görülmektedir.

Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Kardeş sayısı değişkeni ile bağlanma stilleri arasında anlamlı farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Alanyazına bakıldığında çalışmamızın bulguları ile tutarlı çalışmalara rastlanmıştır. Kazak'ın (2018) yaptığı çalışmada cinsel yönelime göre homoseksüel ve heteroseksüel erkeklerin bağlanma stillerinin kardeş sayısına göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Karaca (2018) tarafından yapılan araştırmada da bağlanma stilleri kardeş sayısına göre farklılaşmamıştır. Yine Çağatay'ın (2014) yürüttüğü çalışmada elde edilen sonuçlar da bulgularımızı desteklemektedir.

Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin ebeveynlerin birliktelik durumu değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Cinsel yönelim ve ebeveynlerin birliktelik durumunun bağlanma stilleri üzerindeki ortak etkisinin bağlanma stillerinin tüm alt boyutları için anlamlı olmadığı görülmektedir. Anlamlı farklılığın çıkmamasının sebebi bebeklik döneminde gelişen bağlanma modelinin, ilerleyen dönemlerde ebeveynlerin birlikte olma/olmama durumuna göre değişmemesiyle ilişkisi olabilir.

Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin anne sütü alma süresi değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre anne sütü alma süresi 12 aydan fazla olan heteroseksüel bireylerin güvenli bağlanma gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Zerenoğlu (2011) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin anne sütü alma süresi ile depresyon düzeyi, bağlanma stilleri ve örselenmişlik düzeyleri, fiziksel kötüye kullanım, duygusal kötüye kullanım, cinsel kötüye kullanım arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Harlow'un Rhesus maymunları ile yaptığı deneylerde, beslenme ve bakım sağlamanın erken dönemde önemli olduğu, ancak temasın yarattığı rahatlıkla desteklenmedikçe anne ile bebek arasındaki etkileşimin korunamadığı ortaya çıkmıştır. Bu

deneylerin sonucuna göre yiyeceklerin aksine “temas rahatlığı” bağlanma davranışına yol açmaktadır (Harlow ve Zimmermann 1959; Akt: Gökalp Özcan, 2015).

Bowlby (1969) yaptığı deneyler ve gözlemler sonucunda anne ve bebeğin temasının bağlanma davranışına yol açtığını belirtmiştir. Hiç anne sütü emmemiş, biberonla beslenmiş bir çocuk onu sevgiyle kucaklayan bakıcısına bağlanma davranışı gösterebilir. Ya da tam tersi olarak sadece mekanik bir bakımla açlık, temizlik gibi temel ihtiyaçları giderilmiş ancak sevgiyle kucaklanmamış bir çocukta güvenli bağlanmaya dair belirtiler görülmeyebilir (Gökalp Özcan, 2015).

Literatür incelendiğinde anne sütü almanın bağlanmayı sağlayan tek faktör olmadığını, anne-bebek arasında kurulan sosyal, duygusal ve fiziksel iletişimin de güvenli bağlanmanın gerçekleşmesinde etkili olduğu söylenebilir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda anne sütü değişkeninin yanı sıra bu değişkenlerin de eklenmesiyle daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.

Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin bakım veren değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Cinsel yönelime göre bakım veren kişi ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışmamızı destekler nitelikte, Yazıcıoğlu (2011) tarafından yapılan araştırmada da bağlanma stili puanlarının bakımını üstlenen kişiye göre farklılaşmadığını göstermektedir. Çağatay (2014) ve Karaca (2018) tarafından yapılan araştırmalarda da aynı sonuca ulaşılmıştır. Bu sonuç, Keler (2008)’in yaptığı araştırmada, güvenli bağlanma stili boyutunda, kendisine annesi dışında bakılan ergenlerin güvenli bağlanma stil puanlarının, anneleri tarafından bakılan kişilerin puanlarından daha yüksek çıktığı bulgusuyla tutarsızdır. Bireyin doğumundan itibaren anne ya da annenin yerini alabilecek bir bakım veren ile gerçekleştirdiği ilk ilişkiler yani, bebeğin kendini güvende hissetmesi, ihtiyaçlarının giderilmesi ve duygusal beklentilerinin karşılanması amacıyla bakım verene gönderdiği sinyallere bakım verenin dakiklik, tutarlılık ve uygunluk çerçevesinde verdiği tepkiler, bağlanma stilini belirlemektedir (Patterson ve Moran, 1988). Bu bağlamda, bebeğe bakım verenin kim olduğundan ziyade, bakım verenin bebeğin

gönderdiği sinyallere hızlı, tutarlı ve uygun tepkiler vermesi güvenli bağlanma kurulması açısından önem kazanmaktadır.

Cinsel yönelime göre bireylerin bağlanma stillerinin cinsel istismara uğrama durumu değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Çalışmada cinsel istismara uğrama durumu ile bağlanma stilleri arasında anlamlı farklılaşma olmadığı görülmektedir. Çalışmamızın sonuçları ile tutarlı olarak Kazak (2018) tarafından yapılan araştırmada erkeklerin cinsel yönelimlerine bağlı olarak cinsel istismara maruz kalma durumlarına göre korkulu bağlanma, kayıtsız bağlanma, güvenli bağlanma ve saplantılı bağlanma puanları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı gözlenmiştir. Zerenoglu (2011) da üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada cinsel kötüye kullanım ve düzeylerine göre bağlanma stillerinin anlamlı bir düzeyde farklılaşmadığını saptamıştır.

4.3. Cinsel Yönelime Göre Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmanın bulgularına bakıldığında cinsel yönelimi biseksüel olan bireylerin duygusal istismar ile travma toplam puanlarının; homoseksüel bireylerin duygusal ihmal puanlarının; homoseksüel ve biseksüel olan katılımcıların ise cinsel istismar puanlarının heteroseksüellerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Literatür incelendiğinde çocukluk çağı travmatik yaşantılarını cinsel yönelime göre inceleyen birkaç çalışmaya rastlanmıştır. Kazak (2018) tarafından homoseksüel ve heteroseksüel erkek örneklemleri üzerinde yaptığı araştırma sonucunda homoseksüel erkeklerin duygusal istismar, cinsel istismar ve çocukluk çağı travma puanlarının heteroseksüel erkeklere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Yıldız'ın (2003) erkek homoseksüel ve heteroseksüeller üzerinde yaptığı araştırmada da homoseksüel erkeklerin heteroseksüellerden daha fazla duygusal istismar ve ihmale maruz kaldıklarını bulmuştur. Tjaden ve arkadaşları (1999) tarafından yürütülen çalışmada ise homoseksüel erkeklerde duygusal ve cinsel anlamda ihmal ve istismarın daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Hem araştırmamızın sonucunda hem de literatürden elde ettiğimiz bilgilere dayanarak homoseksüel ve biseksüel bireylerin çocukluk çağında daha fazla istismar ve ihmale maruz kaldığını ve dolayısıyla bu bireylerin daha fazla risk altında olduklarını görmekteyiz. Buna nelerin sebep olduğu birçok açıdan tartışılabilir ancak araştırmamızdan elde edilen kısıtlı sonuçlar ile bu mümkün değildir. Daha kapsamlı yapılacak bir çalışma ile homoseksüel ve biseksüel bireylerin çocukluk çağında neden daha çok örselenme yaşantıları geçirdikleri araştırılabilir.

4.4. Cinsel Yönelime Göre Bireylerin Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyleri İle Betimleyici Özelliklerine Ait Bulguların Tartışılması

Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Çalışmamızda cinsiyet değişkenine göre çocukluk çağı travma ölçeğinin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılaşma bulunamamıştır. Bostancı ve arkadaşlarının (2006) yaptıkları araştırmada benzer sonuçlar bulmakla birlikte alanyazında çalışmamızın bulguları ile tutarlı olmayan çok sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Zeren ve arkadaşları (2012) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde çocukluk çağı istismar sıklığı ile ilgili yapılan bir araştırma sonucunda erkeklerde fiziksel, duygusal ve cinsel istismar daha anlamlı bulunmuştur. Aslan ve Alparıslan'ın (1999) çalışmasında da erkek öğrencilerde üç tür kötüye kullanımın daha yüksek olduğu saptanmıştır. Özen ve arkadaşlarının (2004) çalışmasında ise fiziksel istismar her iki cinsiyette aynı düzeyde iken, cinsel ve duygusal istismar ise erkek çocuklarında daha yüksek olarak bulunmuştur. Çağatay (2014) tarafından yapılan çalışmada da cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşma görülmüştür. Erkeklerin duygusal ihmal alt boyutu ve travma düzeyi puanlarının kızlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Araştırmanın bulgularına bakıldığında, cinsel yönelim ve eğitim düzeyinin çocukluk çağı travma ölçeğinin tüm alt boyutları ve toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Ancak literatürde, Kazak (2018) tarafından

yapılan araştırmada çalışmamızın sonucundan farklı bulgular elde edilmiştir. Çalışmada, yüksekokul ve altında eğitim düzeyi olan homoseksüel erkeklerin heteroseksüel erkeklere göre duygusal ihmal puanlarının daha yüksek olduğu; niversite ve üstünde eğitimi olan homoseksüel erkeklerin heteroseksüel erkeklere göre duygusal ihmal puanlarının daha düşük olduğu bulunmuştur.

Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk ağı travmatik yaşantı düzeylerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırmalı tartişılması:

Araştırmamızda cinsel yönelim ve anne eğitim düzeyinin çocukluk ağı travma leğinin tüm alt boyutları ile travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ancak, Yücel (2014) tarafından anne eğitim düzeyi ile istismar yaşantıları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, duygusal ve fiziksel istismara uğrama sıklığının annenin eğitim düzeyi ile yakından ilişkili olduğu grlmştir. Eğitim düzeyi düşük annelerin çocuklarını daha sık duygusal istismara maruz bıraktığı ve yine annenin eğitim düzeyi düştükçe çocuğun cinsel istismara daha sık uğradığı belirlenmiştir.

Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk ağı travmatik yaşantı düzeylerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırmalı tartişılması:

Cinsel yönelime göre baba eğitim düzeyinin çocukluk ağı travmaları leğinin tüm alt boyutları ve travma toplam puanı üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Literatüre bakıldığında çalışmamızın bulgularından farklı sonuçlar elde eden araştırmalara rastlanmıştır. Bostancı ve arkadaşlarının (2006) niversite rencileri ile yürüttükleri araştırma sonucunda, babasının eğitim düzeyi ilkokul ve altında olan bireylerin daha sık duygusal ve cinsel istismara maruz kaldığını ortaya koymuştur. Yücel (2014) tarafından yapılan araştırmada da, cinsel istismara uğrama sıklığı ile babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Babanın eğitim düzeyi düştükçe çocuğun cinsel istismara uğrama sıklığının arttığı bulunmuştur.

Sofuoğlu ve arkadaşlarının (2014) olumsuz çocukluk ağı deneyimi olan 7540 çocukla yürüttükleri araştırmalarında, annelerin %52.8'inin eğitim düzeyinin ilkokul ve altı olduğu, babaların ise %35.3'ünün ilkokul ve altı, %55.3'ünün ise ortaokul ve üzeri olduğu bildirilmiştir.

Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Çalışmamızda, kardeş sayısı değişkenine göre, 4 ve üzeri kardeşi olan biseksüel bireylerin duygusal istismar ve fiziksel ihmal puanları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bostancı ve arkadaşları (2006) tarafından yapılan bir araştırmadan elde edilen sonuca göre geniş ve parçalanmış aile yapısına sahip olanların fiziksel, duygusal istismar puanları anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Geniş ailede anne babanın artan kişi sayısı ve buna bağlı olarak artan sorunlarla uğraşması sonucunda ilişki kopukluğu olması bu durumun da fiziksel ve duygusal istismar oranını arttırdığı görülmektedir (Kulaksızoğlu, 2002). Bilir ve arkadaşlarının (1991) çalışmasında ise, ailede sahip olunan çocuk sayısı arttıkça istismarın da arttığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırmamızda ayrıca kardeşi olmayan biseksüel bireylerin travma düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmamızın bulgusu Karadeniz'in (2008) "Tek Çocuk Psikolojik Doğum Sırası" ile tüm örselenme türleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulduğu çalışması ile tutarlıdır. Çocuk istemeyen bir ailenin tek çocuğu olarak dünyaya gelmek, sevilmeyen çocuk özelliklerinin atfedilmesine neden olur. Ayrıca tek çocuğa sahip olan ebeveynlerin çocuğuyla ilgili aşırı kaygılı tutumlar içine girmesi, koruyucu, özel alanına girici davranışlar göstermesi de bu çocukların örselenme yaşantıları geçirmelerine sebep olabilir (Kalkan ve Odacı, 2007).

Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin ebeveynlerin birliktelik durumu değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Ebeveynleri boşanmış/ayrı olan biseksüel bireylerin fiziksel ihmal puanları diğer kategorilerde yer alan bireylerin fiziksel ihmal puanlarından anlamlı şekilde daha yüksektir. Bu çalışmadan elde edilen bulguları destekler nitelikte, Ferguson ve arkadaşları (1997) yaptıkları araştırmada, kalabalık veya parçalanmış ailelerde çocuk veya ergen istismarının daha sık olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Bostancı ve arkadaşları (2006) aile tipi geniş ve parçalanmış olan üniversite öğrencilerinde, fiziksel ve duygusal istismarın daha sık görüldüğünü saptamıştır. Yücel (2014) tarafından yapılan araştırmada ise cinsel istismar ile ebeveynlerin evlilik durumları arasında bir ilişki olmadığı; ancak bunun

duygusal ve fiziksel istismara uğrama sıklığını etkilediği saptanmıştır. Araştırmada, boşanmış ebeveynlerin çocuklarının duygusal ve fiziksel istismara daha sık maruz kaldıklarını bildirdikleri saptanmıştır. Zeren ve arkadaşlarının (2012) yaptıkları çalışmada da annesi boşanmış olan öğrencilerin duygusal istismar puanları belirgin düzeyde yüksek bulunmuştur.

Cinsel yönelime göre bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin anne sütü alma süresi değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Çalışmamızda cinsel yönelime göre anne sütü alma süresi ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde bulgularımızın aksine, Zerenoglu'nun (2011) yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin anne sütü alma süresi ile depresyon düzeyi, bağlanma stilleri ve örselenmişlik düzeyleri, fiziksel kötüye kullanım, duygusal kötüye kullanım, cinsel kötüye kullanım arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Avustralya'da anne sütünün anneden kaynaklanan çocuk istismarı ve ihmaline karşı koruyucu etkisinin incelendiği bir araştırmada ise anne sütünü alma süresi azaldıkça annesel kaynaklı istismarın göreceli risk oranının arttığı bulunmuştur (Strathearn ve ark., 2009).

Cinsel yönelime göre çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin bakım veren değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Diğerleri tarafından bakım verilen biseksüel bireylerin duygusal ihmal alt boyutu puanları, cinsel istismar alt boyutu puanları ve travma toplam puanları diğer bireylere göre anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Annenin sağlık sorunları, çalışma zorunluluğu vb. nedenlerden dolayı çocuğuna bakım verememesi sonucu bir yakınından, tanıdığından veyahut bakıcıdan destek alması olağan bir durum olmakla birlikte bazı riskler taşımaktadır. Başvurulan bakım verenin çocuğun ihtiyacı olan sevgi, ilgi ve şefkati göstermemesi, duygusal destek vermemesi, aşağılayıcı ve küçümseyici söz ve davranışlarda bulunması çocuğun ruhunda derin yaralar açılmasına sebep olmaktadır. Bununla birlikte, çocuğun bakım vereni tarafından travmatize edildiğinin farkında olmaması ve bunu ebeveynlerine ifade edememesi de söz konusudur.

Literatüre bakıldığında çalışmamızın sonucu ile tutarlı olarak yapılan araştırmalar,

anneninin ev dışında çalışmasının cinsel istismar riskinde artışla ilişkili olabileceğini göstermiştir (Finkelhor ve Baron 1986; akt.: Gökalp Özcan, 2015).

Cinsel yönelime göre bireylerin travmatik yaşantı düzeylerinin cinsel istismara uğrama durumu değişkenine göre karşılaştırmalı tartışılması:

Araştırmamızın sonucunda daha önce cinsel istismara uğradığını ifade eden homoseksüel, biseksüel ve heteroseksüel bireylerin cinsel istismar puanları, cinsel istismara uğramadığını belirten homoseksüel, biseksüel ve heteroseksüel bireylerin puanlarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca, cinsel istismara uğradığını bildiren homoseksüel bireylerin cinsel istismar puanları, cinsel istismara uğradığını ifade eden heteroseksüel bireylerin cinsel istismar puanlarından daha yüksektir.

Literatür incelendiğinde, Kazak (2018) tarafından yapılan çalışma sonucunda homoseksüel erkeklerin cinsel ve duygusal istismar puanları ile travma düzeyi puanlarının heteroseksüel erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, Tjaden ve arkadaşlarının (1999) yaptığı bir çalışmada da homoseksüel erkeklerde duygusal ve cinsel anlamda ihmal ve istismarın daha fazla olduğu bulunmuştur.

4.5. Cinsel Yönelime Göre Bağlanma Stilleri İle Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması

Heteroseksüel katılımcıların travma düzeyleri ile güvenli bağlanma stili arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, güvenli bağlanan heteroseksüellerin travma düzeylerinin düşük olduğu ifade edilebilir.

Heteroseksüel katılımcıların travma düzeyleri ile kayıtsız bağlanma ve saplantılı bağlanma stilleri arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yüksek travma düzeyine sahip heteroseksüel katılımcıların kayıtsız ve saplantılı stillerde bağlanma gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Literatür incelendiğinde bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkiyi inceleyen ve benzer sonuçlara ulaşan pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Deniz (2006), 566 üniversite öğrencisi üzerinde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve

suçluluk-utanç arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmada, korkulu, kayıtsız ve güvenli bağlanma stilleri ile çocukluk çağı istismarları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, ancak saplantılı bağlanma stiline her üç istismar türü ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisinin olduğu ortaya konulmuştur. Polat Balcı da (2011) madde kullanım bozukluğu olan ergenlerde çocukluk çağı travmalarının bağlanma ile ilişkisini araştırdığı çalışmasında, çocukluk çağı travmalarının sadece saplantılı bağlanma stili ile anlamlı bir ilişkisinin olduğunu ve travma yaşantısı olan grubun saplantılı bağlanma puanlarının travma yaşantısı olmayan gruptan yüksek olduğunu saptamıştır. Yücel (2014) tarafından yapılan araştırmada ise çocukluk dönemindeki istismar yaşantılarının sıklığı ile yetişkin bağlanma stilleri arasındaki ilişki ele alınmıştır. Fiziksel istismar ile saplantılı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki olduğu; bununla birlikte istismar türlerinden cinsel istismar ile korkulu bağlanma, fiziksel ve cinsel istismar ile saplantılı bağlanma ve duygusal istismar ile kayıtsız bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Çağatay'ın (2014) araştırmasında savunma mekanizmaları değişkeni sabit tutulduğunda travma düzeyi ile saplantılı bağlanma stili ve kayıtsız bağlanma stili arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Travma düzeyi arttıkça saplantılı ve kayıtsız bağlanma stili daha fazla kullanılmaktadır.

Alanyazına bakıldığında yurtdışında çok sayıda çalışma çocukluk çağı cinsel istismarı ile ergen/erişkin bağlanmasının ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Fergusson ve ark. 1996; Roche ve ark. 1999; Shapiro ve Levendosky 1999; Twaite ve Rodriguez-Srednicki 2004; Whiffen ve ark. 1999). Bu çalışmalarda güvenli bağlanma ve çocukluk çağı cinsel istismarının negatif yönde ilişkili olduğu bildirilmiştir (Akt.: Gökalp Özcan, 2015).

Diğer taraftan Kazak (2018) tarafından yapılan araştırmada erkeklerin cinsel yönelimlerine bağlı olarak bağlanma stillerine göre fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal puanları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ VE ÖNERİLER

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Cinsel yönelimi heteroseksüel olan katılımcıların güvenli bağlanma alt boyutu puanları biseksüellerden; cinsel yönelimi biseksüel olan katılımcıların korkulu bağlanma alt boyutu puanları homoseksüel ve heteroseksüellerden; cinsel yönelimi biseksüel olan katılımcıların kayıtsız bağlanma alt boyutu puanları heteroseksüellerden; cinsel yönelimi homoseksüel ve biseksüel olan katılımcıların ise saplantılı bağlanma alt boyutu puanları heteroseksüellerden anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Lise mezunu ve altı eğitim düzeyi olan homoseksüel bireylerin, lisansüstü mezunu homoseksüel bireylerin, lisans mezunu heteroseksüel bireylerin ve lisansüstü mezunu heteroseksüel bireylerin güvenli bağlanma alt boyutu puanları, lise mezunu ve altı eğitim düzeyi olan biseksüel bireylerin puanlarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Eğitim düzeyi lise mezunu ve altı olan biseksüel bireylerin kayıtsız bağlanma puanları ortalaması, lise mezunu ve altı olan homoseksüellerden, lisans mezunu olan heteroseksüellerden ve lisansüstü mezunu olan heteroseksüellerden anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anne eğitim düzeyi lisans mezunu ve üstü homoseksüel bireylerin, ilkokul mezunu ve altı olan heteroseksüel bireylerin ve ortaokul/lise mezunu heteroseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanları ortalaması, anne eğitim düzeyi ortaokul/lise mezunu biseksüel bireylerden anlamlı şekilde yüksektir. Ayrıca, anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu ve altı olan heteroseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanları ortalaması, anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu ve altı olan homoseksüel bireylerin ortalamasından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Anne sütü alma süresi 12 aydan fazla olan heteroseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanları ortalaması, anne sütü alma süresi 6-12 ay arası olan biseksüel bireylerin, anne sütü alma süresi 12 aydan fazla olan biseksüellerin ve anne sütü alma

süresi 0-6 ay arası olan heteroseksüel bireylerin güvenli bağlanma puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksektir.

Araştırma sonucunda, bireylerin cinsel yönelimlerine göre bağlanma stilleri, cinsiyete, baba eğitim düzeyine, kardeş sayısına, ebeveynlerin birliktelik durumuna, bakım veren kişiye ve cinsel istismara uğrama durumuna göre farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma saptanmıştır. Cinsel yönelimi biseksüel olan bireylerin duygusal istismar puanları ortalaması, heteroseksüellerden; cinsel yönelimi homoseksüel olan bireylerin duygusal ihmal puanları ortalaması, heteroseksüellerden; cinsel yönelimi homoseksüel ve biseksüel olan katılımcıların cinsel istismar puanları ortalaması, heteroseksüellerden anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların Çocukluk Çağı Travma Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar da cinsel yönelime göre anlamlı fark göstermektedir. Cinsel yönelimi biseksüel olan katılımcıların ölçekten aldıkları toplam puanların ortalaması cinsel yönelimi heteroseksüel olanların ölçekten aldıkları toplam puanların ortalamasından anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

4 ve üzeri kardeşi olan biseksüel bireylerin duygusal istismar ve fiziksel ihmal puanları ortalaması diğer kategorilerde yer alan bireylerin puanları ortalamasından anlamlı şekilde daha yüksektir. Kardeşi olmayan biseksüel bireylerin travmatik yaşantı puanları ortalaması, 4 ve üzeri kardeşi olan homoseksüel bireyler hariç diğer bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı puanları ortalamasından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ebeveynleri boşanmış/ayrı olan biseksüel bireylerin fiziksel ihmal puanları ortalaması diğer kategorilerde yer alan bireylerin fiziksel ihmal puanları ortalamasından anlamlı şekilde daha yüksektir.

Diğerleri tarafından bakım verilen biseksüel bireylerin duygusal ihmal puanları ortalaması, diğerleri tarafından bakım verilen homoseksüel bireylerin, annesi tarafından bakım verilen biseksüel bireylerin, annesi tarafından bakım verilen heteroseksüel bireylerin ve diğerleri tarafından bakım verilen heteroseksüel bireylerin duygusal ihmal puanları ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir. Cinsel istismar alt boyutunda diğerleri tarafından

bakım verilen biseksüel bireylerin puanları, diğer kategorilerde yer alan bireylerin cinsel istismar puanları ortalamasından anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Diğerleri tarafından bakım verilen biseksüel bireylerin çocukluk çağı travma düzeyleri, annesi tarafından bakım verilen homoseksüellerden, annesi tarafından bakım verilen biseksüellerden, annesi tarafından bakım verilen heteroseksüellerden ve diğerleri tarafından bakım verilen heteroseksüellerden anlamlı şekilde yüksektir.

Daha önce cinsel istismara uğradığını ifade eden homoseksüel, biseksüel ve heteroseksüel bireylerin cinsel istismar puanları ortalaması, daha önce cinsel istismara uğramadığını ifade eden homoseksüel, biseksüel ve heteroseksüel bireylerin cinsel istismar puanlarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca, cinsel istismara uğradığını ifade eden homoseksüel bireylerin cinsel istismar puanları ortalaması da daha önce cinsel istismara uğradığını ifade eden heteroseksüel bireylerin cinsel istismar puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksektir.

Heteroseksüel katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile güvenli bağlanma alt boyutu arasında negatif yönde orta düzeyde; kayıtsız bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde; saplantılı bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Araştırma sonucunda, katılımcıların cinsel yönelimlerine bağlı olarak çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile cinsiyet, eğitim düzeyleri, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve anne sütü alma süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılaşma tespit edilmemiştir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

Cinsel yönelime göre bağlanma stilleri ile çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu araştırma nicel araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen anlamlı farklılıkların nedenlerinin belirlenebilmesi amacıyla nitel veya karma araştırma desenlerinin kullanıldığı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan homoseksüel, biseksüel ve heteroseksüel

katılımcıların sayısı birbirine eşit değildir. Örnekleme heteroseksüel katılımcı sayısı daha fazladır. Bu yüzden ileride yeni yapılacak çalışmalarda katılımcı sayılarının birbirine daha yakın olduğu bir örnekleme çalışılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın hedefi olan katılımcılara ulaşmak zor olduğundan benzer bir çalışmanın daha büyük bir örnekleme ile tekrarlanması, hem bu çalışmada elde edilen bulguların doğrulanmasını hem de bu konu hakkında alanyazına daha genellenebilir sonuçlar sunmayı sağlayacaktır. Ayrıca bu araştırmada örneklem azlığı sebebiyle incelenemeyen cinsel istismar yaşı, cinsel istismar süresi ve cinsel istismarcının yakınlığı gibi değişkenler de incelenebilir.

Çalışmada incelenen değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkileri ayrı ayrı ortaya konmuş fakat birlikte olan etkileri incelenmemiştir. Bu anlamda, bağlanma stillerini tahmin etmeyi amaçlayan cinsiyet, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ebeveynlerin birliktelik durumu, anne sütü alma süresi, bakım veren kişi, cinsel istismara uğrama durumu, cinsel yönelim ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi değişkenlerinden oluşan bir model geliştirilebilir. Benzer şekilde, çağı travmatik yaşantı düzeyini tahmin etmeyi amaçlayan cinsiyet, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ebeveynlerin birliktelik durumu, anne sütü alma süresi, bakımveren kişi, cinsel istismara uğrama durumu, cinsel yönelim ve bağlanma düzeyi değişkenlerinden oluşan bir model geliştirilebilir.

Araştırmada örneklem grubunun bağlanma stilleri ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerini değerlendirmek için kullanılan ölçekler, kendini bildirim (self-report) türünde ölçeklerdir. Kendini bildirim ölçeklerinin bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Katılımcılar geçmişteki acı verici yaşantılarını hatırlama yanlılığı gösterebilirler ve ölçekte bunu doğrudan belirterek kendilerini açmak istemeyebilirler, bu nedenle ölçek sorularını yanıtsız bırakabilir veya ilgili sorulara inandıklarının tam tersi yönde cevap verebilirler. Diğer yandan katılımcılar çocukluk çağı travmatik yaşantılarını geriye dönük değerlendirdikleri için yaşadıkları olumsuz olayları hatırlamıyor veya bilinçdışı yaşadıkları acı verici olayları bastırılmış olabilirler. Bu nedenlere bağlı olarak kişilerin bağlanma stillerinin ölçülmesinde ve çocukluk çağı travma düzeylerinin belirlenmesinde kendini bildirim ölçeklerinin yanında bireysel görüşmelerin yapılması önerilmektedir. Böylelikle,

sonuçların dış geçerliğini arttırabileceği düşünölmektedir (Bayramkaya, 2009).

Uygulamacılar İçin Öneriler

Çocukluk çağı istismar ve ihmal yaşantıları ile ilgili koruyucu önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır. İstismar yaşantıları sadece kişisel değil toplumsal bir sorun olarak ele alınmalı ve aileler çocuk bakımı, çocuk psikolojisi ve çocuk hakları konusunda bilgilendirilmeli, aile içi şiddetin önlenmesi ile ilgili destek sunulmalıdır. Çocuklara ise mahremiyet ve hayır deme becerisi eğitimleri verilmeli ve yardım istemeleri konusunda bilinçlendirilmelidir.

Bağlanma, insan hayatının ilk iki yılında oluşan ve bebek ile bakım veren arasında kurulan ilişkinin niteliğine bağlı olarak şekillenen duygusal bir bağdır. İlk yıllarda oluşan bağlanma modeli kişinin hayatı boyunca tüm ilişkilerine yansımaktadır. Bu temel bilgiden yola çıkarak anne-baba adaylarına henüz gebelik aşamasında iken bağlanma, bağlanma stilleri ve etkileri hakkında eğitim verilerek farkındalık yaratmak uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adler, R. (1946). A study of locking phenomenon in oscillators. *Proc, IRE*. 34, 351- 357.
- Ainsworth, M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E., Wall, S. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709-716.
- Akbaş, T. (2001). Kız ve Erkek Çocuklara Yönelik Cinsel Tacizler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (7), 58-75.
- Alexander PC. (1993). The differential effects of abuse characteristics and attachment in the prediction of long-term effects of sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 8(3): 346-362.
- Alkan, E. (2014). *Farklı Cinsel Yönelime Sahip Bireylerin Yaşam Doyumu, Stresle Başa Çıkma Stratejileri Ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Amerikan Psikoloji Derneği (American Psychological Association) (2009). *Report of the American Psychological Association Task Force on Appropriate Therapeutic Responses to Sexual Orientation*.
- American Professional Society on the Abuse of Children (APSAC) (1995). *Guidelines for the psychosocial evaluation of suspected psychological maltreatment in children and adolescents*. Chicago: Author.
- Aral, N. (1997). *Fiziksel İstismar ve Çocuk*. Ankara: Tekışık Veb Ofset
- Arık, F. (2017). *Okul Psikolojik Danışmanlarının Eşcinsellere Yönelik Tutumlarının ve Homofobi Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aslan, S., Alparslan, N. (1999) Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinin Bir Üniversite Öğrencisi Örnekleminde Geçerlik, Güvenirlik Ve Faktör Yapısı, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 10 (4) : 275-285
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C. & Hillgard, E. R. (1995). *Psikolojiye giriş 1*. (çev. Atakay, K., Atakay, M. & Yavuz A.) İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Avcı, A., Tahiroğlu A.Y. (2007). Cinsel İstismar. A. Aysev, Y.I. Taner (Editörler). *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları*. 1.Baskı, İstanbul, Golden Print. s:721-736.

- Avcı, A., Tahiroğlu, A. Y. (2007). İstismar ve İhmal. E. Kerimoğlu (Editör), Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi. *Türkiye Klinikleri Pediatrik Bilimler*, 3 (3):713-717.
- Bardakçı-Bayar, E. (2016). *Öğretmenlerin Eşcinsel Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of Intimacy: An Attachment Perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, (7), 147-178.
- Bartholomew, K., Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, (61), 226-244.
- Bartholomew, K. (1993). From Childhood To Adult Relationships: Attachment Theory And Research. In Duck, S. (Ed), *Learning About Relationships*. Thousand Oaks: Sage Publications, 30-62.
- Başar, K. (2010). *Eşcinsel Yönelim Kimliği Gelişimi*. A. Erol, & N. Öztop (Dü). Anti-Homofobi Kitabı/2 Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma. 90-94.
- Bauer, G. A. (2008). Are Lesbians Really Women Who Have Sex with Women (WSW)? *Methodological Concerns in Measuring Sexual Orientation in Health Research*, 48(3), 383-385.
- Bayramkaya, E. (2009). *Sosyal Fobi Belirtileri, Yetişkin Bağlanma Boyutları Ve Kişiler Arası İlişki Biçimleri Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Belsky, J. (2002). Developmental Origins of Attachment Styles. *Attachment&Human Development*, 4(2),166-170.
- Bernstein D.P., Fink, L., Handelsman, L., (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *Am J Psychiatry*, 151,1132-1136.
- Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, N., Güneysu, S. (1991). 4-12 yaşları arasında 16.100 çocukta örselenme durumları ile ilgili bir inceleme. E. Konanç, İ. Gürkaynak, A. Egemen (Editörler). *Çocuk İstismarı ve İhmali*. Ankara: Gözde Repo Ofset
- Bostancı N. , Albayrak B. , Bakoğlu İ. , Çoban Ş. (2006). Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Depresif Belirtileri Üzerine Etkisi. *New Symposium Journal*. 44(2): 189- 95.
- Bowlby J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Loss*. New York: Basic Books.

- Bowlby, J. (1973) *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and danger*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment (2nd ed.)*. New York: Basic Books.
- Bozdemir, F. (2015). *Bağlanma Stilleri, Anne Baba Tutumları Ve Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Duygusal Zeka İle İlişkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Mersin.
- Brennan K.A., Clark C.L., Shaver P.R. (1998) Self report measurement of adult attachment: An integrative overview. In: J.A. Simpson, W.S. Rholes (Eds.). *Attachment Theory and Close Relationships*. New York: Guilford, 46-76.
- Brown, J., Treveltham, R. (2010). Shame, internalized homophobia, identity formation, attachment style, and the connection to relationship status in gay men. *American Journal of Men's Health*, 4, 267-276.
- Butler, J. (1999). *Cinsiyet Belası, Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*. (Çev. B. ERTÜR,) Metis Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum (17. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (13.baskı)*. Ankara: Pegem
- Büyüksahin, A., 2001, *Yakın İlişki Kuran ve Kurmayan Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Sosyal Psikolojik Etkenler Yönünden Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cabaj, R. P. (1988). Gay and lesbian couples: Lessons on human intimacy. *Psychiatric Annals*, 18, 21-25
- Colins, N.L., Read, S.J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 644-663.
- Crowell, J.A., Fraley, R.C., Shaver, P.R. (2009). Measurement of individual differences in adolescent and adult attachment. In: J. Cassidy ve P.R. Shaver, (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*. New York: Guilford Press, 599-634.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağatay, S.E. (2014). *Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyi*

ile Bağlanma Stilleri ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çetin F.Ç., (2008). B. Pehlivan Türk, F. Ünal, (Editörler). Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı. *Cinsel İstismar*. 1. Baskı. Ankara:Hekimler Yayın Birliği, 470-477.

Dağlı, T.E., İnanıcı M.A. (2011). *Hastane Temelli Çocuk Koruma Merkezleri İçin Başvuru Kitabı: İhmal ve İstismara Uğrayan Çocuğa Bütüncül Yaklaşım*, 1.Baskı. Ankara, 32-35.

Demirbaş, S., (2017). *Cinsel İstismar Mağduru Ergenlerde Bağlanma Stili, Depresyon, Anksiyete, Stres, Stresle Başa Çıkma Tarzları Ve Aleksitimi İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Deniz, M. E. (2006). Ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk-tanç arasındaki ilişki. *Eurasian Journal of Educational Research*, 22, 89-99.

Dereboy, İ.F. (1993). *Kimlik bocalaması, Anlamak, Tanımak, Ele Almak*. Malatya: Özmert Ofset.

Diamant, L. (1995). Sexual orientation: Some historical perspective. *In Diamant*, 3- 18.

Diamant, L., McAnulty, R. D. (1995). *The Psychology of Sexual Orientation, Behavior, and Identity: A Handbook*. Westport: Greenwood Press.

Dorfman, R. A., Walters, K. L., Burke, P., Hardin, L., Karanik, T., Raphael, J., Silverstein, E. (1995). Old, sad and alone: The myth of the aging homosexual. *Journal of Gerontological Social Work*, 24(1-2), 29-44.

Dökmen, Z. (2017). *Toplumsal Cinsiyet*. 8. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dursunkaya, D. (2007). Duygusal Örselenme ve İhmal. E. Kerimoğlu (Ed.), Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi. *Türkiye Klinikleri Pediatrik Bilimler*, 3(3), 478-487.

Düzyürek, S. (1997). Eşcinsel bireylerle psikoterapi. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 34, 192-213.

Ellis, A. (1956). The effectiveness of psychotherapy with individuals who have severe homosexuals problems. *Journal of Consulting Psychology*. 20(3), 191-195.

Ellis, A. (1968). Homosexuality: The right to be wrong. *The Journal of Sex Research*. 4(2), 90-107.

Erdoğan, F.E. (2010). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Biçemleri Ve Kişilik Bozuklukları*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*, New York: W.W.Norton&Company,Inc.
- Erkuş, A. (2011). *Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci*. 3. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi
- Erözkan, A. (2005). Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 135-150
- Eser, M. (2008). *Ana Babaların Cinsel Kimlik Gelişimiyle İlgili Tutumlarının Çocuğun Cinsel kimlik Kazanmasına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Eskin M., Kaynak Demir H., Demir S. (2005). Same-sex sexual orientation, childhood sexual abuse and suicidal behavior in university students in Turkey. *Archives of Sexual Behavior*, 34(2):185-195.
- Eskin M. (2005). Felsefe Ansiklopedisi 3. Cilt. A. Cevizci (Editör), *Cinsel yönelim*. Ankara: Babil Yayıncılık.
- Eşel E. (2006). İnsan Cinselliğinin Biyolojik ve Evrimsel Temelleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 16, 274-288.
- Evans R. (1969). Childhood parental relationships of homosexual men. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33(2), 129-135.
- Faller, K.C. (1989). *Child sexual abuse: An interdisciplinary manual for diagnosis, case management and treatment*. London:Mac Millan Edu.
- Ferguson, D., Lynskey, M. (1997) Physical Punishment/Maltreatment During Childhood and Adjustment in Young Adulthood, *Child Abuse and Neglect*, 21 (5), 617-630
- Fırat, S. (2007). *İstismara ve İhmale Uğramış Çocukların Tedavi ve Rehabilitasyonu: Bir Yataklı Merkez Modeli*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Adli Tıp Anabilim Dalı, Adana.
- Finkelhor, D.,Baron, L. (1986). Risk Factors For Child Sexual Abuse. *Journal Of Interpersonal Violence*, 1(1), 43-71.
- Fonagy, P. (2001). *Attachment Theory and Psychoanalysis*. New York: Other Press.
- Freud, S. (1905). *Cinsellik Teorisi Üzerine Üç Deneme: Cinsellik Üzerine Öteki Freud Dizisi (Cilt VIII)*. (S. Budak, Çev.) İstanbul: Öteki Yayınevi.
- Freud, S. (1998). *Ruh çözümlemesine giriş konferansları*. Payel Yayınevi, 20. Konferans, 307.

- Friedman, M. S., Gold, A. J., Markovic, N., Savin-Williams, R., Huggins, J., Sell, R. L. (2004). Adolescents Define Sexual Orientation and Suggest Ways to Measure It. *Journal of Adolescence*, 1(27), 303-317.
- Gander, M. J., Gardiner, H. W. (2007). *Çocuk ve Ergen Gelişimi (6. Baskı)*. A. Dönmez, N. Çelen, B. Onur (Çev.). Ankara: İmge Yayınevi.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglects (Psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse and Neglect*, 26(2), 697-714.
- Gorey K.M., Leslie D.R. (1997). The prevalence of child sexual abuse: integrative review adjustment for potential response and measurement biases. *Child Abuse & Neglect*, 21, 391-398.
- Gökalp-Özcan, B. (2015). *Travmaya Uğramış Çocukların Suçluluk-Utanç ve Bağlanma Tarzlarının İncelenmesi*. Uzmanlık Tezi, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Granot, D., Mayseless, O. (2001). Attachment Security and Adjustment to School in Middle Childhood. *International Journal of Behavioral Development*, 25(6), 530-541.
- Griffin, D., Bartholomew, K. (1994). The metaphysics of measurement: The case of adult attachment. In: K. Bartholomew and D. Perlman (Eds.), *Attachment processes in adulthood: Advances in personal relationships*, London: Jessica Kingsley Publishers. 5, 17-52.
- Grossman, A. H., D'Augelli, A. R., Hershberger, S. L. (2000). Social support networks of lesbian, gay, and bisexual adults 60 years of age and older. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 55(3), 171-179.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D. ve Altıntaş, M. (2012). Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 112-137.
- Güner, U., Kalkan, P., Öz, Y., Özsoy, E. C., Söyle, F. (2011). *Türkiye'de Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Güngör, A. (1989). *Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Güngör, D. (2000). *Bağlanma Stillerinin ve Zihinsel Modellerin Kuşaklara Aktarımında Anababalık Stillerinin Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hamarta, E. (2004). Bağlanma Teorisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14 (1), 53-66.

- Harris, L. E. (2012). *Personality Characteristics and Attitudes Towards Infidelity In Gay and Lesbian Individuals*. Adelphi University, New York.
- Hazan, C., Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hazan, C., Shaver, P.R. (1994). Attachment as an oganizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*. 5,1-22
- Hazan C, Shaver PR. (2000). Bağlanma: Yakın İlişkilerle İlgili Araştırmalar İçin Bir ereve. (ev: A. Dönmez). *Türk Psikoloji Blteni*, 6 (16-17), 29-50.
- Herman, J. L. (2007). *Travma ve İyileşme Şiddetin Sonuçları: Ev İçi İstismardan Siyasi Teröre*. (ev: T. Tosun.). 1. Baskı (orijinal baskı tarihi 1992), İstanbul:Literatür Yayıncılık.
- Hortaçsu, N. (2012). *İnsan İlişkileri*. 4.baskı. Ankara: İmge Kitabevi.
- Jones, E., Gallois, C. (1989). Spouses' Impressions Of Rules For Communication İn Public And Private Marital Conflicts. *Journal of Marriage and the Family*, 51, 957-967
- Kalkan, M., Odacı, H. (2007). "Psikolojik Doğum Sırası ve Ana-Babaya Bağlanma: Okul Öncesi Öğretmen Adayları Üzerine Bir alışma". II. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kaos GL. (2013). *Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Ayrımcılığına Karşı Hukuk El Kitabı*. Ankara: Ayrıntı Basımevi.
- Kara, B., Biçer, ., Gökalp, A.S. (2004). ocuk istismarı. *ocuk Sağlığı Hastalıkları ve Sağlığı Dergisi*, 47, 140-51
- Karaca, B.K., (2018). *Cinsel Yönelimin Cinsel Mtler, Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. skdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karadeniz, S. (2008). *ocukluk ağı Örselenme Yaşantıları ile Psikolojik Doğum Sırası Arasındaki İlişi*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeller ve Teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Katz, D. (1960). The Fanunctional Approach to the Study of Attitudews. *Public Opinion Quarterly*, 24, 163-204.

- Kaya-Balkan, İ. (2009). *Bağlanma Stillerinin Evlilik İlişkisi Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kazak, D. (2018). *Erkek Heteroseksüel ve Homoseksüel Bireylerin Çocukluk Çağı Travması ile Bağlanma Stilleri ve Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Keler, H. (2008). *Liseli Ergenlerin Transaksyonel Analiz Ego Durumları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kernberg, O. F. (2000). *Aşk İlişkileri: Normallik ve Patoloji (3. baskı)*. (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul:Ayrıntı Yayınları.
- Kesebir, S., Kavzaoğlu, S. Ö., Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Kineşçi, E. (2018). Queer Kurama Katkıları Bağlamında Judith Butler Düşüncesi. *Ethos: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 11(1), 40-66.
- Kippax, S., Crawford, J., Davis, M., Rodden, P. ve Dowsett, G. (1993). Sustaining Safe Sex: A Longitudinal Study Of A Sample Of Homosexual Men. *Aids*, 7(2), 257-264.
- Kocaer Ü. (2006). *Hekim ve Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul
- Kohut, H. (1985). *Self Psychology and the Humanities*, In: C.B. Strozier (Ed.). New York: Norton.
- Korkmaz-Çetin, S. ve ark., (2008). Erkek Ergenlerde Cinsel Davranış ve Cinsel Bilgi Kaynakları: Sekiz Yıl Arayla Değerlendirme, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 390-397.
- Köknel Ö. (2001). *Kimliğini Arayan Gençliğimiz*. İstanbul: Altın Kitapları Yayınevi, 63-69.
- Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi*. (5. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurdek, L., Schmitt, J. (1987). Perceived Emotional Support From Family And Friends In Members Of Homosexual, Married, And Heterosexual Cohabiting Couples. *Journal of Homosexuality*, 14, 57-68.
- Landy, S. (2009). *Pathways To Competence: Encouraging Healthy Social and Emotional Development In Young Children*. United States of America: Brooks Publishing Co.

- Laumann, E. (1994). A Political History of the National Sex Survey of Adults. *Family Planning Perspectives*, 34, 34-48.
- Levy, K.N., Blatt, S.J., Shaver, P.R. (1998). Attachment Styles And Parental Representations. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 74(2), 407-419.
- Lewes, K. (1988). *The psychoanalytic theory of male homosexuality*. New York: Simon and Schuster.
- Lowell, A., Renk, K., Adgate, A. H. (2014). The Role Of Attachment In The Relationship Between Child Maltreatment And Later Emotional and Behavioral Functioning. *Child Abuse and Neglect*, 38, 1436-1449.
- Mahler, M.S., Pine, F., Bergman, A. (2015). *İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu*. İstanbul :Metis Yayıncılık.
- Main, M., Kaplan, J., Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*. 50, 66-100.
- McLaughlin, K. A., Hatzenbuehler, M. L., Xuan, Z. ve Conron, K. J. (2012). Disproportionate exposure to early-life adversity and sexual orientation disparities in psychiatric morbidity. *Child Abuse & Neglect*, 36, 645– 655.
- Mercer, J. (2006). *Understanding Attachment Parenting, Child Care, And Emotional Development*. United States of America: Praeger Publishers.
- Meyer, I. H. (2003). Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence. *Psychology Bulletin*, 5 (129), 674–697.
- Mikulincer, M., Nachshon, O. (1991). Attachment Styles And Patterns Of Self Disclosure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61 (2),321-331.
- Mikulincer, M., Shaver, P.R. (2002). Attachment related psychodynamics. *Attachment and Human Development*, 4, 133-161.
- Milic, J. H., Crowne, D. P. (1986). Recalled Parent-Child Relations and Need For Approval of Homosexual and Heterosexual Men. *Archives of Sexual Behavior*, 15(3), 239-246.
- Miller, P. H. (1993). *Theories of Developmental Psychology*. New York: W.H. Freeman And Company.
- Morsünbül Ü. (2005). *Ergenlikte Kimlik Statülerinin Bağlanma Stilleri, Cinsiyet ve Eğitim*

Düzeyi Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Mustanski, S., Chivers B., Bailey, J. M. (2002). A Critical Review of Recent Biological Research on Human Sexual Orientation. *Annual Review of Sex Research*, 2(13), 89–140.

Okci, B. (2017). *Cinsel Yönelimin Bağlanma Stilleri, Cinsel Doyum Ve Psikopatoloji Yönünden Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Oldman J.D, (1999). Kasser T. Attitude Change in Response to Information That Male Homosexuality has a Biological Basis. *Journal of Sex&Marital Therapy*, 25, 121-124.

Olive, M. F. (2007). *Child Abuse and Stres Disorders*. United States of America: Infobase Publishing.

Oral, G., İnanıcı M.K. (2004). *Risk Altındaki Çocukların Saptanmasında Öğretmenin Rolü*. (1. Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 78-93.

Özen, Ş., Antar, S., Özkan, M. ve Ark. (2004). Çocukluk Çağı Travmalarının Umutsuzluk Ve Depresif Duygu Durum Üzerine Etkisinin Son Sınıf Üniversite Öğrencilerinde İncelenmesi. 40. Ulusal Psikiyatri Kongresi, *Türk Psikiyatri Derneği Yayınları*, 316-9.

Öztürk, M. (2011). *Çocuk İhmali Ve İstismarı, Çocuk Hakları Açısından Çocuk İhmali Ve İstismarı Anne Baba Ve Öğretmenler İçin El Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Öztürk O. (2004). *Ruh Sağlığı Ve Bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.

Patterson, R.J., Moran, G. (1988). Attachment Theory, Personality Development, And Psychotherapy. *Clinical Psychology Review*, 8, 611–636.

Polat-Balcı, G. (2011). *Madde Kullanım Bozukluğu Olan Ergenlerde Çocukluk Çağı Travmalarının Bağlanma İle İlişkisi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 11. Psikiyatri Birimi, İstanbul.

Preciado, M.A. (2013). *A Social Psychological Approach to Sexual Orientation: Theory and Empirical Evidence*. Doktora Tezi, Kaliforniya Üniversitesi, Los Angeles.

Reece, R.M. (1997). *Child Maltreatment*. New York: Mosby.

Reiter, L. (1989). Sexual Orientation, Sexual Identity, and the Question of Choice. *Clinical Social Work Journal* (17), 138-150.

- Ridge, S.R., Feeney, J.A. (1998). Relationship History And Relationship Attitudes In Gay Males And Lesbians: Attachment Style And Gender Differences. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 32(6), 848-859.
- Roche, D.N., Runtz, M.G., Hunter, M.A. (1999). Adult Attachment A Mediator Between Child Sexual Abuse and Later Psychological Adjustment. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(2), 184-207
- Sadock, B.J., Sadock V.A., Ruiz, P. (2016). *Davranış Bilimleri/Klinik Psikiyatri*, (Çev., A. Bozkurt). Ankara: Güneş Kitabevi.
- Saewyc, E.B. (2004). Measuring Sexual Orientation in Adolescent Health Surveys: Evaluation of Eight School-based Surveys. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of The Society For Adolescent Medicine*, 35(4),1-15.
- Scharfe, E., Bartholomew, K. (1994). Reliability and stability of adult attachment patterns. *Personal Relationships*, 1, 23-43.
- Set, Z. (2016). *Lezbiyen, Gey Ve Biseksüel Örnekleminde Bağlanma Stilleri İle Depresyon Arasındaki İlişkide İçselleştirilmiş Homofobi Ve Öz Anlayışın Aracı Rolü*. Doktora Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Shafiq, M. (2010). *Anne Çocuk Bağlanması ve Aile Durumu*. Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.
- Shapiro, D.L., Levendosky, A.A. (1999). Adolescent Survivors Of Childhood Sexual Abuse: The Mediating Role Of Attachment Style And Coping In Psychological And Interpersonal Functioning. *Child Abuse & Neglect*, 23(11), 1175-1191.
- Shechner, T. (2010). Gender Identity Disorder: A Literature Review from a Developmental Perspective. *Isr J Psychiatry Relat Sci*, 47(2),132-138.
- Sherry, A. (2007). Internalized homophobia and adult attachment: Implications for clinical practice. *Psychotherapy (Chicago, Ill.)*, 44(2), 219-25.
- Siegelman, M. (1981). Parental Backgrounds of Homosexual and Heterosexual Men: A Cross National Replication. *Archives of Sexual Behavior*, 10(6), 505-513.
- Sofuoğlu ve ark. (2014) Türkiye'nin Üç İlinde Olumsuz Çocukluk Çağı Deneyimleri Epidemiyolojik Çalışması, *Türk Pediatri Arşivi*, 49:47-56
- Strathearn L, Mamun A, Najman J, O'Callaghan M.(2009). Does breastfeeding protect against substantiated child abuse and neglect? 15-Year Cohort Study. *Pediatrics*,123(2), 483- 493.

- Strickland, B. (2001). *The Gale Encyclopedia of Psychology* (2. baskı). United States of America: Gale Group.
- Styron, T., Janoff- Bulman, R. (1997). Childhood Attachment And Abuse: Long-Term Effects On Adult Attachment, Depression and Conflict Resolution. *Child Abuse & Neglect*. 21(10), 1015-1023.
- Sümer, M. (2006). *Yetişkinlerin Bağlanma Stilllerinin Duygusal Zekâ, İlişkiye Bağlılık, İlişkide Algılanan Tatmin ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sümer, N., Güngör, D. (1999a). Çocuk Yetiştirme Stilllerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-63.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999b). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.
- Sümer, N., (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 21, 1-22.
- Şahin, F. (2008). Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı. (1. Baskı). F.Ç. Çetin, B. Pehlivan Türk, F. Ünal, R. Uslu, E. İşeri, T. Türkbay, A. Coşkun, S. Miral, N. Motavallı (Editörler). *Fiziksel İstismar*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 462-468.
- Şar, V., Öztürk, E., İkikardeş, E. (2012). Validity and Reliability Of The Turkish Version Of Childhood Trauma Questionnaire. *Journal of Medical Sciences*, 32, 1054-1063.
- Şeker-Başer. G. (2009). *Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Yaşam Doyumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara
- Taner, Y., Gökler, B. (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35(2), 82-86.
- Terr L.C. (1991). Childhood Traumas: An Outline And Overview. *The American Journal of Psychiatry*. 148(1), 10-20.
- Tezel, T. (2009). *Türkiye Sinemasında Eşcinsel Cinsel ve/veya Duygusal Yönelime Sahip Birey ya da Bireylerin Temsili*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Thompson, N. L., Schwartz, D. M., McCandless, B. R., Edwards, D. A. (1973). Parent-child relationships and sexual identity in male and female homosexuals and

heterosexuals. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 41(1), 120.

- Tjaden, P., Thoennes, N., Allison, C.J. (1999). Comparing Violence Over The Life Span In Samples of Same-Sex and Opposite-Sex Cohabitants. *Violence and Victims*, 14(4), 413.
- Twaite, J.A., Rodriguez-Srednicki, O. (2004). Childhood Sexual and Physical Abuse and Adult Vulnerability To PTSD: The Mediating Effects of Attachment and Dissociation. *Journal of Child Sexual Abuse*, 13(1), 17-38.
- Ummak, E. (2012). *Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Eşcinsellere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Unger, J.A.M., De Luca, R.V. (2014). The Relationship Between Childhood Physical Abuse and Adult Attachment Styles. *Journal of Family Violence*, 29(3), 223-234.
- Ünal, F. (2008). Ailede Çocuk İstismarı ve İhmali. *TSA Dergisi*, 12(1), 9-18.
- Waldinger, R.J., Schulz, M.S., Barsky, A.J., Ahern, D.K. (2006). Mapping The Road From Childhood Trauma To Adult Somatization: The Role Of Attachment. *Psychosomatic Medicine*, 68, 129-135.
- Weishut D.J.N. (2000). Attitudes Toward Homosexuality: An Overview. *The Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, (37) 4, 58.
- Whiffen, V.E., Judd, M.E., Aube, J.A. (1999). Intimate Relationships Moderate The Association Between Childhood Sexual Abuse and Depression. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(9), 940-954.
- World Health Organization. (2006). *Preventing child maltreatment: A guide to taking action and generating evidence*.
- Veltkamp, L.J., Miller, T.W. (1994). *Clinical handbook of child abuse and neglect*. Madison, CT, US: International Universities Press Inc.
- Yalçinkaya, A. (2011) *Kartal İlçesinde Çocukta Cinsel İstismar Olgularının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Yalom I. (1999). *Varoluşçu Psikoterapi*. (1. Baskı). (orijinal baskı tarihi 1980) (Çev, Z. İyidoğan-Babayiğit), İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Yavuz, R., Tarhan, N., Kocabaşoğlu, N., Savrun, B.M. (2000). *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açıdan Şiddet*. İstanbul:Yüce Yayınları.

- Yazıcıoğlu, G. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri İle Stresle Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: ODTÜ Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yıldız, S. (2003). *Erkek Homoseksüel ve Heteroseksüellerin Çocukluk Çağı Duygusal İstismar ve İhmalin Depresyon Düzeyi Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Yörükan, T. (2011). *Bağlanma ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yurdakök, K. (2010). Çocuk İstismar Ve İhmali, Tanım ve Risk Faktörleri. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32 (5), 537-546.
- Yurdakök, K., İnce, O. (2010). Duygusal İstismar ve İhmal. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(4), 423-433
- Yücel, D. (2014). *Çocukluk Çağı İstismar Yaşantılarının Genç Yetişkinlik Dönemindeki Bağlanma Süreçleri, Psikopatolojik Semptomlar, İlişki Yeterlilikleri ve Aşk Tutumları İle İlişkilerinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Programı, İstanbul.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A., Arslan, M. (2012). Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı İstismarı Sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*. 39 (4), 536-541.
- Zerenoğlu, L. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleriyle Çocukluktaki Örselenme Yaşantıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Zoroğlu, S. Tüzün, Ü. Şar, V. Öztürk, M. Kara, M., Alyanak, B. (2001). Çocukluk Döneminde İhmal ve İstismarın Olası Sonuçlarının İncelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2(2), 69-87.

İnternet Kaynakları

İnternet: Amerikan Psikoloji Derneği. (APA). (2008). Sexual Orientation and gender identity. Web:<http://www.apa.org/helpcenter/sexual-orientation.aspx> adresinden 1 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Kaos GL (2017). Eşcinsellik Hastalık mı? Web: <https://kaosgl.org/sayfa.php?id=24502> adresinden 1 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.

EKLER

Ek-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Tarih: / /

Lütfen aşağıda yer alan soruları cevaplayınız. Verdiğiniz bilgiler yalnızca araştırma dahilinde kimlik bilgileriniz kesinlikle saklı olmak koşuluyla gerekli olan istatistiksel veriler ve bilimsel yayın için kullanılacaktır. Bunun dışında kesinlikle başka yerde kullanılmayacak ve başka şahıs ve kurumlarla paylaşılmayacaktır.

Nurcan YİĞİT GÜDEN

nurcannorge@gmail.com

- **Biyolojik Cinsiyetiniz:** Kadın Erkek
- **Cinsel Yöneliminizi seçiniz:**
 - Homoseksüel
 - Biseksüel
 - Heteroseksüel
- **Yaşınız:**
- **Eğitim durumunuz nedir?**
 - İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü Doktora
- **Kardeş Sayınız:** Yok 1-3 4 ve üstü
- **Bebeklik/çocukluk döneminde bakımınızı kim gerçekleştiriyordu?**
 - Anne Baba Bakıcı Kardeş Anneanne/Babaanne Diğer

• **Anninizin Eğitim Durumu:**

- Okuryazar Değil
- İlkokul Mezunu
- Ortaokul Mezunu
- Lise Mezunu
- Yüksekokul Mezunu
- Lisans Mezunu
- Lisansüstü

• **Anne:** Öz Üvey

Anne: Sağ Hayatta Değil

Babanızın Eğitim Durumu:

- Okuryazar Değil
- İlkokul Mezunu
- Ortaokul Mezunu
- Lise Mezunu
- Yüksekokul Mezunu
- Lisans Mezunu
- Lisansüstü

Baba: Öz Üvey

Baba: Sağ Hayatta Değil

• **Anne-Baba:** Evli () Boşanmış ()

• **Anne sütü aldınız mı?**

() Evet () Hayır

Cevabınız EVET ise süresini belirtiniz:

() 0-6 ay () 1 yıl () 1 yıldan fazla

• **Çocukken cinsel istismara uğradığınızı düşünüyor musunuz?**

Evet () Hayır ()

• **İstismar yaşantınız var ise;**

istismar / ihmal ne zaman başladı? ____ yaşında

istismar / ihmal ne kadar sürdü? ____ ay ya da ____ yıl

• **İstismar eden kişi ile yakınlık dereceniz nedir?**

() Anne Baba

() Abi-Abla- Dede -Nene

() Amca- Dayı- Hala-Teyze

() Kuzen

() Aile dışı tanıdık (Bakıcı, Üvey baba/anne, Enişte, Yenge)

() Yabancı biri

Ek-2 İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ (İÖA)

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Beni hiç

Beni kısmen

Tamamıyla

tanımlamıyor

tanımlıyor

beni tanımlıyor

1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem.
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim.
5. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.
6. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum.
9. Yalnız kalmaktan korkarım.
10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.
11. Çoğu zaman, romantik ilişkide olduğum insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.
12. Başkalarına tamamıyla güvenmekte zorlanırım.
13. Başkalarının bana çok yaklaşması beni endişelendirir.
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.
16. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.

17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.
18. Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzumu bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.
19. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli.
20. Birisi bana çok fazla yakınlaştığında rahatsızlık duyarım.
21. Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.
22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim.
23. Terk edilmekten korkarım.
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.
25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum.
26. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.
27. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.
28. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.
29. Romantik ilişkide olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı isterler.
30. Başkalarıyla yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum.

Ek-3 ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ (ÇÇTÖ)

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içersine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi zaman 4. Sık olarak 5. Çok sık

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.
2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.
3. Ailemdelikiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.
6. Yırtık, sökükle ya da kirli giysiler içersinde dolaşmak zorunda kalırdım.
7. Sevdiğimi hissediyordum.
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.
11. Ailemdelikiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.
13. Ailemdelikiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.
14. Ailemdelikiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.
15. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.
16. Çocukluğum mükemmeldi.
17. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.

- 18.Ailemde birisi benden nefret ederdi.
- 19.Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.
- 20.Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.
- 21.Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.
- 22.Benim ailem dünyanın en iyisiydi.
- 23.Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.
- 24.Birisi bana cinsel tacizde bulundu.
- 25.Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.
- 26.İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecekti birisi vardı.
- 27.Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.
- 28.Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı Adı : YİĞİT GÜDEN Nurcan
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi (gün/ay/yıl) : 17/02/1980
Doğum Yeri : Samandağ
Medeni Hali : Evli
E-Posta : nurcannorge@gmail.com

Eğitim Derecesi	Eğitim Birimi	Mezuniyet Yılı
Yüksek lisans	Toros Üniversitesi - Psikoloji	2019
Lisans	Anadolu Üniversitesi - Sosyoloji	2019
Lisans	Uludağ Üniversitesi - Sınıf Öğretmenliği	2003
Lise	Atatürk Lisesi (Yabancı Dil Ağı.)	1999

İş Deneyimi

Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2007-Halen	Yiğit Dondurma Külahı Gıda San. Ltd. Şti	İnsan Kaynakları Müdürü
2003-2007	Lice Atatürk İlköğretim Okulu	Sınıf Öğretmeni

Yabancı Dili

İngilizce

İlgi Alanları

Fotoğrafçılık, seyahat etmek, kitap okumak, sinema

T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNTİHAL PROGRAMI RAPORU

PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 28/06/2019

Tez Başlığı: Cinsel Yönelime Göre Bağlanma Stilleri ile Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın;

a) Giriş,

b) Ana bölümler ve

c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 100 sayfalık kısmına ilişkin, 28/06/2019 tarihinde enstitü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 20'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kaynakça hariç

2- Alıntılar hariç

3- Benzer kelime sayısı 10 adet

yapıldığında en fazla %10,

1- Kaynakça hariç

2- Alıntılar dahil

3- Benzer kelime sayısı 10 adet

yapıldığında en fazla %30'u geçmemelidir.

Tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Yukarıda belirtilen başlıkta danışmanımla birlikte tamamlamış olduğum tezin fikir/araştırma sorusu, yöntem, bulgular ve tartışma kısımları özgün olup kısmen veya tamamen diğer çalışmalardan alınan kısımlar olduğu durumlarda kaynak belirtilmesine dikkat edilmiştir. Tezin, tez yazım kurallarına uygun olarak ve intihal olmaksızın hazırladığımı taahhüt eder; intihal olması durumunda tez çalışmamın başarısız sayılacağını ve mezuniyetimin iptalini kabul ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı : Nurcan YİĞİT GÜDEN

İmzası

:

Tarih: 28/06/2019

Yukarıda kişisel ve tez bilgileri verilen öğrencimin belirtilen başlıkta birlikte tamamlamış olduğumuz tez çalışması Turnitin intihal yazılım programında kontrol edilmiş ve etik bir ihlale rastlanmamıştır. İntihal yazılım programının rapor çıktısı ektedir. Ayrıca tezin fikir/araştırma sorusu, yöntem, bulgular ve tartışma kısımları özgün olup kısmen veya tamamen diğer çalışmalardan alınan kısımlar olduğu durumlarda kaynak belirtilmesine dikkat edilmiştir.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Dr. Öğrt. Üyesi Fatma Sema GÜRKAN

İmzası

: Tarih: 28/06/2019

Ek: İntihal yazılım programının rapor çıktısı (...3...sayfa)

CİNSEL YÖNELİME GÖRE
BAĞLANMA STİLLERİ İLE
ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK
YAŞANTI DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Yazar Nurcan Yiğit Göden

Gönderim Tarihi: 28-Haz-2019 11:50AM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1147676086

Dosya adı: (2.55M)

Kelime sayısı: 31478

Karakter sayısı: 212037

CİNSEL YÖNELİME GÖRE BAĞLANMA STİLLERİ İLE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK YAŞANTI DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ORIJINALLIK RAPORU

%**20**

BENZERLİK ENDEKSİ

%**16**

İNTERNET
KAYNAKLARI

%**2**

YAYINLAR

%**11**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

- 1** Submitted to The Scientific & Technological
Research Council of Turkey (TUBITAK)
Öğrenci Ödevi %**5**
- 2** arelarsiv.arel.edu.tr
İnternet Kaynağı %**2**
- 3** acikarsiv.ankara.edu.tr
İnternet Kaynağı %**2**
- 4** www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080
İnternet Kaynağı %**2**
- 5** acikerisim.isikun.edu.tr
İnternet Kaynağı %**2**
- 6** earsiv.arel.edu.tr
İnternet Kaynağı %**1**
- 7** www.turkiyeklinikleri.com
İnternet Kaynağı %**1**
- 8** acikerisim.isikun.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

%1

9

acikerisim.selcuk.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

%1

10

Submitted to Istanbul Aydın University

Öğrenci Ödevi

%1

11

studylibtr.com

İnternet Kaynağı

%1

12

acikerisim.deu.edu.tr

İnternet Kaynağı

%1

Alıntılarını çıkart

Kapat

Eşleşmeleri çıkar

< %1

Bibliyografyayı Çıkart

üzerinde